

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 23 του Απριλίου 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 198

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σούτιος και Κορνάρος.
 ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. 'Επιστήμη
 πρωτομάθητη—'Αθρόπινος Μηχανισμός (συνέχεια).
 Α. Ε. Παραμύθια Μολίβου (της Μιτυλήνης).
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ. Κάτου από την
 δην (συνέχεια).
 Φ. Α. Σωθήκαμε.
 ΤΙΜΩΝΑΣ. 'Ο Οιδίπους Τύραννος σιὸ Στάδιο.
 Δ. ΠΟΥΛΑΚΗΣ. 'Ενας δχιτρός σιὸ καλάδι.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέαντρος Κ. Παλαμάς. Σίμος
 Μενάρδος. Πεύκος 'Ορεινός. Βαρλέντης. Γ. Σ. Ζου-
 φρές. Α. Δ:
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Προάματα (Τὸ Γυμνα-
 σιὸ Σκολιό—'Ο Μαιτούκις—'Εφημερίδες και
 Σιάτνιπαχ—'Η συνταγή τοῦ Σέριγκ - Παγκόσμιοι κι
 ὄχι Ρωμαίκοι).
 Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟ-
 ΝΟΠАЗΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΒΑΡΒΑΡΟΠΑ-
 ΖΑΡΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΩΘΗΚΑΜΕ

'Η πρώτη λέξη, πού ἀκούστηκε ἀπὸ μερικοὺς
 μυαλωμένους Ρωμιούς τῆς Τρίτης τάπομεσήμερο
 στὸ Στάδιο ὅταν ἔφτασε ὁ δροσερός και γελα-
 στὸς και ἀκμαϊστάτος Καναδὸς, ὁ νικητὴς τοῦ
 Μαραθῶνιου δρόμου, εἶταν ἡ λέξη

ΣΩΘΗΚΑΜΕ

μιὰ λέξη πού, με τὴ σημασία πού θέλανε νὰν
 τῆς δώσουν οἱ φρόνιμοι και στοχαστικοὶ αὐτοὶ
 πατριώτες μας, εἶναι ἰσοδύναμη, σ' αὐτὴ μάλι-
 στα τὴν περίστασι, με τὴν ἀρχαία λέξη

ΝΕΝΙΚΗΚΑΜΕΝ.

'Ο Θεὸς μᾶς λυπήθηκε και δὲ νίκησε Ρω-
 μιὸς στὸ Μαραθῶνιο και νὰ μὴν ἔφερνε ἡ νίκη
 Ρωμιού ὁ δλέθριο ἀποτέλεσμα πούφερε ἡ νίκη
 τοῦ Λούη με τὸ 97, πάλι μεγάλο κακὸ θὰ μᾶς
 ἔκανε, ἀφοῦ οἱ φημερίδες μας, οἱ πατριωτιώ-
 ταιτες, ἀγωνιστήκανε βδομάδες και μῆνες ἀλά-
 καιρας νὰ γιομίσουν τὸ κεφάλι μας ἀέρα και νὰ
 μᾶς πείσουν πὼς φτάνει νὰ νικήσουμε στὸ Μαρα-
 θῶνιο και πάει πιά, τοὺς φάγαμε τοὺς σκυλό-
 φραγκοὺς, τὸν καταχτήσαμε τὸν κόσμο.

'Ακούστηκε κι αὐτὸ στὸ Στάδιο ἀκάθε νί-
 κη πού παίρνομε στοὺς 'Ολυμπιακοὺς ἀγῶνες
 εἶναι και μιὰ ἐθνικὴ πληγή, και γι' αὐτὴ ὅσο
 λιγώτερες νίκες παίρνομε, τόσο λιγώτερες ἐθνι-
 κὲς πληγὲς ἀνοίγουνε. 'Απὸ Ρωμαϊκὸ στόμα
 βγήκε ὁ φρόνιμος λόγος και γι' αὐτὸ δὰ και τὸν
 καμαρώνομε ἀπόδειξη τρανὴ πὼς ἡ Φρόνησι,
 ἡ ἀρχόντισσα δηλ. πού καιροὺς και χρόνια μᾶς
 ἔχει ἀφίσει, ἀρχισε νὰ στέλνει δῶ τοὺς μαντα-

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

τοφόρους τῆς και νὰ μᾶς τᾶζει πὼς μπορεῖ νὰν
 τῆς καπνίσει νὰ ξαναγυρίσει κ' ἡ ἴδια ἐδῶ κα-
 μιὰ μέρα.

'Η νίκη στὸ Μαραθῶνιο θάταν ἡ μεγαλύ-
 τερη ἐθνικὴ πληγή, μεγαλύτερη ἀκόμα κι ἀπ' αὐ-
 τὴν πού ἀνοίξε ὁ Τόφαλος με τὰ βάρη του. 'Α
 γιὰ τίς ἀήλες νίκες μας, τίς ἀτήμαντες—κατὰ
 τὴ Ρωμαϊκὴ κρίσι πάντα—μπροστὰ σ' αὐτὴ,
 οἱ ἐφημεριδάδες ξελαρυγγιζόντουσαν κάθε πρωὶ
 φωνάζοντας «'Η μεγάλη νίκη τῶν 'Ελλήνων»,
 δὲ φαντάζεστε τί θὰ γινότανε ἀν τὴν παίρναμε
 κι αὐτὴ τὴ νίκη κι ἀποδείχναμε ἔτσι πὼς ἔχου-
 με δυνατὰ πόδια—ὁ Τόφαλος μᾶς τᾶπόδειξε
 πὼς δὲ μᾶς λείπουνε και τὰ δυνατὰ χέρια—νὰν
 τὰ βάλουμε μ' ὄλον τὸν κόσμο;

Οἱ χιλιάδες Ρωμιὸι πού βρεθήκανε τὴν Τρί-
 τη τάπομεσήμερο μέσα στὸ Στάδιο, κ' οἱ ἄλλοι
 οἱ ἀπ' ὄξω, κ' οἱ μυριάδες πού θὰν τὸ μάθανε
 τὴν ἄλλη μέρα με τὸν τηλεγράφο, λυπήθηκαν
 κατὰκαρδὰ πού δὲ νίκησε Ρωμιός. Τόσο τὸ κα-
 λύτερο. 'Η λύπη συμαζώνει τὸ μυαλὸ, ἐνῶ ἡ
 χαρὰ τὸ παραστρατίζει. Καὶ χρειάζονται μιὰ
 τέτια μεγάλη λύπη γιὰ νὰν τὸ χωνέψουμε πιά
 πὼς οἱ νίκες (ἔστω και τέτιες νίκες ἀτομικὲς,
 νὰν τίς πεί κανεὶς, κι ὀχι γενικὲς) δὲν παίρνον-
 ται με φωνὲς και με ρεκλάμες και με «μετά-
 λαβα χτίς βράδι και ἡ θὰ νικήσω ἡ θὰ σκάσω»,
 ἀλλὰ παίρνονται με τάξη και με δουλιὰ. 'Ο
 νικητὴς Σέριγκ, λένε, ἔνα μῆνα ἀλάκαιρο,

χωρὶς νὰν τὸν πάρει κανεὶς μυρουδιὰ, πήγαινε
 κάθε μέρα στὸ Μαραθῶνιο και μελετοῦσε τὸ δρό-
 μο και κρατοῦσε σημεῖωτες κ' ἔβαζε με τὸ μυα-
 λό του σημάδια σὲ ποῖο μέρος τοῦ δρόμου ἔπρε-
 πε νὰ τρέξει περισσότερο και σὲ ποῖο λιγώτερο.
 'Ο Ρωμιός, σίγουρος γιὰ τὴ νίκη του, ἔδινε συ-
 νέντευξες στις ἐφημερίδες. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ
 Καναδὸς μελετοῦσε κι ὁ Ρωμιός σαλιάριζε.
 Ποιὸς εἶχε δίκιο φάνηκε τὴν Τρίτη.

Φ. Α.

ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΥ ΚΟΙΜΗΘΗΚΕ

Κόρη τετράξανθη, μικρὴ κιτροῦλα ὀλανθισμένη,
 δὲ σ' ἔβριξεν ἡ ἀχαρη τοῦ Χάροντ' ἀγκαλιά.
 Εἶπε ἡ Ξωθιά, χρόνια ἑκατὸ νὰ γέρνης κοιμισμένη,
 Τὶ ζήλεψε ὡς ἀντίκρισε τὰ ὀλόχρυσά μαλλιά. :

Τὰ ἑκατὸ χρόνια θὰ διαδοῦν κι' ἡ αὐγοῦλα δὲ θάρ-
 [γίση,
 Τὸ παραμῦθι καθὼς λέει, πού ἀπὸ μακριὰ θὰ ρθῆ,
 Τοῦ βασιλιὰ ὁ μονάκριβος ὁ γιός, νὰ σοῦ ξυπνήσῃ
 Τὸ μαγεμένον ἔπνο σου, τὸν ὕπνο τὸ βαθύ.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ

'Η ὄραία παιδοῦλα πού ὀμορφίες τριγύρω τῆς χα-
 [ρίζει,
 'Αργοκεντᾶ μέσ' στοὺς ἀνθούς τοῦ κήπου, ἀνθὸς κι'
 [αὐτῆ,
 Στὰ ρόδινα τὰ χεῖλη τῆς τὸ χαμογέλοιο ἀνθίζει,
 Στὰ χεῖλη τῆς τέτοιος σκοπὸς, τέτοιο τραγοῦδι ἀνθεῖ:

Τὸ παλληκᾶρι δὲν πιθὲ ἐγὼ τάντρειωμένο,
 Δὲν ἀγαπῶ τὸλόξανθο τοῦ γῆγα τὸ παιδί.
 Δὲ θέλω μῆτε τὸν τρανὸ τὸ μάγο, ἐγὼ πεθαίνω
 Καὶ λυώνω γιὰ τὸν ὀμορφο τὸ νιὸ τραγουδιότη.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΟΥΤΣΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΝΑΡΟΣ

Φαίνεται πὼς ἡ 'Ακαδημία πού δὲν ἔγινε ἀκό-
 μα στὴν 'Αθήνα, θὰ συστήθηκε στὴν 'Αλεξάνδρεια.
 'Ετσι μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῶνε λογίς γλωσσικὰ και φι-
 λολογικὰ μανιφέστα πού μᾶς τινάχτηκαν ἀπὸ κείθε
 τόρα τελευταία. Καὶ φαίνεται πὼς, σύμφωνα με τὸ
 μεγάλο νόμο τοῦ ξεναγυρισμοῦ, ἡ πρωτεύουσα τῶν
 Πτολεμαίων, κοντὰ στοὺς μεγαλέμπορους και στοὺς
 ἑκατομμυριούχους, ξαναβλήθηκε νὰ μᾶς γεννήσῃ Καλ-
 λίμαχους και 'Αρίσταρχους. Εὐτύχημα.

Τίς προάλλες διάβαζα στις ἐφημερίδες μας κή-
 ρυγμ' ἀπὸ τὴν 'Αλεξάνδρεια σταλμένο γιὰ μιὰ «ἐ-
 θνικὴ ἐκδοσι» τῶν ἔργων τοῦ 'Αλέξανδρου Σούτσου.

Μέσα σ' αὐτὸ ὁ ποιητὴς τοῦ «Πανοράματος», τῆς «Πλάστιγγος», τοῦ «Περιπλανωμένου» καὶ τῆς «Τουρκομάχου Ἑλλάδος» ὀνομάζεται, δογματικὰ καὶ πομπικὰ, ἀπὸ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς ἐκδότες τοῦ «ὁ μέγας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ἀθάνατος ποιητῆς». Στοχάζομαι πῶς ὅποιος ἔχει τῆς Τέχνης ἰδέα φωτεινότερη καὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου εἰκόνα πιὸ καθαρή θὰ τὰ μετράη προσεχτικώτερα τὰ λόγια του καὶ θὰ καταλαβαίη πῶς δύσκολα συμβιβάζεται τὸ ἐπίθετο μέγας μὲ κάποιου εἶδους ποιητῆς, καὶ τὸ φῶς τῆς ἀθανασίας μὲ τὴ φήμη τους. Μολαταῦτα χάρηκα γρικώντας πῶς ἐτοιμάζεται τέτοιο τύπωμα τῶν ἔργων τοῦ Ἀλέξανδρου Σούτσου. Ἴσως ἂν κανεὶς μὲ ρωτοῦσε, θὰ τοῦ ἀποκρίνομαι πῶς δουλειὰ ἰθνηκώτερη ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἔργων τοῦ Σούτσου θὰ εἶταν—ἔτσι τὸ φέρνει ὁ λόγος— τὸ τύπωμα τοῦ ἔργου τοῦ Παπαδιαμάντη ἔργου ποῦ, ἐνῶ μὲ τὴ γλωσσικὴ του μορφή θὰ πειράζη τὰ συντηρητικὰ νεῦρα τῆς νεοαλεξανδρινῆς σχολῆς, στέκεται πολὺ πιὸ ἀπάνου ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Σούτσου, καὶ γιὰ τὴν ὁμορφίαν του καὶ τὴν τέχνην του καὶ γιὰ τὴν ἀλήθειαν του.

Μὰ δὲ λησμονῶ τὴν ἐποχὴν ποῦ θαυμαστῆς τοῦ Σούτσου εἴμωνα, καὶ ἴδονικὰ τοὺς ἀντιλαλοῦσα τοὺς πατριωτικοὺς καὶ τοὺς ρητορικοὺς καὶ τοὺς ὑγροὺς σὰν ἀπὸ νερὸ στίχους του. Καὶ πιὸ πολὺ δὲ λησμονῶ πῶς ἕνας ποιητῆς, κι ἂν δὲν ἔχη κάλλιτεχνικὴ ἀξία, κι ἂν δὲν ἀναταράξη τὰ βαθιὰ τῆς καρδιάς καὶ τοῦ νοῦ μας, φτάνει νᾶχη κάποια σημασία ἱστορικὴ, γιὰ νὰ ζήσῃ τὴν προσοχὴν μας καὶ τὴ μελέτην μας. Ὁ ποιητῆς δὲν εἶναι μόνον τῆς Αἰσθητικῆς ἀντικείμενον· εἶναι καὶ τῆς Ἱστορίας. Καὶ γιὰ τὴν ἱστορίαν μας εἶναι ἀξιοσπούδαστο τὸ ἔργο τοῦ Σούτσου. Καὶ θὰ μᾶς εἶναι εὐεργετικὴ μιὰ μαζωμένη εὐσυνείδητα ἐκθεσὴ τῶν ἔργων του. Ἐνας ποιητῆς ποῦ τόσο ἐπηρέασε τὴ φιλολογοίαν μας δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἀδιάφορο τὸν ἱστορικό. Ἐνας ποιητῆς ποῦ ἔγινε σχολάρχης καὶ στάθηκε πατέρας ἄλλων, ὡς τίς μέρες μας, καὶ ποῦ ἀκόμα τὸν τιμοῦν κ' εὐφραίνονται μὲ κείνον—ἀδιάφορο ποιοῦν καὶ πῶς—, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι συγγραφέας χωρὶς ἀξία καμιά· καὶ τὸ νάπαρνεσαι μονομιᾶς κάποιον, ἢ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάρους, μὴ ρίξει κάποτε ἀποκλειστικότητα πολὺ νεανικὴ.

Κι ὄχι στὴν Ἱστορίαν μόνον, μὰ καὶ στὴν Τέχνην καλὸ θὰ κάμῃ τέτοιο περιμάζωμα τῶν ἔργων τοῦ Σούτσου. Ὁ Γκαῖτε συμβούλευε τὸν Ἑκκερμαν νὰ πηγαίη πάντα στὸ θέατρο· νὰ βλέπῃ ὄχι μόνον τὰ

καλὰ, μὰ καὶ τὰ κακοροῦζικα ἔργα· γιὰτὶ καὶ τὰ κακά ἔργα χρησιμεύουν—τοῦ ἔλεγε γιὰ νὰ μᾶς δείχνουν πὶ ἀξίζουν τὰ καλὰ. Γιὰ τὸν ἱστορικό, γιὰ τὸν κριτικό, γιὰ τὸ μελετητὴ, γιὰ κείνον ποῦ νοιώθει τὴν ποίησιν, τί πολὺ τιμὰ μαθήματα μπορεῖ νὰ φέρῃ τῶν Ἀπάντων τοῦ Σούτσου ἢ ἐκδοσῆ! Χεῖμαρρο ἀπὸ φῶς γιὰ νὰ ξεκαθαρίσῃ κάθε τυχὸν σκοτάδι ἀμφιβολίας πῶς ὁ στιχοῦργός τοῦ «Περιπλανωμένου» μπορεῖ νὰ εἶναι ἐξυπνός σατυριστής, θαρρετός μιμητής, δυνατός, γιὰ τὸν καιρὸν του, δημοσιογράφος, μὰ ὄχι ποιητῆς.

*

Ὅπως ἴσως τὸ Ἔθνος δὲ θὰ τὸ βλάβῃ ἕνα τέτοιο τύπωμα τῶν ἔργων τοῦ Σούτσου, ὅσο κι ἂν γίνεταί τοῦτο ἐπιδειχτικὰ καὶ πανηγυρικὰ. Κάτι ἄλλο βλάπτει καὶ ζημιώνει τὸ Ἔθνος, βαρικὰ καὶ ἀλογόριαστα: Δὲν ὑπάρχει σ' ἐμᾶς ἀκόμα μιὰ ἐκδοσὴ τοῦ Ἑρωτόκριτου, μιὰ ἐκδοσὴ τῆς προκοπῆς. Ντροπὴ στὸ Ἔθνος ποῦ ἀκόμα δὲν κατάλαβε, ὕστερ' ἀπὸ πέντε αἰῶνων περπάτημα, πῶς ὁ ποιητῆς τοῦ «Ἑρωτόκριτου», αὐτὸς εἶναι «ὁ μέγας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ἀθάνατος ποιητῆς!»

Ἀκόμα νάποχτήσουμε μιὰ κριτικὴ, μιὰ σοφὴ ἐκδοσὴ τοῦ «Ἑρωτόκριτου», κάτι σὰν ἐκείνη ποῦ ἔκαμε τελευταία γιὰ τὸ «Χρονικὸν τοῦ Μωρέως» ὁ Σμιθ τοῦ Βερολίνου. Ἄλλο τύπωμα ἀπὸ τὸ πρῶτον τῆς Βενετίας στὰ 1713, σ' ἐποχὴν ποῦ τὸ ποίημα δὲν εἶτανε πιά νεόν, μὰ γύριζε χειρόγραφο ἀπὸ καιρὸ, ἄλλο ποῦ νὰ διαβάζεται κάπως ὑποφερτὰ, δὲν ξέρω νὰ ξαναγίνῃ. Ὅλα τὰ βιβλία του τυπώματα στὴ Βενετία καὶ τὰ ξανατυπώματα στὴν Ἀθήναν, γιομάτα λάθια, ἀσυνείδητα, ἀφρόνιστα. Καμωμένα τάχα γιὰ τὸν πολὺ λαὸ, κ' ἐπομένως ραμμένα καὶ μπαλωμένα ὅπως ὅπως. Τοῦ φτάνουν τὰ γενναῖα δασκαλέματα τῆς μικροπολιτικῆς περιττὰ τὰ μεγάλα ἀπὸ τὸν Παρνασσὸ μαθήματα.

Ἐὐτύχημα ποῦ δὲν περιμένε ἀπὸ βιβλίον νὰ μάθῃ καὶ νὰ ρουφήξῃ τὰ θάνατο ποίημα ὁ καταφρονεμένος αὐτὸς λαός· μὲ θαυμαστὴ μαντεύτρα δύναμη κ' εὐαισθησία τὸν περιμάζωζε καὶ τότε χάρηκε τὸν Ἑρωτόκριτον σὰν τὰ δημοτικὰ τραγούδια· ὄχι τόσο μὲ τὰ μάτια, ὅσο μὲ ταῦτιά· μᾶλλον στὴ μνήμη του, στὰ τραγούδια του, στὰ πανηγύρια του, στὴ ζωὴν του.

Ὅμως ὁ «Ἑρωτόκριτος» δὲν ἀξίζει νὰ ζήσῃ τὴ ζωὴν τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ μονάχα· τοῦ πρέπει

ἕνα ὕψωμα σὲ θέση ἰθνηκοῦ καὶ σημασίας πανελληνικῆς ἔργου· σὰν ἐκείνα τὰ ἔργα ποῦ ξεχωρίζονται μὲ κάθε λογῆς φρενίτιδα καὶ φυλάγονται μέσα σὲ θήκες, ὅμοια μὲ κείνες ποῦ ἔβαζε μέσα τους ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὴν Ἰλιάδα σέρνοντάς τὴν μαζί του στὰ στρατόπεδα. Ἔτσι τὰ Ἔθνη ποῦ πολεμῶνε γερὰ νὰ κρατηθοῦνε σὲ ὅλους τοὺς κύκλους τῆς ζωῆς καὶ τοῦ στοχασμοῦ καὶ τῆς ἐνεργείας, περιμαζεύουν ὅλες τὺς τίς δόξας, τίς χάρες καὶ τίς δυνάμεις, μέσα σὲ τίμιες θήκες.

Καὶ στὶς βιβλιοθήκας τῆς Φραγκίας, —τῆς Λόντρας, τῆς Ὀξφόρδης, τοῦ Παρισιοῦ, τῆς Βενετίας, καὶ δὲν ξέρω τίνας ἄλλης χώρας τὰρχεῖα περιμένουν ἀκόμα τὸ σοφὸ ποῦ θάρθη νὰ καταφέρῃ μὲς' ἀπὸ κείνα μιὰν ἀξία ἐκδοσὴ τοῦ ἰθνηκοῦ μας ἔπους. Περιμένουν τὸν πλούσιον ποῦ θὰ δώσῃ γιὰ νὰ βγῇ στὸ φῶς τέτοιο δούλεμα, μὲ τὴ σκέψη πῶς δὲν εὐεργετοῦν τὸ Γένος μονάχα ὅσοι χιτίζουνε νοσοκομεῖα γιὰ τοὺς σακάτηδες καὶ μαρμαρένια ὕψωνουν παλάτια ἢ ἄσκαπα ἢ γιὰ σκοποὺς ποῦ δὲν ξέρεις ἂν πρέπη νὰ χερῆς ἢ νὰ κλάψῃς· μὲ τὴ σκέψη πῶς εἶναι μερικὰ παλάτια θεμελιωμένα «στὰ κρυστάλλινα βᾶθρα τοῦ Λόγου», πολὺ ψηλότερα καὶ πολὺ εὐεργετικώτερα ἀπὸ ἄλλα. Καὶ μᾶς λείπει, εἴω ἀπὸ τὴ φιλολογικὴ, καὶ μιὰ ἐκδοσὴ, γιὰ τὸν κόσμον, φροντισμένη πάντα καὶ προσεχτικὴ. Καὶ μιὰ ἐκδοσὴ μὲ διαλεχτὰ κομμάτια ἀπὸ τὸν Ἑρωτόκριτον, γιὰ κείνους ποῦ θὰ δυσκολεύονταν νὰ κολουθήσουν τὸν ποιητὴ μέσα σὲ ὅλη τὴ συχνα πικρὰ περισσόλογη στιχοχουσία του.

Εἶπε κάποιος κριτικός γιὰ τὸ περίφημον ποίημα τοῦ «Τρίστανου καὶ τῆς Ἰζόλδας», τὸ βγαλμένο στὸ μεσαιῶνα ἀπὸ τὸ Γερμανὸν Γότφριδ, πῶς εἶναι τὸ πρῶτον ποῦ ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἐρωτολογήματα τῶν σύγχρονων στιχοῦργημάτων, παρουσίασε τὸ πάθος καὶ ὅ,τι ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου αἰώνιον κλεῖ καὶ ἀπέραντον. Ὅμοια καὶ τὸ ποίημα τοῦ Ἑρωτόκριτου καὶ τῆς Ἀρετούσας φεγγυοβολεῖ ἀπὸ τὸ πάθος τὸ αἰώνιον, τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς παλληκαριᾶς· καὶ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στ' ἄλλα τῆς ἐποχῆς του γεννήματα περισσότερο παρ' ὅσο ξεχωρίζει τὸ γερμανικὸ μεσαιωνικὸ ἐρωτοδιήγημα· καὶ σημαντικώτερον ἀπὸ τὸν Τρίστανον καὶ τὴν Ἰζόλδαν, τὸ ποίημα τοῦ Ἑρωτόκριτου καὶ τῆς Ἀρετούσας ταιριάζει τὴν ὁρμὴν τοῦ μεσαιωνικοῦ καιροῦ μὲ τὸ μεθῦσι τῶν καιρῶν τῆς Ἀναγέννησης, τὴν ζένη κληρονομία, ποῦ—ἤθελε δὲν ἤθελε— πῆρε ἢ Ἑλλάδα, τὴν ἀυγατίζει μὲ τὸ βάρος τοῦ πατρογονικοῦ θησαυροῦ, κ' ἔτσι τὴ

ΠΑΡΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μιτυλήνης)

IB'.

Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ εἶταν ἕνας βασιλὴς κ' εἶχε δύο κόρες. Ἔταν αὐτὸς ὁ βασιλὴς ἀπὸ τοὺς πρώτους. κ' εἶχε μέγα καὶ πολὺ βίος. Ἀξαφνα ἔρχισεν νὰ κατέρχεται, ὅ,τι γεννήθηκε κ' ἡ μικρὴ του κόρη. Ἐπεσε, ἔπεσε πλιά αὐτὸς, καὶ κατάντησε νὰ μὴν ἔχη καὶ τὴν καθημερινὴν ζήσιν του. Μὰ ποῦ νὰ φανερῶσιν σὲ κανέναν τίποτα!

Ἀπὸ τὸ μεράκι του πῆγαινε νὰ σκάσῃ. Ὁ κόσμος μαθὲ νὰ τὸν ἔχη πῶς εἶναι μέγας καὶ πολὺς, κ' ἐκείνος νὰ στερηθῆται καὶ τὸ παραμικρὸν, δὲν τὸ χάνευσεν. Τί νὰ κάνω, ἔλεγε· Θέ μου, πάρε με νὰ γλυτώσω. Ἀπὸ σ' ἐκείνα τὰ χάγια του ἔρχεται καὶ χαμπάρι ἀπ' ἕνα ἄλλο βασίλειον νὰ χαζιρευτῆ γιὰ πόλεμον. Ἐκείνον πλιά τονὲ θανάτωνε. Ἐγὼ, ἔλεγε, δὲν ἔχω μιὰ πεντάρα στὴ τσέπη μου, πῶς θὰ χαζιρευτῶ γιὰ πόλεμον; Συλλογιόταν πλιά μὲ-

ρες καὶ νύχτες, τί νὰ κάνῃ. Ἄλλο σελαμέτι δὲν ἔχει, λείει, παρὰ νὰ πάρω τὰ μάτια μου νὰ φύγω ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπον τὸ γουρσοῦζικο. Πῆρε λοιπὸν τὰ μάτια του καὶ μιὰ φορεσιὰ παλιόρουχα μαζί του, καὶ διαβαίνει· ἐκεῖ ποῦ διαβαίνει, βρῆκε ἕνα καλύβι, ὅρα π' ἀνάβουν τὰ λυχναρία.

Βρίσκει μπροστὰ στὴν παραχούτη ἕνα γέρον κ' ἐσκάλιζε τὴ φωτιά μ' ἕνα δαυλὸ, καὶ μουρμούριζε ἀγάλλι ἀγάλλια. Καλησπέρα, μπάρμπα. Καλησπέρα. Καλῶς τὸ παληκάρι μ'. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, καὶ ποῦ παγαίνεις τέτοια ὅρα; Αὐτὸ, λέγει, μὴν τὸ ρωτᾶς πλιά. Ἐγὼ κι ὁ Θεὸς τὸ ξέρουμε. Ἀμ' δὲν κάνει νὰ τὸ μάθω κ' ἐγὼ; λείει ὁ γέρον. Τί νὰ τὸ μάθῃς, μπάρμπα, ἀπ' τὸ χεῖρ σου δὲν βγαίνει τίποτα. Τὸ ντέρτι μου εἶναι μεγάλο. Ἐλα, παιδί μ' κάθισε νὰ πυρωθῆς, νὰ τὰ ποῦμε καὶ καλῆτερα. Καλὰ, λείει ὁ βασιλὴς, τὸ χατίρι σου δὲν τὸ χαλῶ. Καθίζω κομμάτι, μὰ νὰ ποῦμε ἄλλα λόγια, κι ἀφῆσέτα αὐτά. Ἐλα νὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ, λείει ὁ βασιλὴς στὸ γέρον, τί νὰ ποῦ μουρμουρίζεις σὰ σκαλίζεις τὴ φωτιά; Νά, λείει αὐτὸς. Ἐκεῖ μέσα βλέπω καὶ καταλαβαίνω τί γίνεται στὸν κόσμον.

Ὁ γέρον εἶταν καρδιογνώστης καὶ τῶναιως κιάλα πῶς εἶχε νὰ κάνῃ μὲ τὸ βασιλεῖ. Ἀδὲ, λείει, λοιπὸν, ἀφοῦ λὲς πῶς ἔτσι καταλαβαίνεις, τί γίνε-

ται τώρα στὸ σπῆτι μου. Μὴ λὲς, λείει ὁ γέρον, στὸ σπῆτι σου, καὶ ξέρω ποιὸς εἶσαι. Λέγει στὸ παλάτι μου. Νά, νὰ σοῦ πῶ τί γίνεται. Ἀπ' τὴν ὅρα πῶσφυγες σήμερον καταλογῶν μικροὶ καὶ μεγάλοι καὶ λέγον τι θὰ γίνουμε. Μεγάλον γουρσοῦζλοῦκι καὶ μεγάλο κακὸ σὲ γύρισε, βασιλεῖ μου, ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ γεννήθηκε τὸ μικρὸν σου τὸ μωρὸ. Κι ἂν ἀκούς τὰ λόγια μ' νὰ τὸ βγάλῃς αὐτὸ τὸ μωρὸ μὲς' ἀπ' τ' ἀρχοντικὸν σου, καὶ θὰ γίνῃς σὰν ποῦ εἶσουν καὶ καλῆτερα. Ὁ βασιλὴς ξίσπασε σὰν τᾶκουσε αὐτά. Τὰ λόγια τοῦ γέρον ἐπέσαν σὰν πέτρες ἀπὰ στὸ κεφάλι του καὶ τὸν παραζάλισαν. Μὴ χάνῃς καιρὸν, τοῦ κάνει ὁ γέρον, μὲν γύρισε πίσω καὶ κάνει αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω. Παίρνει τὰ μάτια του πάλιν ὁ βασιλὴς μας καὶ γυρίζει πίσω, καὶ διαλογίζεται· πῶς νὰ τὸ κάνῃ νὰ βγάλῃ τὸ μωρὸ μὲς' ἀπ' τὸ παλάτι. Διαβαίνει, διαβαίνει, τὸ διαλογίζεται ἀγάλλι ἀγάλλια, τ' ἀποφάσισε. Μ' αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν πλιά πῆγε στὸ παλάτι, φωνάζει τὴ βασίλισσαν παρὰμυρα καὶ τῆς λείει τὸ καὶ τό. Τ' ἀκούγ' ἡ βασίλισσα, ἀρχινᾷ τὰ καταλόγια, δέρνεται, τραβᾷ τὰ μάγουλά της, κάνει χαλασμό. Πῶς μαθὲ νὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶμα. Δὲ γίνεται, λείει ὁ βασιλὴς, πρέπει γὰ τὸ κάνουμε. Σὰν εἶδε αὐτὴ πῶς ἐκείνος ἐπῆμενε τόσο, τοῦ λείει. Ταῦλάχιστον ἔτσι νὰ τὸ κάνουμε δὲν εἶναι καλῆτερα; Νά

νέα εθνική ψυχή έκείρα και ζωντανή τήν παρουσιάζει. Πόσες οι εκδοχές του τραγουδιού του Γότφριδ και πόσα μελετήματα συνθεμένα απάνου σ' αυτό και πόσα βιβλία βγαλμένα, και πού βρίσκεται χωμένο ακόμα και παραπεταμένο τάθαντο εθνικό μας ποίημα! Μαρτυρεί κι αυτό πόσο πίσω ακόμα μένουμε, όσο κι αν χαιρόμαστε τὰ καλά του ξένου πολιτισμού, όσο κι αν αγωνιζόμαστε νὰ χορέψουμε μέσα στο χορό των εξευγενισμένων λαών, αρχαιοφύλακες ή αρχαιοπίθηκοι!

Φανταστήτε τους 'Ιταλούς νὰ κρατοῦν τήν αλυτρωμένη 'Ιερουσαλήμ του Τάσσου τους, τους 'Αγγλους νὰ φέρνουν τὰ ποιήματα του Σπένσερ, τους Γάλλους νὰ παραιτοῦν τὸ «Σίδη» του Κορνήλιου, στήν κατάστασιν πού παρατήσαμε τὰριστούργημα του κρητικού Κορνάρου. Κάτι ἀπ' ἅλα αὐτὰ εἶναι τὸ ποίημά του (ἀδιάφορο ἂν εἶναι ὁ Κορνάρος ὁ ἀρχικός του ποιητής ἢ δεξιὸς μονάχα συγγραφέας του, καθὼς ἄλλοι θέλουν) μάλιστα τὰριστούργημα πού παραπάνου σημειώσα εἶναι τὸ καθένα πὺ πολὺ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τήν ψυχή του ἔθνους του, ὅσο δὲν εἶναι ἡ Ἐρωτόκριτος ἀπὸ τήν ψυχή μας. Καὶ δὲ βρίσκω ἄλλη ὀρθότερη καὶ τελειωτικώτερη παρατήρησι ἀπὸ τὰ λόγια του Σάθα τοῦτα: «'Αμφότερα τὰ ἀδελφὰ ταῦτα μνημεῖα (ὁ «Ἐρωτόκριτος» καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια) ἀποτελοῦσι τὸ μόνον διαυγὲς κάτοπτρον, ἐν τῷ ὀποίῳ ἐξείκονιζεται ἀνόθετος καὶ ἄνευ ἴχνους σχολαστικῆς ψιμμουθίας ὄχι μόνον ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά του Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὅταν καὶ παρ' ἡμῖν ἀναπτύχθῃ ἱστορικὴ συνείδησις καὶ ἀναζητηθῶσιν αἱ ἀρχαὶ τῆς ἡμετέρας ἐθνικότητος καὶ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, τὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ ὁ Ἐρωτόκριτος θὰ ἐκτιμηθῶσιν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα».

*

Ἡ ἱστορικὴ μας αὐτὴ συνείδησις, καθὼς τήν ὀνειρεύεται ὁ Σάθας, φαίνεται πῶς ἔχει μέσα της ἀκόμα πολλὰ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ νεουλιασμένα, κ' εἶναι σὰν κόσμος ἀπηχητός ἀκόμα σὲ πολλὰ καὶ ἀφώτιστος: εἶναι ἡ συνείδησις τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου ἡ κοιμισμένη καὶ ἡ ἀσυνείδητη πρὶν ἀκόμα δεῖξῃ μὲ τὸν ἄνθρωπο ὅλο τὸ λογικὸ της ζετύλιγμα. Ἀπὸ τὸν κύριο Γιάνναρη, τὸ μόνο—ἀνίσως δὲν ἔχω λάθος—ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας φιλόλογους πού ἔκαμε τὸν «Ἐρωτόκριτο» θέμα μίᾳς καλοδουλεμένης μελέτης, μαθαίνουμε πῶς κάποτε ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Κρήτης τοῦ ἔδωκ' ἐντολή νὰ φροντίσῃ καὶ ἐκδώσῃ τὸ ποίημα

τὸ πᾶρῶ ἐγὼ τὸ μωρὸ καὶ νὰ πᾶγω ὅπου θέλω ἐγὼ νὰ τὰφῶσω. Ἄς εἶναι, λέει ἐκεῖνος. Σώνει νὰ βγῆ τὸ μωρὸ μὲς ἀπ' τὸ σπῆτι. Θέλω, λέει ἡ βασίλισσα, νὰ μὴ κανῆς ἕνα καράβι νὰ τὸ βάλῃς μαῦρο καὶ νὰ διατάξῃς νὰ βάλουν καὶ μαῦρα πανιά. Νὰ πῆς καὶ τὸν καπετάνιο νὰ μὴν ἀράξῃ ἄλλοῦ παρὰ ἐκεῖ πού θὰ τοῦ πῶ ἐγὼ. Σὲ λίγες μέρες ἔγιναν ὅλα. Παίρνει ἡ βασίλισσα τὸ μωρὸ καὶ ἕνα βῶλο λινάρι μαζί της, καὶ φύγει. Ἀρμενίζου μερες καὶ νύχτες. Καὶ σ' ὅλο τὸ δρόμο ἡ βασίλισσα ἐκλωθε τὸ λινάρι. Τόκανε πλιά μιά θελιά πού θαρροῦσες καὶ βγῆκε ἀπ' τοῦ φιδίου τὸ στόμα.

Πῆγαν, πῆγαν μὲ τὸ καράβι, εἶδ' αὐτὴ μιά χώρα πού φάνηκε μπροστά τους πολὺ ὀμορφή. Τὰ σπῆτια στὸ κατάγιαλο, πρασινάδες, καμπανιὰ, μαρμαρένια καὶ θεορατὰ, ἕνα σωρὸ πράγματα πού ἔδειχναν πῶς εἶταν πολιτεία μεγάλη. Φωνάζει αὐτὴ τὸν καπετάνιο καὶ τοῦ λέει. Ἄδὲ τὸν καιρὸ καὶ πέ μου. Μποροῦμε νὰ γυρίσουμε πίσω σήμερα ἢ γίνῃ ἀνάγκη; Μπᾶ, λέει ὁ καπετάνιος, πρῆμα καὶ ὀλόπρημα ὁ καιρὸς. Ἄ θέλῃς καὶ τώρα γυρίζουμε. Ὅχι, λέει. Διατάξε τώρα ἕνα γεμιτζὴ νὰ ρίξῃ μιά βάρκα νὰ βγῶ ἕξ μιά ματιὰ νὰ δῶ, καὶ νὰ γυρίσω νὰ φύγωμε.

Διατάξ' ὁ καπετάνιος, ρίχνου με μιά βάρκα, παίρνει αὐτὴ τὸ μωρὸ καὶ τὴ θελιά τὸ λινάρι, καὶ

παρακινημένη βέβαια ἀπὸ μιά δίκια τοπικὴ περηφάνεια. Καὶ σ' ἐμᾶς, ὅταν ἡ πολιτικὴ μας ἠθικὴ ἀνυψωθῇ, ὅταν ἡ ἱστορικὴ μας συνείδησις ὀρμηθῇ, θὰ φανῆ καὶ ὁ βουλευτὴς ἐκεῖνος πού θάνεβῃ στὸ Βῆμα γιὰ νὰ προτείνῃ—τίποτε ἄλλο—μιά ἐθνικὴ ἐκδοσι τοῦ Ἐρωτόκριτου Κ' ἢ Βουλὴ θὰ τὸν ἀκούσῃ ὄχι σὰν ἀερολόγο καὶ σὰν παράξενο, μὰ σὰν πατριώτη συνετὸ καὶ νομοθέτη πού τῆς θυμίζει λησμονημένο χρέος. Καὶ ἡ Βουλὴ θὰ ψηφίσῃ μὲ χειροκροτήματα τὴν ὀραία πρότασι, καθὼς ψήφισε ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τοῦ 1863 τὴν ἐκδοσι τῶν ἔργων τοῦ Ἀλεξάντρου Σούτσου, στήκουσκα τοῦ θανάτου του. Καὶ τὸ ψήφισμα γιὰ τὸν Κορνάρου θὰ πάρῃ σάρκα, δὲ θὰ μείνῃ στὸ χαρτί, καθὼς ἀπόμεινε ἡ ἀπόφασι τῆς Συνέλευσης γιὰ τὸ Σούτσο. Γιατὶ θὰ τὴν ἐμπνέῃ τὴν ἀπόφασι τῆς μελλομένης αὐτῆς Βουλῆς ὁ ἐνθουσιασμός πρὸς τὸν ἐπικὸ διαλαλητὴ τῆς Ἐθνικῆς ψυχῆς, πρὸς τὸ νέο φανέρωμα μίᾳς λαμπερῆς ἀχτίδας ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ Ὀμηροῦ, ὕστερ' ἀπὸ πυκνὸ συνηφοσκέπασμα, ἡ τιμὴ πρὸς τὰ μεγάλα καὶ πρὸς τὰ αἰώνια: καὶ ὄχι μιά ἐξαψῆ, κινημένη ἀπὸ τὰ πολιτικὰ πάθη τῆς ἐποχῆς, τὰ πάθη πού σήμερ' ἀνάπτουν καὶ κορώνουν αὔριο, τὰ πάθη πού κάνουν καὶ φαντάζου, σὰ φυστημένες ἀπὸ Πινδαρικὴ πνοή, ἐλαφροστόχαστες σάτυρες γιὰ τὸ Καποδίστρια καὶ γιὰ τὸν Ὀθωνα, εὐκόλοσβυττα γραψίματα φανατισμένου χρονογράφου.

Τὶ εὐκολὰ πού συνεπαίρουν καὶ ἐμὲ τὰ ὀνειράτα! Μὰ δὲν εἶναι ὄνειρο ἡ ξεχωριστὴ ἐντύπωσι πού μοῦ προξένησε τώρα τελευταῖα τὸ ξαναδιάβασμα τοῦ «Ἐρωτόκριτου» ἐξ ἀφορμῆς μίᾳς μικρῆς δοκιμαστικῆς μελέτης ἱστορικῆς καὶ καλλοιογικῆς πού μοῦ ἤθε ὄρεξι νὰρχίσω γιὰ τὴν ἐπικὴ ποίησι. Τὸ ξαναδιάβασμα καὶ ἀπόμεινα σὰ παστισμένους ἀπὸ τὴν περὶσσια του ποιητικὴ πνοή, καὶ τὸ χάρηκα σὰν καινούριο κατὶ, καὶ θυμῆθηκα τὰ λόγια τοῦ Φωριέλ, τοῦ μόνου ἴσως, ἀνάμεσα σὲ ξένους καὶ δικούς μας, πού ἤρε σύντομα λόγια καὶ γενικὰ, μὰ φωτεινὰ καὶ ζῆξα, γιὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ ποίημα. «Ἐργὸ ἐξαιρετικὸ. Ἐκφνίζει μὲ τὴς ὀμορφίεσ του, καὶ στὰ καθέκαστα τοῦ μῦθου καὶ στὴ ζουγραφικὴ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ψυχικῶν ἔρμων. Τὸν ἔρωτα μάλιστα τὸν ἱστορικὸν ἀξιοθαύμαστα σ' ἕνα ταυριασμένο μοῖρασμα πρωτότυπος ζῆστῆς καὶ ἀπλότης καὶ ὑπερβολῆς καὶ εἰλικρινείας. Στὸν Ἐρωτόκριτο αἰσθάνεσαι πὺ πολὺ τὴν ἰδιαίτη πνοή τοῦ Ἑλληνισμοῦ, παρὰ τὴν πνοή τοῦ ἱπποτισμοῦ».

βγαίνουν ὄξω. Τὸ καράβι στέκεται στὰ πανιά. Πάγει αὐτὴ ἀπὸ δῶ, γυρίζ' ἀπ' ἐκεῖ, βρίσκει ἕνα σπῆτι μεγάλο μαρμαροχτισμένο. Κατάλαβε πῶς εἶταν ἀρχοντόσπιτο, χτυπᾷ τὸν πόρτα, ἀνοίγουν, μπαίνει μέσα, βλέπει τὴ σπιτονοικοκυρὰ, μιά ἀρχοντογυναίκα, χαιρετᾷ, καὶ καθίξει σὲ μιάν ἄκρα. Ρωτᾷ ἡ νοικοκυρὰ τὴν ξένη. Πῶς εἶταν καὶ κόπιασες στὸν τόπο μας; Τὶ νὰ σοῦ πῶ, κυρὰ μου, λέει ἡ ἄλλη. Ὁ δικός μας ὁ τόπος βγάζει λινάρι πολὺ, γιὰ τοῦτο δὲν ἔχει καὶ τιμὴ ἐκεῖ τὸ πράμα. Ἀποφάσισα λοιπὸν ἐγὼ νὰ βγῶ ὄξω νὰ τὸ πουλήσω. Πῆγα στὴν τὰδε χώρα, πούλησα ἕνα μέρος: πῆγα στὴν τὰδε, πούλησα ἄλλο μέρος. Ὅσο ἔμεινε τόφερα ἐδῶ, ἴσως βρεθῶνε μουστερηδες καὶ ὀφελθῶ καὶ ἐγὼ κατὶ. Πόσα τὸ δίνεις; Τόσα. Νὰ τὸ δῶ. Τὸ παίρνει ἡ γυναίκα, τὸ βλέπει, τὸ θαμάζει γιὰ τὴ μορφὴ του, ὕστερα τῆς λέει. Πῆγαινε καὶ κουβάλησέ το ἐδῶ ὅσο ἔμεινε. Καλὸ, λέει αὐτὴ. Σηκῶνεται, ἀρῖνει τὴ θελιά ἐκεῖνη πού βαστούσε, ν' ἀφήσω λέει καὶ τὸ μωρὸ μου ὅσο νὰ πᾶγω νὰ βάλω νὰ τὸ κουβαλήσουν, καὶ νᾶρτω νὰ τὸ πᾶρω, νὰ φύγω. Ἄς εἶναι, λέει, ἀφῆσέ το. Σηκῶνεται ἡ καλὴ μας, πηγαίνει στὸ καράβι, διατάζει τὸν καπετάνιο νὰ γυρίσουν πίσω ὅπως εἶταν καὶ ὁ καιρὸς πρῆμος. Δρόμο τὸ καράβι σὰν ἀστραπή. Φυλάγ' ἡ ἄλλη ἡ γυναίκα νᾶρτ' ἡ ξένη νὰ φέ-

Κι ἀπάνου στὴ χαρὰ τῆς μελέτης μου, διαβάζοντας τὸ ποίημα, πιστεῦν πῶς πρῶτος ὕστερ' ἀπὸ τέσσαρων αἰώνων ὑπαρξῆ, τὸ εὑρίσκα καὶ τὸ ξίθαφα. Καὶ κατάλαβα τὴν ἀλήθεια πού κρύβει ὁ παράξενος λόγος τοῦ Τολστόη πῶς αὐτὸς ἀνακάλυψε τὸ Ἐὐαγγέλιο, ὕστερ' ἀπὸ δεκαοχτὼ αἰῶνες.

Τὸν «Ἐρωτόκριτο», οἱ λογιώτατοι, καὶ ἀπὸ τοὺς πὺ σημαντικούς, τὸν εἶπαν, ἀπλὰ καὶ παστρικά, ἐξάμβλωμα. Ἐτσι τὸν κρίνουν. Γιατὶ καὶ νὰ τσαλαπατᾷ τὴ θεῖα Ὀμορφιά εἶναι κατόρθωμα πού νὰ σὲ κάμη νὰ περηφανέβουσαι.

Πολὺ ἄς μὴ μας παραξενεύουν τέτοια. Ἐχω πυκνοτυπωμένο πολυσέλιδο γαλλικὸ βιβλίον, τυπωμένο στὰ 1836, μὲ πλῆθος διαλεχτὰ κομμάτια τῆς γαλλικῆς ποιητικῆς καὶ πεζογραφικῆς τέχνης, καὶ πρόλογους καὶ σχόλια καὶ βιογραφίες καὶ ἐπίλογους καὶ κριτικῆς. Τὰ κομμάτια εἶναι συγγραφέων ἀπὸ τὸν 16ον αἰῶνα καὶ κείθε. Ὅλοι οἱ ποιητῆς ἐκεῖ παρουσιάζονται καὶ σὲ κάθε λογῆς ὀνόματα καὶ στίχους σκοντάφτει, ἀπὸ τὰ πὺ ἔκκουστὰ καὶ τὰ πὺ ἀσημαντὰ ὀνόματα μετριώτατων καὶ ἀδοξότατων πιά. Καὶ μοναχὰ δὲ βλέπεισ τὸνομα πουθενὰ καὶ τὸ στίχο τοῦ Ρονσάρ, τοῦ λυρικοῦ πού στέκεται στὸ πλάι τοῦ Ρακίνα, τοῦ Σενιέ, τοῦ Οὐγκώ. Στὰ 1836 ἡ φιλολογικὴ συνείδησι τοῦ πολλοῦ κόσμου στὴ Γαλλία, τὸ μεγάλο ποιητὴ, αἰῶνες ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό του, τὸν εἶχε γιὰ πέταμα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΡΜΕΝΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πέτρου Τουριάν

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΜΟΥ

(Κατὰ πεζὴν μετὰφραση τῆς Κας Σεβαση)

Διψῶ καὶ πνίγομαι ἀπὸ πόθο,
Μὰ καθεῖ ῥέμα βρίσκω το στεγνὸ
Καὶ σβήνω στᾶνθος μου, τὸ νοιῶθῶ
Μὰ δὲν εἶναι γιὰ τοῦτο πού πονῶ.

Προτοῦ φιλι γνωρίζει ἀκόμα
Τὸ κού μου τὸ μέτωπο τᾶχνό,
Προσκέφαλο θαύρη τὸ χῶμα
Μὰ δὲν εἶναι γιὰ τοῦτο πού πονῶ.

ρη τὸ λινάρι νὰ πάρῃ καὶ τὸ μωρὸ της, φυλάγει, τίποτα. Ἄς πᾶγω στὸ παναθῆρι, λέγει, νὰ δῶ. Πᾶ στὸ παναθῆρι, τί νὰ δῆ. Τὸ καράβι πλιά ἴσα μὲ βάρκα φαίνουταν. Τόσο ἀλάργα εἶχε πᾶ. Στέκεται αὐτὴ, διαλογίζεται στὸ παναθῆρι, διαλογίζεται, τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ἀπ' αὐτὰ.

Περνοῦνε μερες, περνοῦνε μῆνες, τὸ μωρὸ κανε δὲν τ' ἀναγόμενε. Ἀποφάσισα πλιά νὰ τὸ κἀνῃ δικό της, ἴσα ἴσα πού δὲν εἶχε καὶ καμιά κόρη. Κόρη εἶταν τὸ μωρὸ. Ἐνα γιὸ εἶχε αὐτὴ, καὶ ἐκεῖνος ἔλειπε σ' ἄλλη χώρα καὶ μάθαινε γράμματα. Σὰν ἐπέρασαν καμπόσα χρόνια καὶ ἔρχισε πλιά ἡ κόρη της νὰ καταλαβαῖνη καλὰ, τὴν ἔβαλε στὸ σχολεῖο, ἔμαθε γράμματα, ἔμαθε κεντήματα, ὡς πού νὰ γίνῃ 15 χρονῶ τᾶμαθε ὄλα. Ὅση μορφὴ εἶχε τόση καὶ ζυπνάδα.

Μιά μερὰ ἤρτε γράμμα ἀπ' τὸν γιὸ αὐτῆς τῆς γυναίκας, πῶς τελείωσε πλιά τὸ σχολεῖο καὶ ἔρχεται μαζί μὲ δυὸ φίλους του συντοπίτες καὶ συμμαθητᾶδες του. Τᾶκαναν πλιά ὄλα χαζίρι καὶ τοὺς φυλάγανε. Χτύπησε ἡ πόρτα μιά μερὰ, μπαίνει ἕνα παιδί καὶ φωνάζει. Τὰ σαρκίκα, τὰ σαρκίκα, καὶ ἤρτε ὁ γιός σου. Τρέχ' ἡ γυναίκα, δίνει στὸ παιδί ἕνα τσεβρὲ καὶ ἕνα φλουρὶ μπαζίσι. Ὑστερα μπαίνει καὶ λέγει στὴν κόρη της: Ἐσὺ, κοπελλούδα μ' νὰ

Προτού νά κόψω ένα δροσάτον
Τριαντάφυλλο τῆς ἀγκαλιᾶς μου ἀγνό,
'Ο Χάρος θά μὲ πάρῃ—νά τον—
Μὰ δὲν εἶναι γιὰ τοῦτο ποῦ πονῶ.

'Η μύθρα μ' ἔρηξε μονάχο
Σ' ἓνα ρημάδι μέσα σκοτεινὸ
Τῆ φτώχια σὺντροφὸ μου νᾶχω
Μὰ δὲν εἶναι γιὰ τοῦτο ποῦ πονῶ.

"Ἐχω μίαν ἴμοιρη Πατρίδα,
Θαυρεῖς, τοῦ Πλάστη ἀπόπαιδ' ὄρφανό,
Πεθαίνω πρὶν τῆς δώσω ἐλπίδα,
Γιὰ τοῦτο ἀπ' ὅλα πιότερα πονῶ.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Ο ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ.

Εἶδα ἀρκετὸ κόσμον ἀπὸ Ρωμιῶν καὶ ξένους νὰ κάθεται καρφωμένος στὰ μάρμαρα τοῦ Σταδίου μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς κάπου ψηλότερα θὰ πετάξῃ ὁ νοῦς του καὶ κάτι θὰ συνταράξῃ τὴν ψυχὴ του, κάτι ποῦ θὰ εἶχε τὸ μεγαλεῖο τῆς τραγικῆς φρίκης. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος ποῦ ἦτανε μαζωμένος ἐκεῖ μέσα, ὅπου εἶχε δειχτῆ ἡ ὁμορφιὰ τῶν γερῶν κορμιῶν, περιμενε μὲ κάποια ξεχωριστὴ συγκίνηση νὰ νοιώσῃ καὶ νὰ βυθιστῆ καὶ στὴν ὁμορφιὰ τοῦ νοῦ. Σ' αὐτὸ ἀπάνου δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ μὴ τὸ μολογήσῃ, ὅτι ἡ ἰδέα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἦταν ἅγιος καὶ σεβαστός. Θέλησε νὰ συνταιριάσῃ σὲ ἀρμονικὸ φανέρωμα τῆ δύναμη τοῦ κορμιοῦ μὲ τὴ δύναμη τοῦ νοῦ.

Βγήκαν οἱ θεατρίνοι καὶ ἄρχισαν τὴν παράστασίν τους. Ὁ κόσμος στὴν ἀρχὴ ἔκοιτε προσεχτικὰ, μὰ δὲν ἔνοιωθε. Δὲν ἔνοιωθε γιὰτὶ ὅλα ἦταν ἀνάποδα πράγματα. Πρῶτα πρῶτα οἱ θεατρίνοι ἔμοιαζαν μὲ σκοληταροῦδια ποῦ ἐβγαίνουν νὰ εἰποῦν τὸ μάθημά τους ἐκ στήθους. Τίποτ' ἄλλο. Δὲν ἐφταιγαν ὅμως καὶ αὐτοί. Γιὰτὶ ποῦ ἔμαθαν οἱ καθημένοι ἀρχαία γλῶσσα γιὰ νὰ τοὺς εἶναι βολετὸ νὰ δείχνουν, ὅτι νοιώθουν αὐτὸ ποῦ λένε; Μὰ τοὺς διδάξε, λέει. λαμπρὰ ὁ κ. Ἀγγελοῦ Βλάχος ἀρκετὲς μέρες πρὶν, πῶς πρέπει νὰ παραστήσουν. Τοὺς διδάξε βέβαια, μὰ δίχως νὰ τοὺς δώσῃ καὶ νὰ κατλάθουν τί εἶναι ἀρ-

χαία τραγωδία, τί εἶναι τὸ τραγικὸ αὐτὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Σοφοκλῆ. Δὲν καταπιάνουμαι νὰ εἰπῶ ἐδῶ τὰ λάθια τοῦ καθενὸς θεατρίνου καὶ πῶς ἐπαίξεν ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Οἱ ἄνθρωποι δὲ φταῖνε καθόλου γιὰ νὰ τοὺς ρίξῃ κανεὶς ἀπάνω τους τᾶδικο. Καὶ ποῦ νὰ ἀραδιάσω τὰ καθέκαστα μέσα σὲ ὀλάκαιρο λάθος, καθὼς χαρακτηρίστηκε ἡ παράσταση αὐτὴ;

Δὲν ἔνοιωσε ὁ κόσμος, γιὰτὶ ἦρθαν περασμένα πράγματα νὰ τοῦ τὰ εἰποῦν σὲ περασμένη γλῶσσα. Μπορεῖ κάμποσοι ξένοι καὶ μερικοὶ φιλόλογοι νὰ κατλάθων πολὺ καλά ὅσες λέξεις ἐφτασαν ἴσαμε ταῦτά τους; μὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι τί ἔνοιωθαν; Ὅποιος πρόσεξε περισσότερο στὸν κόσμον παρά στὴν παράσταση εἶδε ποιά βαριεστοσύνη τοὺς ἐπίασεν ὅλους ἀμέσως ἀπ' τὴν ἀρχή. Πῶς νὰ συγκινηθῆ καὶ πῶς νὰ μὴ βαριεστήσῃ κανένας ὅταν ἀκούῃ «φεῦ, φεῦ» καὶ «δύστανος» καὶ «ὠμίμενα, ὠμίμε» καὶ ἀκακόμοιρος ἐγώ; Μ' ἄλλα λόγια ἀποδείχτηκε καὶ ἄλλη μιά φορά ἀκόμα κείνο ποῦ τόσον καιρὸ φωνάζουν ὅσοι καταλαβαίνουν ἀπὸ τέτοια πράγματα: ὅτι μόνο μιά καλλιτεχνικὴ μετὰφραση στὴν ἀληθινὴ μας γλῶσσα μπορεῖ νὰ κινή τὸ σημερινὸ Ρωμιὸ νὰ νοιώσῃ λίγο τὴν ἀρχαία τραγωδία καὶ νὰ συνεπαρθῆ ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὴν ἀνιστόρητη ὁμορφιὰ τοῦ νοῦ.

"Ἄν παιζόταν ἀὐτὸ Οἰδίπους τύραννος» σὲ τέτοια μετὰφραση δὲ θὰ βλέπαμε τοὺς ξένους νὰ παραξενεύονται.—μ' ὅλο τους τὸ δίκιο—πῶς τὰ καταφέρνουν οἱ Ρωμιοὶ ἀλλιῶς; νὰ μιλοῦνε ἀναμεταξύ τους καὶ ἀλλιῶς νὰ τοὺς μιλάνε ἀπὸ τὴ σκηνή. Δὲ θὰ βλέπαμε ὅλον τὸν κόσμον ποῦ ἦτανε στὴν παράσταση, νὰ κοιτάξῃ περισσότερο τοὺς καθημένους τοὺς στρατιώτες, ποῦ ἀραδιασμένοι σὲν γαρνιτούρα στάπνω καθίσματα ξεροψήνονταν μέσα στὸν ἥλιο, κοιτάζοντας καὶ αὐτοὶ σὲν χαζοὶ τίς ἀρχαῖες φορεσιῆς τῶν θεατρίνων. Δὲ θὰ βλέπαμε τὸν κόσμον ν' ἀκούῃ περισσότερο τὸ οὐρλιασμα ἐκείνων ποῦ εἶχανε μαζευτῆ στὸ λόφο τοῦ Ἀρδηττοῦ, παρά τὰ παθήματα τοῦ Θηβαίου ἥρωα. Τὴν ἔπιανε πραγματικὴ λύπηση κανέναν μὲ τὸ νὰ βλέπῃ τέτοιους ἀναποδιές. Μὰ καὶ τί μποροῦσε νὰ εἰπῆ; Ποιόνε νὰ κατηγορήσῃ; Τοὺς θεατρίνους ἢ τοὺς θεατῆς; Ἄθῶοι κ' οἱ δύο ἀπὸ κάθε ἀμάρτημα. Ἐνοχοὶ εἶναι μονάχα οἱ στενοκέφαλοι δασκάλοι, ποῦ θαρροῦν πῶς μπορεῖ σήμερα νὰ συγκινήσῃ ἡ ἀρχαία γλῶσσα. Εἶναι τόσο ἔνοχοι αὐτοί, ὅσο εἶναι ἀστεῖοι ἐκεῖνοι ποῦ ἤθελαν νὰ συγκρίνουν τὸ Φύρστ μὲ τὸ Μουνέ-Σοῦλλῦ καὶ τὴν κ. Λοράνδου μὲ τὴ Σιλβαίν. Μὰ, καλοὶ μου ἄνθρωποι καὶ

κοκορόμυαλοι κριτικοὶ, ἡ Σιλβαίν καὶ ὁ Σουλλῦ, ποῦ σπούδασαν κάτω ἀπὸ μεγάλους καλλιτέχνες δασκάλους, παρασταίνουν καὶ στὴ γλῶσσα ποῦ μιλάνε κάθε μέρα κ' ἔτσι νοιώθουν καὶ τί λένε; γι' αὐτὸ καὶ παθαίνουνται ὅταν παίζουν. Ἐνῶ ὁ κ. Φύρστ καὶ ἡ κ. Λοράνδου κ' οἱ ἄλλοι ἐπαθον ὡς ποῦ νὰ μάθουν ἀπόξω σὲν πεπαγᾶλλοι λέξεις μονάχα καὶ τίποτις ἄλλο.

Μαζὶ μ' ὅλους μας ἀδικήθηκε καὶ ὁ χορὸς, ποῦ ἐνῶ τραγουδῆσε τόσο ὁμορφα, ποῦ ἐνῶ εἶδεινε πῶς μπορεῖ ἀληθινὰ νὰ συγκινήσῃ, δὲ συγκινιόταν καθόλου καὶ ὁ ἴδιος, παρά ἔμενε σὲν ζῦλο καρφωμένος στὴ θέση του, γιὰτὶ δὲν καταλάβαινε γιὰ ἀπ' ὅτι τραγουδοῦσε. Μὲ λύπη του θὰ τὸ ἐβλεπε αὐτὸ χωρὶς ἄλλο ὁ κ. Πολυκράτης, ποῦ τόσο λαμπρὰ τὴν εἶχε μάθει τὰ χορικά.

Τὸ μόνο καλὸ ποῦ εἶχε ἡ παράσταση αὐτὴ, ἀφοῦ εἶχε ἀποφασιστεῖ νὰ γίνῃ, εἶναι ὅτι, μὲ τὸ νὰ παιχτῆ «Ὁ Οἰδίπους» στὴν ἀρχαία γλῶσσα μὰς γλύτωσε ἀπὸ τὸ παιζιμο σὲ μετὰφραση καμωμένη ἀπὸ τὸν κ. Βλάχο ἢ κανένα ὅμοιο του. Κι ὅταν κρέμονται ἀπὸ πάνω σου δυὸ κακὰ—λέει μιά ἀρχαία προροιμία—προτιμότερο εἶναι τὸ μικρότερο.

ΤΙΜΩΝΑΣ

Υ. Γ. Αὐτὰ ποῦ διαβάσατε παραπάνω πέτε πῶς γράφτηκαν καὶ γιὰ τὴν «Ἠλέκτρα» ποῦ εἶτανε νὰ παιχτῆ τὴν Πέφτη ἀρχαία στὸ Σταδίου ἀπὸ τὴν ἑταιρεία τοῦ κ. Μιστριώτη.

Λ. Η Ο Ι Ζ

Τ Ρ Α Γ Ο Υ Δ Ι Α

1.

Ἀπάνου ἀπὸ τᾶστρα κρεμιέται μὴν ἄρπα.
Μακάρια ἡ νύχτα κάθεται καὶ τραγουδεῖ
Καὶ λέει πῶς οἱ ὀλότρεμες καρδιὲς χτυπᾶνε!
Ἀπ' τίς χορδὲς τῆς ἡλίου σιάνε.
Ἀπάνου ἀπὸ τᾶστρα κρεμιέται μὴν ἄρπα.
Μακάρια ἡ νύχτα κάθεται καὶ τραγουδεῖ.

2.

Ὁξω τ' ἀκρογιάλι.
Ἐρημο τὸ σπίτι.
Μονότονα

πᾶς μέσα στὸν ὄντά σου, νὰ κάθῃσαι νὰ κεντᾶς, γιὰτὶ θὰ νᾶρχουνται τώρα ξένοι πολλοὶ στὸ σπίτι μας κ' εἶναι ντροπὴ νὰ σὲ βλέπουν, καὶ μεγάλως πλιά. Παγαίνει αὐτὴ, μπαίνει μέσα στὸν ὄντά της, πετρώνεται κάθεται καὶ κεντᾶ. Ἐρχεται ὁ γιὸς μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, παγαίνουν ἐκεῖνοι στὰ σπίτια τους, πᾶ καὶ αὐτὸς στὸ δικό τους. Ἡ μάνα του δὲ φανερώνει τίποτα γιὰ τὴν ψυχοπαίδα πῶκανε, μὴν τύχη καὶ χαλᾶση τοῦ παιδιοῦ της ἢ καρδιά, καὶ πῆ τάχα πῶς ἤθελα νὰ ἦμαι μόνος ἐγὼ κληρονόμος. Μὴν τύχη καὶ ζουλέψῃ, μὴν τοῦτο, μὴν ἐκεῖνο, γιὰ νὰ μὴν τὸν κακοκαρδίση τέλος πάντων, τὴν ἐκρυψε. Ἐμπαινε ἐβγαίνε ὁ γιὸς, τίποτα δὲν ἔξερε. Ἡ κοπελλούδα ὅμως, ἀπ' τὴν κλειδαρότρυπα τὸν πῆρε τὸ μάτι της ἐβγαλε τὴ ζουγραριά του, πιάνει καὶ τὸν κεντᾶ ἀπὰ σ' ἓνα μεταξωτὸ μαντίλι μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ τὸ τιρτίρι. Ἐπειτα διπλώνει τὸ μαντίλι, καὶ μαζὶ μ' ἄλλα ρούχα καὶ μαντίλια ποῦ τοῦ ἔραφε καὶ τοῦ κεντοῦσε, τὸδῶσε στὴ μάνα της. Τὰ παίρνει αὐτὴ, τὰ βάζει μέσα στὸ σεντούκι χωρὶς νὰ τὰ στοχαστῆ. Μιά βραδιά ἔτυχε τὰ τρία τὰ παληκάρια νὰ κάνουν χουβαρταλίκι, νὰ πάρουν τὰ βιολιά στὸν καφενέ, νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ χορεύουν. Ἰδρωσε ὁ γιὸς αὐτῆς τῆς γυναίκας, λέρωσε τὸ μαντίλι του ἔστειλε στὸ σπίτι του νὰ πάρῃ ἄλλο. Χω-

ρὶς νὰ ξέρῃ ἡ μάνα του, βγάζει καὶ δίνει τὸ μαντίλι ἐκεῖνο ποῦ εἶταν κεντημένος ἀπάνω ὁ ἴδιος. Ἀνοίγει αὐτὸς τὸ μαντίλι νὰ σκουπίσῃ τὸν ἴδρω του, ἔλαψε κ' ἔστραψε ὁ κόσμος ἀπ' τὰ χρυσάφια καὶ ἀπ' τὴ μορφή. Τὸ βλέπουν οἱ φίλοι του, λέγουν. Ὡ! Καλορίζικα, φίλε, ἀραβωνιάστηκες καὶ δὲ μὰς τὸ λές; Αὐτοὶ ὅμως οἱ τρεῖς ὅταν ἤρχονταν ἀπ' τὴ ξενειτιά, εἶχανε συμφωνήσει νὰ μὴν ἀραβωνιαστῆ ὁ ἓνας ἀρχήτερος ἀπ' τὸν ἄλλον, παρά νὰ φυλάξουν νὰ βγοῦν καὶ τῶν τριωνῶν οἱ τύχες, ν' ἀραβωνιαστοῦν μιά βραδιά μαζὶ ὅλοι. Εἶδὲ μὴ, νὰ χαλᾶση ἡ φιλία τους. Ὅχι, λέγ' αὐτὸς. Λάθος ἔχετε, παιδιὰ, ἐγὼ δὲν ἀραβωνιάστηκα, οὔτε τὸ συλλογίστηκα αὐτὸ ἀκόμα. Καλέ, τί μὰς τὸ κρύβεις, λέν οἱ ἄλλοι, νὰ ποῦ βαστάς καὶ τὸ σημάδι στὰ χέρια σου, καὶ ἀκόμα μὰς γελάς; Γυρίζει αὐτὸς τότε καὶ βλέπει τὸ μαντίλι του καὶ μένει ξερὸς μὲ τὴν πιδεξωσύνη ποῦ εἶταν κεντημένο. Παίρνω ὄρκο, παιδιὰ, τοὺς κάνει, πῶς χαμπάρι δὲν ἔχω ἀπ' αὐτὰ ποῦ μοῦ λῆτε. Κι αὐτὰ ποιὸς τὰ κάνει; Ξέρω κ' ἐγὼ; Ἡ μάνα μου μοῦ τᾶστειλε. Σὲν τελείωσε τὸ τσουμποῦσι τους, πάγει αὐτὸς στὸ σπίτι καὶ ρωτᾶ τὴ μάνα του. Δὲ μοῦ λές, μάνα, ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ τεχνίτης ποῦ τὰ κάνει αὐτὰ ἐδῶ; καὶ δείχνει τὸ μαντίλι του.

Ἡ μάνα του ποῦ πρώτη φορά καὶ αὐτὴ τᾶβλεπε, ξίστασε μὰ δὲ θέλησε καὶ νὰ τοῦ πῆ τὴν ἀλήθεια. Τοῦ λέει λοιπὸν πῶς εἶναι μιά κοπελλούδα ἐδῶ κοντὰ μας καὶ σ' ἐκείνη δίνω τὰ ρούχα σου καὶ τὰ μαντίλια σου καὶ τὰ κεντᾶ. Θέλω, μάνα, νὰ τῆ δῶ αὐτὴ, ποιὰ εἶναι. Τί νὰ τὴν κάνεις, παιδί μου; Τίποτα, μάνα, ἀπὸ περιέργεια θέλω νὰ τὴ δῶ. Δεῖξε με τὸ σπίτι της, ἢ σὰ δὲ θέλεις, ἐγὼ ρωτῶ στὸ μαχαλὰ καὶ τὸ βρίσκω. Ἡ μάνα, γιὰ νὰ μὴν κακοματιστῆ ὁ γιὸς της καὶ ποῦν πῶς πῆγε καὶ γύρευε τὸ τᾶδε καὶ τᾶδε σπίτι καὶ κουβέντιάζε, ἀναγκάστηκε νὰ τοῦ δηγῆθῃ ὅλη τὴν ἱστορία ἀπ' ἀρχὴ ὡς τέλος, καὶ πῶς δὲν τοῦ τὸ φανερώσε γιὰ νὰ μὴν τύχη καὶ τοῦ κακοφανῆ ποῦ πῆρε ψυχοπαίδα. Καὶ ποῦ εἶναι τώρα; Ἐκεῖ μέσα, τοῦ λέγει. Πᾶμε, μάνα, νὰ τὴ γνωρίσω κ' ἐγὼ. καὶ μὴ φοβᾶσαι νὰ ζουλέψω. Καλὰ ἔκαμες καὶ τὴν πῆρες ποῦ εἶσουνα μοναχῆ. Πᾶμε, λέγει ἐκείνη.

Σηκώνονται μάνα καὶ γιὸς, πᾶν μέσα στὸν ὄντά της κοπελλούδας, καθῆσαν ἐκεῖ, μιλῆσαν τὸ ἓνα, μιλῆσαν τὸ ἄλλο, αὐτὸς εἶδε ποῦ δὲν τῆς ἔλειπε τίποτε. Μορφιὰ ζυπνάδα, προκοπή, καὶ ὅλα τὰ εἶχε. Βγαίνει ὄξω, λέγει τῆς μάνας του Ἐτσι κ' ἔτσι, μάνα, μὰ συμφωνία ἔχουμε οἱ τρεῖς οἱ φίλοι. Ἄμ' ἄραμ' μανίσουν καὶ δὲ μανίσουν

Στό παραθύρι

'Η βροχή.

Πίσω μου

Τίς τάν

'Ενα ρολόι.

Τό μέτωπό μου

Στό ιζάμι.

Τίποτα.

'Ολα περάσαν.

Σκοτεινά τὰ οὐράνια.

Σκοτεινὸ τὸ πέλαο

Καὶ σκοτεινὴ

'Η καρδιά.

Μετάφρ. Α. Δ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Πόλη)

ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΗ^{*)}

MIMIKOS (Κάθεται στό γραφεῖο του). Στά- σου.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ. Διατάξετε.

MIMIKOS. Νά περάσης από τήν κυρία... (Σω- παίνει καὶ ταράζεται).

ΔΙΟΝΥΣΗΣ (Χαμηλόφωνα). Κάτι συμβαίνει στόν ἄνθρωπο ἀφτόνα... γράμμα τὰ χαράματα... μι- λει καὶ ταράζεται... σάν τούς μαν.κούς τοῦ...

MIMIKOS. Τί σ' ἔλεγα :

ΔΙΟΝΥΣΗΣ. Τί με λέγατε ;

MIMIKOS (Με κάποια ὀργή). 'Αποκρίσου.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ (Δειλά . Νά περάσω από τήν κυ- ρία...

MIMIKOS. 'Α ναι, από τήν κυρία Δέσπω καὶ νά τῆς πῆς πὼς ἡ ἐπιτροπή δὲν ἔχει λόγους νά ἐκ- φράσῃ τήν εὐγνωμοσύνη της γιὰ τὰ πατριωτικά της τὰ αἰσθήματα καὶ γιὰ τὴ δόξα τῆς τὴν εἰσφορά... ἐφχαριστήριο γράμμα θά τῆς στείλωμε τῆ στιγμῇ πού πρέπει... Γιὰ τὸ νόμμά της ὡς μὴ φοβᾶται, θά μείνῃ μυστικό. Πῆγαινε...

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Δὲ με εἶπατε πὺ κάθεται ἡ κυ- ρία.

MIMIKOS. Πέρα, ἀριθμὸς 15.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ. Πέρα, ἀριθμὸς 15. (Φέβγει).

*) Κοίταξε φύλλα 190, 191, 192 καὶ 194.

ΣΚΗΝΗ Β'.

Μιμικός ὕστερα 'Αντώνης.

MIMIKOS. Παρασκευὴ... εἶδηση δὲν ἔχουμε, ἐξὸν ἀπὸ δύο-τρεις ἐπιτυχίες καὶ δύο τρεις ἀποτυ- χίες... (Σκαλλίζει τὰ συρτάρια του). Πὺ τῶβαλα... Καταστραμμένος ἄνθρωπος... Καὶ κείνος ὁ καημέ- νος ἄδικα πάει... Τὸν ἔφαγε... τίμιος ἄνθρωπος, δὲν ἤθελε τὸνόμμά του μολυσμένο... (Παίρνει ἕνα χαρ- τί. Νά το... Τί νομίζει κανεὶς καὶ πὼς εἶναι τὰ πράματα... 'Ο Κώστας δὲ φάνηκε, ἔπρεπε ὅμως νά φανῇ νά τελειώσουμε καὶ τὴν ἄλληνα τὴ δουλειά... Θαρρεῖ κανεὶς πὼς κάθεται ἀπάνω στὰ τριαντάφυλ- λα καὶ ἀξάφνα τρίβει τὰ μάτια του καὶ βλέπει πὼς τὰ τριαντάφυλλα εἶταν σκέτα ἀγκάθια... (χτυπᾷ τὸ κουδουνάκι.) 'Αντώνη !... Πρέπει νά τελειώσω καὶ ἀφτό ἐδῶ .. σωστό εἶναι νά ἔχη κανεὶς τίς δδουλειές του σὲ τάξη...

ΑΝΤΩΝΗΣ (Μπαίνει). Στὴν προσταγή σας.

MIMIKOS (Γράφει). Τέλειωσε καὶ αὐτό... (Μὴ βλέποντας τὸν 'Αντώνη φωνάζει) 'Αντώνη !

ΑΝΤΩΝΗΣ. 'Εδῶ εἶμαι, κύριε.

MIMIKOS. 'Α δὲν ἔρτει ὁ κ. Κώστας ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα νᾶρτης νά πάρῃς ἀφτό τὸ χαρτί ἐδῶ καὶ νά τοῦ τὸ πᾶς... Μὴν τὸ ξεχάσης γιὰτί εἶναι ἀνάγκη...

ΑΝΤΩΝΗΣ. Μάλιστα. (Φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Μιμικός ὕστερα 'Αντώνης.

MIMIKOS ('Υστερα ἀπὸ μακριὰ σιωπὴ σηκώ- νεται καὶ σὰ νά παραμιλεῖ). Τί παλιόκοσμος !... Τὸ λουλούδι ἐκεῖνο τὸ ἀμύριστο... πὺ εἶταν τοῦ σπιτιοῦ ἡ χαρὰ... πὺ πάντα γελοῦσε καὶ σὰ μι- λούσα κρεμόντανε ἀπὸ τὰ χεῖλια μου... Τί ὑποκρι- σία ! Μὰ εἶταν ἀραγες ὑποκρισία... (Σωπαίνει, ὕ- στερα μὲ ταραχὴ). Πόρνη !... Δὲν ξεχνῶ ποτὲ τὴ ματιά σου ἐκεῖνη σ' ἀφτόνα ἀκόμη τὸν ἄπο τοῦ κακουρημάτου σου... μιὰ στιγμῇ ὕστερς πὺ κὸλ- λησες τὰ μαρτωλὰ τὰ χεῖλια σου στὰ βρωμερὰ τὰ χεῖλια τοῦ ὑποκριτῆ... Δυὸ σπῖτια κατάστρεψες... 'Η ἀλήθεια πάντα καταστροφὴ φέρνει... Τόσες ὥρες τώρα δὲν ἄφησες νά κλείσω τὰ μάτια μου, νά ἡσυχάσω τὴν ψυχὴ μου ἀπὸ λογιῶ λογιῶ ἀπογοήτε- ψες... Βρασιόστηκα στὶς λίγες ἀφτὲς ὥρες τόσο, τοὺς αἰῶνες ἀφτούς, κἀκα χίλιες φορές ἀπάνω στοὺς στύλους τοῦ Νέρωνα, γιὰ νά φωτίσω τὰ ὀ-

γιά σου... Φεῖδι ! Μὰ... (Γελᾷ παράδοξα) μὰ, ὁ ἀ- δικημένος, ὁ περιφρονημένος, πὺ ἔκαμε θυμιάματα στὰ ὑποκριτικά χαμογέλια σου, στὰ χάδια σου, στὴν φεφτιά σου, σηκώνεται, ξεφνίζεται καὶ πατᾷ μὲ τὸ δυνατό του τὸ ποδαρὶ τὸ φαρμακερὸ τὸ φεῖ- δι... 'Αχ ! ἐνοιώσες ποτὲ τοῦ ἀδικημένου τὸ χέρι ν' ἀγγίξῃ ἀπάνω σου ; Εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸ πυ- ρωμένο τὸ σίδερο... Νά σ' ἀφτό, σ' ἀφτό ἐδῶ τὸ χαρτί ἔχω βάλει τὴν τελευταία μου ὑπογραφή... (Βηματίζει κ' ὕστερα κοιτάζοντας πρὸς τὰριστερά). 'Εκεῖ εἶναι... κάθεται ἐκεῖ... ἴσως κοιμάται... ἡσυ- χάζει τὴν ψυχὴ της... 'Αχ ! ἴσως δὲν κοιμάται, ἴσως δὲν ἡσυχάζει τὴν ψυχὴ της... ἴσως συλλογιέται ἐκεῖνονα... ἴσως κλαίει γιὰ τὴν ἀπότομη χωριστὴ καὶ μένα μὲ βλαστημᾷ, γιὰτί ὕπαρξα ἐμπόδιο... εἶναι λοιπὸν κ' οἱ ἄνθρωποι τῆς μόδας ;... (Κάθε- ται καὶ κλαίει πικρα). Μ' ἀγαποῦσε πρῖν...

ΑΝΤΩΝΗΣ. (Μπαίνει καὶ δίνει ἕνα γράμμα· βλέποντας τὸ Μιμικό νά κλαίῃ) Τί ἔχει ὁ κύριος;.. Γιατί κλαίει ;

MIMIKOS (Παίρνει τὸ γράμμα). Τίποτα, 'Αν- τώνη, πῆγαινε... ('Ο 'Αντώνης φέβγει). Μὲ λυποῦν- ται, ἐμένα τὸ Μιμικό, πὺ μὲ φτόνησαν, πὺ μὲ ζουλέψανε γιὰ τὴ θέση μου στὴν κοινωνία, γιὰ τὴν περιουσία μου, γιὰ τίς ἐνέργειές μου... Μὲ λυποῦν- ται... 'Ω ! σεις πὺ μ' ἀγαπᾶτε, μὴ μὲ λυπᾶστε, μὴ, γιὰτί κατασπαράζετε ὅ,τι μοῦ μνήσκει στὶς τε- λεφταῖες μου τίς στιγμῆς... (Μὲ συντριβή). Πᾶει τὸνόμμά μου... στὸ νοῦ τοῦ κόσμου θά ὑπάρχη κα- τιτίς πὺ θά τὸ καταδικάζει... Μήπως καταστρά- φηκε καὶ τὸ ἐγὼ μου;... 'Ω οὐρανὲ καὶ συ στρογγυλὸ φεγγάρι πὺ ταξιδέβεις, ἀλλάξε τὸ δρόμο σου... (Κά- θεται πάλε στὸ σοφᾶ καὶ κλαίει κρῦβοντας τὸ πρό- σωπο στὰ χέρια. 'Υστερα ἀπὸ μικρὴ σιωπασία σάν ὄνει- ρεβούμενος). 'Εγὼ παιδί ἀπιαστο, χωρὶς δουλειά, χωρὶς ἀκουμπιστήρι, χωρὶς φωλιά... μὲ πόσα τυράννια καὶ μὲ πόσο ἴδρο κατῶρθωσα νά πλιέξω ἕνα χρυσὸ κλουβὶ καὶ νόμισα πὼς στὸ κλουβὶ ἀφτό ἐκλεισα τὴν ἐφτυ- χία μου... Κ' εἶμασταν, ἀλήθεια, ἐφτυχισμένοι!... Μιὰ στιγμῇ ἔφτασε νά φύσῃ ἕνα ἀίγεράκι καὶ ὄλα νά γίνουνε στάχτη... στάχτη... ('Ανατινάζεται μὲ ὄρμη καὶ κάνει δυὸ βήματα, βγάζει ἕνα ρεθόρβερο ἀπὸ τὴ τσέπη του). Τί, δὲν ὄνειρέβουμαι λοιπόν!... Γραμίστηκε τὸ παλάτι της ἐφτυχίας μου... κἀκε σάν πυροτέχνημα;... (Βραχνά) Δκιμόνοι τὴν παίρνου- νε... χίλια κομμάτια τὰ μυαλά της... νά πῆση κα- ταγῆς ἀναίστητη... κίτρινασμένη... (Πᾶει μὲ ὄρμη

'Εγὼ θ' ἄρραβωνιαστῶ ἀπὸψε μ' αὐτὴ τὴν κοπελ- λούδα καὶ δὲ θά ἀργήσω νά παντρευτῶ κιόλα. Γι' ὄρψε ἡ μάνα νά γυρίσῃ τὴ γνώμη της, δὲν μπόρεσε. 'Εκεῖνο τὸ βράδυ ἀρραβωνιάστηκε κ' ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες γάμος καὶ χαρὰ. Παντρεύτηκε κιόλα. Σάν τῶμαθαν οἱ φίλοι του πῆγαινε νά σκάσουνε. Γιατί αὐτὸς νά χαλάσῃ τὴ συμφωνία του ; Συλλο- γιούνηταν πλιὰ τί τρόπο νά βροῦνε νά χαλάσουν τὴ καρδιά του καὶ νά τὸν ἐγδικηθοῦνε. Μῆρες καὶ νύ- χτες πολεμοῦσαν, ὅσο πὺ βρῆκαν τὸν τρόπο. Πιᾶ- νουν λοιπὸν ἀνοίγουν καρσὶ στοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης ἕνα τζιβαῖρτζιδικό, καὶ τὸ γεμίζουν ψεύτικα διαμάντια καὶ ρουμπίνια. Βάζουν ὕστερα μέσα ἕναν ἄλλον γιὰ νά πουλῆ τάχα καὶ αὐτοὶ ἀνάμεισ' ἀνά- μισα πῆγαιναν καὶ ἔθλεπαν τί γίνεται. 'Ο σκοπὸς των ὅμως εἶταν ἄλλος. Γι' ὄρσαν τρόπο, καὶ δὲν ἀρ- γήσανε νά τόνε βροῦν. Πολεμοῦσαν νά βγάλουν τὸ- νομα τῆς κοπέλλας. 'Ελα δὰ πὺ αὐτὴ εἶταν πολὺ τιμημένη καὶ φρόνημη. Κάθονταν ἡ κακότηχη ὄλη τὴ μέρα μὲς τὸ σπῖτι μὲ τὴν πεθερὰ καὶ μὲ τὸν ἄν- τρα της, καὶ περνοῦσαν πολὺ ὄμορφα καὶ ἀγαπη- μένα. Βγῆκε μιὰ δουλειὰ κ' ἔπρεπε νά πᾶῃ ὁ ἄντρας της ταξίδι γιὰ λίγες μέρες. Πῆγε ὁ ἄνθρωπος, κοί- ταξε τὴ δουλειὰ του. Αὐτὲς εἶχανε μιὰ γριὰ καὶ πὺς φούνιζε ἀπ' ὄζω ὅ,τι ἤθελαν οἱ δυὸ οἱ φίλοι

παραφυλάζανε μιὰ μέρα κ' εἶδαν πὸβγαίνε ἡ γριὰ ἀπὸ μέσα. Τῆς γνέφουν, καὶ τὴ φέρνουνε μέσα στὸ τζιβαῖρτζιδικό. Αὐτῆνης τὰ μάτια θάμπωσαν ἀπ' τὰ διαμάντια καὶ ἀπ' τὰ καλά. Βρῆ παιδιὰ μ' τοὺς λέει, πὺ ἀγχετε τὴν εὐχή μ'τί 'ναι τούτα τὰ πρά- ματα ! 'Εγὼ πρώτη φορά βλέπω τόσο βίος. Τὰ μισὰ λέγουν αὐτοὶ, σοῦ τὰ χαρίζουμε, θειά, μόνε μιὰ δουλειὰ νά μᾶς κἀνης. Τί ; λέει. Τὸν ἕναν ἀπ' τοὺς δυὸ μᾶς νά μπόρῃς νά τὸν πᾶς μέσα σ' αὐ- τῆνης τὸ σπῖτι. 'Αμ' πὼς νά τὸ κἀνω, λέει αὐτὴ. 'Αφῆστε με νά τὸ διαλογιστῶ πρῶτα, καὶ σὰς λέω. Παγαίνει αὐτὴ, κατεβάζει ὄλες τίς μαπτοριές καὶ τίς γνῶσες της, καὶ ξαναρχεται. Νά, παιδι- γιὰμ', τούτουνα βρῆκα, τοὺς λέει. Νά κάνετε ἕνα σεντούκι νά μπῆ καὶ ἕνας σας μέσα, νά τὸ πάρω ἐγὼ νά πᾶγω καὶ νά πῶ πὼς θέλω νά σταθῇ ἐκεῖ ὡς ἄριο, γιὰτί θά πᾶγω ἐγὼ νά δῶ τὴν κόρη μ' στὸ χωριό, πὺναὶ πολὺ βαριά ἀρρουστημένη. 'Αφερμη, θειά, φωνάζαν αὐτοὶ. Τώρα τὰ κατάφερες. Πᾶρε δὰ τὴ μισὴ τὴν πλερωμὴ σου, κ' ὕστερα πάλε τᾶλ- λα. Πιᾶνουν αὐτοὶ, μονομιᾶς, σκαρώνουν τὸ σεντού- κι μὲ τρόπο πὺ νά μπόρῃ κανεὶς νά βλέπῃ ἀπ' τὴ κλειδαρότρυπα. 'Υστερα φωνάζουν ἕνα ζουγράφο, τοῦ τάζουν κ' ἐκεῖνοῦ ἄλλα τόσα, τὸν καταφέρουν, νά πάρῃ τὴ ζουγραφία της ὅσο μπόρῃ καλῆτερα.

Τὸν κλειδώνουνε, φωνάζουν τὴ γριὰ, φορτώνουν τὸ σεντούκι στὴ κατίνα της, κ' ἴσια στῆς κοπέλλας τὸ σπῖτι. Πᾶει πλιὰ αὐτὴ λαχανικωμένη, βρουντᾷ τὴν πόρτα, μπαίνει μέσα, ἀρχινᾷ τὰ παρακάλια καὶ τὰ κλάματα. Τζάνουμ, κόρη μ' νά χαρῆς τὸ στέφανός' καὶ μὲ καλὸ νά τ' ἀποδεχτῆς ἀπ' τὴ ξενιτιά, βάλ- το τούτουνα σ' ἕνα μέρος ὡς τοῦ νά πᾶγω μιὰ μα- τιὰ στ' ἀπάνω τὸ χωριὸ νά δῶ τί γίνεται ἡ κό- ρη μ' πῶμαθα πὺς ἐνὶ πουλιὰ τ' κακοῦ. Εἰς τοῦ καλύβη, πὺ ἐνὶ ἴσασι φουλοῦδα. Μιὰ κλουτσιὰ νά δὸς κανένας θεναμπ' μέσα. 'Αμ' νά χᾶσου τ' κό- ρη μ', νά χᾶσου τσί τοῦ τίπουταμ' ; Τζάνουμ, κουπη- λούδα μ', πάρτου μὲς στοῦν ὄντας', γιὰτί τσί πα- ραγοῖ τσί παρακόρις πουλιὰ μπιστοῦσὺν σῆμια δὲν ἔχν. 'Ας εἶναι, θειά, λέει ἡ κοπέλλα. 'Αμε το καὶ βάλ το ὄπου θές. Τὸ πᾶει αὐτὴ καὶ τ' ἀφίνει μέσα στῆς κοπέλλας τὸν ὄντα, ὕστερα παγαίνει καὶ δερ- νεται πλιὰ καὶ χαμώνεται πὼς παγαίνει τάχα στὴν κόρη της, πὺ ἦταν στὰ δυὸ καὶ τὸνα νά γλυτώσῃ. Εἶταν καὶ σάββατο μέρα πὺ λούνηται ὁ κόσμος καὶ παστρέβεται. 'Ηρτε ἡ ὥρα πὺ ἤθελε ἡ κοπέλλα νά πᾶῃ, νά ξεσαστῇ μέσα. Πᾶει, ἀνοίγει, μπαίνει μέ- σα στὸν ὄντα της, ὕστερα σφαλῆ τὴ πόρτα, πετρώ- νεται, ἀρχινᾷ ξεντύνεται, λούνηται, κολυμπᾷ μοναχὴ της, ξεσκάεται, ὕστερα πέφτει στὸ στρῶμα της καὶ

ὡς τὴν πόρτα τῆς Κλειούλας, ἀλλὰ στέκεται ἀπότομα) Ἐκείνη... ἐκείνη σκοτωμένη, ριχμένη καταγῆς ἀνάστητη... κιτρινασμένη! ὦ Θεέ μου!... Εἶμαι ἀναντρος. Μοῦ λείπει ἡ τόλμη... Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ ἐκδικηθῶ τὴν τιμὴ μου... νὰ ἐκδικηθῶ καὶ τὴν κοινωνία, νὰ ζολοθρεφτοῦν οἱ σαπίλες κ' οἱ ἀρρώστειες... (Πέφτει βαριά στὸν ἴδιο καναπέ). Μήπως εἶμαι τόσο μικρὸς γιὰ νὰ τὴν ἀγαπῶ ἀκόμη;...

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Μιμικός καὶ Κώστα.

ΚΩΣΤΑΣ (Μπαίνει χωρὶς νὰ τονε νοιώσῃ ὁ Μιμικός, τὸν κοιτάζει λιγάκι, ὕστερα βάζει τὸ χέρι στὸν ὦμο του) Μιμικό!

ΜΙΜΙΚΟΣ (Ἀνατινάσσεται, παρατηρεῖ μιὰ τὸ φίλο του καὶ ρίχνεται στὸ λαϊμὸ του κλαίγοντας) Κώστα μου, Κώστα μου, μοναδικέ μου φίλε.

ΚΩΣΤΑΣ (Μισοκλαμμένος) Νοιώθω τὸν πόνο σου καὶ πονῶ κ' ἐγώ.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Φέβγοντας ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του) ὦ! φίλε μου, ἔχεις καλὴ καρδιά... ἐγὼ εἶμαι ἐλεεινός;...

ΚΩΣΤΑΣ. Μὴν ἀπελπίζεσαι.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Νὰ ἐκεῖ ἔχω ὑπογραμμένες τίς τελεφταῖες μου θέλησες... καὶ δῶ τὸ θάνατο τὸ δικό μου κ' ἐκείνης! (Δείχνει μιὰ στὸ γραφεῖο καὶ μιὰ στὸ σοφᾶ, πεῦ εἶχε ρίψει τὸ ρεβορβεράκι).

ΚΩΣΤΑΣ (Παίρνοντας ὕφος σοβαρὸ) Εἶσαι στὰ συλλογικά σου... θέλεις νὰ γίνῃς φονιῆς τοῦ ἑαυτοῦ σου κ' ἐκείνης;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Θέλω νὰ ἐκδικηθῶ τὴν τιμὴ μου.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἡ ἐκδίκηση εἶναι λέξη πού δὲν εἶναι γραμμένη στὸ βιβλίον τοῦ πολιτισμοῦ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ ὅμως σοῦ δίνει τὴ δύναμη νὰ ξελαφρωθῆς ἀπὸ τὸ βάρος πού σοῦ ὠδωσε ἡ πειραγμένη σου τιμὴ...

ΚΩΣΤΑΣ. Ἀλλὰ ποῖός σοῦ εἶπε πῶς πειράχτηκε ἡ τιμὴ σου;.. Ἐκείνης ἡ τιμὴ μπορεῖ νὰ πειράχτηκε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Φέρνει τὸ ὄνομά μου στὴν κοινωνία, τὸ ὄνομα πού τῆς ἔδωσε.

ΚΩΣΤΑΣ. Κοκοκύθια. Τὸ ὄνομά σου τὸ παίρνεις πίσω.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Λερωμένο.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἀμόλεφτο.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Εἶναι ἀμείλιχτη ἡ κοινωνία .. δὲ

χωρατεύει σὰν εἶναι γιὰ νὰ πειράξῃ... Τὸ χρέος μου λοιπὸν εἶναι νὰ σβύσουμε κ' οἱ δύο μας.

ΚΩΣΤΑΣ (Ἀκούεται κάπιο τρίξιμο κατὰ τὴν κάμαρα τῆς Κλειούλας, γυρνᾷ καὶ κοιτάζει. Ὁ Μιμικός δὲ νοιώθει τίποτα) Ἀκουσέ με, ἀκουσέ με, δύο τρία λόγια ἔχω νὰ σοῦ πῶ καὶ φέβγω... εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθουμε νέα... μιὰ κακὴ προαίστησις με βασανίζει ἀπὸ χτέρες... πρέπει νὰ δουλέψουμε καὶ γιὰ τὸν ἱερώτερο σκοπὸ πού ὑπάρχει στὸν κόσμο... Μὴ χάνεσαι λοιπὸν καὶ δὲν τελειώσες ἐδῶ κάτω ὅ,τι ἔχεις ἀρχίσει. Μὴ σκοτίζεσαι, σοῦ λέω, γιὰ τᾶλλα... Γενήκανε πού γενήκανε... ἔπεσε ἀπὸ τὸ καλαμάρι κ' ἔσπασε, μπορεῖς νὰ τὸ κάνῃς νὰ μὴν ἔπεσε;.. εἶναι τελειωμένο πρᾶμα... ἡ χτεσινὴ μέρα πέρασε... ὅ,τι καὶ νὰ κάνῃς, τὰ πρᾶματα πού γενήκανε δὲν μπορεῖς νὰ τὰ κάνῃς νὰ μὴν γενήκανε. Μὴ σκοτίζεσαι τὸ λοιπὸν.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ ἡ ἀγάπη μου, καὶ ἡ ἀγάπη μου;

ΚΩΣΤΑΣ. Ἀφτὴ εἶναι χτῆμα δικό σου... εἶναι φυτωμένη στὸ δικό σου τὸ χωράφι, νοικοκύρης εἶσαι νὰ μεταχειριστῆς τὰ μέσα πού μποροῦνε νὰ τὴν ξεράνουν.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί λές;

ΚΩΣΤΑΣ. Μαλιστα. Ρίξου μὲ πάθος σὲ ἄλλες ἀσκολίες, κ' οἱ ἀσκολίες ἀφτὲς ἄς νικήσουν τὴν ἀγάπη σου, πού εἶναι πιὰ χίμαιρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὰ ὄνειρά μου;

ΚΩΣΤΑΣ. Κι ἀφτὰ δικό σου χτῆμα, ἐκείνη δὲν ἀνακατέβεται, ριζ'τα στὸ γιὰλὸ καὶ κάνε καινούρια.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἐρκολο τόχεις.

ΚΩΣΤΑΣ. Πολὺ δύσκολο μάλιστα... Μιὰ τέτοια διαζέψη.., μιὰ τέτοια καταστροφή, νὰ ποῦμε, ἔχουμε παραδείγματα πῶς πολλοὺς τοὺς ἔφερε σὲ ἀπόγνωση κ' ἔδωσαν τέλος στὰ βῆσανά τους μὲ τὸ θάνατό τους...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Βλέπεις;

ΚΩΣΤΑΣ. Ναι, ἀλλ' οἱ ἀνθρώποι ἀφτοὶ εἶταν ἀδύνατοι. Δὲν εἶχανε τὴ δύναμη νὰ ἀπομακρυνθοῦνε λιγάκι ἀπὸ τὰ πρᾶματα καὶ νὰ διῶνε καὶ νὰ κρίνουνε. Πόσες καταστροφὲς γίνονται στὸν κόσμο γι' ἀφτὴ τὴν ἀδυναμία τὴν ψυχική... Κάθε μέρα διαζύγια, φόνου, μονομαχίες καὶ λοιπά... Μιὰ μικρὴ προσβολή, μιὰ παρεξήγησις φέρνει τὸ διαζύγιο, μιὰ λεζούλα φέρνει τὸ φόνου καὶ τὴ μονομαχία... γιὰτὶ ἀφτό; Γιατὶ δὲν ἔχεις τὴ δύναμη νὰ περιφρονήσῃς τὴ λεζούλα μ' ὅλη τὴν προσβολή πού μποροῦσε νὰ σοῦ

κάνῃ μέσα στὴν κοινωνία... Κ' ἡ περιφρόνησις εἶναι δύναμη, ἡ εὐλικρινὴς περιφρόνησις... Ἐσεῖνα σὲ γνώρισα δυνατὸ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Φίλε μου, φίλε μου, δὲν εἶναι συμβουλὲς ἀφτὲς... ν' ἀφήσω νὰ ζῆ ἐκείνη πού κατὰστρεψε τὸ ὠραῖο παλάτι τῆς ἀγάπης μου, πού γκρέμισε τὰ ὄνειρά μου... Ποτέ, ποτέ!

ΚΩΣΤΑΣ. Τὸν ἔνοχο πρέπει νὰ καταστρέψῃς.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἴσια, ἴσια τὸν ἔνοχο θέλω κ' ἐγὼ νὰ καταστρέψω· μήπως ἐκείνη δὲν εἶναι ἔνοχος;

ΚΩΣΤΑΣ. Ὅχι.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί, εἶναι ἐκείνος;

ΚΩΣΤΑΣ. Οὔτε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀλλὰ ποῖός εἶναι λοιπὸν;

ΚΩΣΤΑΣ. (Δείχνει ἕξω ἀπὸ τὸ παράθυρο). Ἡ Φύση!

ΜΙΜΙΚΟΣ (Ἀπορῶντας). Ἡ Φύση!

ΚΩΣΤΑΣ. Ναι. Σίλωσε τὸ ροζινάντη τοῦ Δὸν Κιχώτου, πάρε τὴν ἀσπίδα του καὶ τὸ σπαθί του καὶ τρέχα... γιὰτὶ σοῦ εἶπα ἀφτός εἶναι ὁ ἔνοχος.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μὲ κοροϊδέβεις..

ΚΩΣΤΑΣ (Σοβαρᾶ). Δὲ σὲ κοροϊδέβω, σοῦ φέρνω μπροστὸ στὰ θολωμένα μάτια σου, ἀπὸ τὴν ἀέρα ἀφτό πού τονε λίνε παθος, τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια!

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μα ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἔτσι γεννημένος.

ΚΩΣΤΑΣ. Ποῖός τὸ εἶπε; Ὁ κόσμος εἶναι ἀκόμη παιδί καὶ θὰ μεγαλώσῃ... εἶναι ἓνα κουβαρὶ κλωστή πού ξετυλιζέται, στὸ τέλος τοῦ κουβαριοῦ ὑπάρχει ἡ τελειότητα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὰ εἶναι ἰδανικά.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἰδανικὸ δὲν ὑπάρχει πού νὰ μὴν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ πρᾶμα... ἰδανικὸ δὲν ὑπάρχει, πού νὰ μὴν εἶναι σφιχτὰ σχετισμένο μὲ τὴ ζωὴ, νὰ μὴν ἔχῃ σ' ἀφτὴ τὴ ρίζα του... ἰδανικὸ θὰ πῆ μιὰ προσπάθεια, μιὰ λαχτάρα γιὰ καλιτέρησις τοῦ πρᾶματου... Ἐχουμε τρανὸ μάρτυρα ἀφτὴ τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου... Τ' εἶταν ὁ κόσμος καὶ τί γένηκε. Τί εἶναι καὶ τί θὰ γίνῃ; Ἡ συνήθεια πού μᾶς κάνει νὰ νομίζουμε πῶς δὲν μποροῦνε νὰ γίνουν ἀλλοιῶς τὰ πρᾶματα, μὰ ὑπάρχουν οἱ ξεχωριστοὶ τοῦ κόσμου πού τὰ σκέφτονται, ἡ σκέψη ξεπλώνεται καὶ λίγο λίγο γίνεται πεποίθησις ὅλου τοῦ κόσμου καὶ σὰ γίνεσι πεποίθησις ὅλου τοῦ κόσμου, ἔρχεται ὁ ἀόρατος νομοθέτης καὶ κάμει τὴ σκέψη ἀφτὴ κοινωνικὸ νόμο, δηλαδή, συνήθεια... Καὶ τώρα γιὰ νᾶρτουμε σ' ἐκεῖνο πού μᾶς ἐνδιαφέρει, δὲ μοῦ λές, σὲ παρα-

κοιμάται χωρὶς νὰ ζήρῃ ἡ κακότυχη πῶς μέσα στὸ σεντούκι ὁ ζουγράφος δουλεύει τὴ ζουγραφία τῆς ὅσο μπορεῖ καλιτέρα. Ὡς καὶ μιὰ ἐλιά πού εἶχε στὰ στήθια τῆς, κι αὐτὴ τὴν ζουγραφῆσε. Ξυπνάει αὐτὴ τὸ βράδυ βράδυ πλιά, σηκώνεται, ντύνεται, βγαίνει ὄξω, ψήνουν καφέ καὶ πίνουν μὲ τὴν πεθερὰ τῆς. Νὰ κ' ἡ γριά βιαστικὴ βιαστικὴ κ' ἔρχεται, ὕστερα πέφτει ἀπὰ στὴ σκάλα καὶ κάνει πῶς λιγοθυμᾷ. Τρέχουν αὐτὲς μὲ τὰ νερά, τὴ ραίνουν, τὴ ρωτοῦν τί ἔχεις, θεία, τί ἔπαθες. Ὁχι, πηγάδι μ', ἀπαντίζετε νὰ πάρου τ' ἀνησησαμιά μ', τσί νὰ σᾶς τὰ πῶ. Περνᾷ κομάτι, ἀρχινᾷ πλιά αὐτὴ τὰ καταλόγια καὶ τ' ἀνεροφῆματα, ὡχ, πού δὲν εἶχα μοῖρα νὰ γλυτώσω τὸ πηδύμι· μόνη ὅ,τ ὑπῆγα ὡς τὰ μσὰ τ' χουριοῦ, ἀπουδέχουμη ἕναν μὴ τὰ χυμπάρια, πούς πεθανῇ ἡ κόρη μ' τσί νὰ φτάξω γλήγουρα. Τότις πλιά εἶταν ὅ,τ' εἶταν ἡ φωνὴς μ' κουπηλλοῦδαμ', τσί τοῦ κακῶ. Ἡκουπούκαν τὰ γόνατα μ', δὲν ἰδιαθαίναν μὲ κανέναν τρόπο. Καθίζου ἀπὰ σὶ μιὰ πέτρα τσί κλαίγου, τσί διαλογίζουμη τί νὰ κάνου. Μπρουστά νὰ πάγου, ἢ πίσου. Κάλλιου, λέγου, νὰ γυρίσου, γιὰτὶ ἡ κόρη μ' πλιά ἠπέθανη. Γιὰ ποῖον νὰ πάγου; Γιὰ τοῦ γαμπρό μ'; Φουτιὰ νὰ τοῖν κάψ. Τ' ἄλλη φουρά πού πῆγα μᾶδιουζῆ. Τώρα ἀπὰ στοῖν καμὸτ' μπου-

ρεῖ νὰ μὲ δερ' τσιόλα. Ἄιντε νὰ γυρίσου. Παίρνου τὰ μάτια κλαίμινα τσί τὴν καρδιά καμμένη, τσί γυρίζου τσ' ἔρχουμη κουπηλλοῦδαμ. Νὰ μὴ σχουρέσ' τσί γιὰ τσί βάρους πού σῆδουκα. Δόμτου τοῦ ἔρμου τοῦ σιντούτσμ', νὰ τοῦ πάρου νὰ παγαίνου.

Ἀνοίγει ἡ κοπέλλα, παίρνει ἡ γριά τὸ σεντούκι, μιὰ καὶ δύο καὶ στὸ τζιβαῖρτζιδικο. Ἀνοίγουνε βγαίνει ὁ ζουγράφος ἀπὸ μέσα, τοὺς δείχνει πλιά μιὰ ζουγραφία μ' ὅλα τῆς τὰ σάρτια. Αὐτοὶ πλιά καταχαρῆκαν. Τονε βάζουν καὶ κάνει καμιά δεκαριὰ τέτοιες, ὕστερα τὸν πλερώνουν κι αὐτὸν καὶ τὴ γριά, καὶ βγαίνουν καὶ φεύγουν. Σὰν ἔμειναν οἱ δύο τους, πιάνουν ἀπὸ κεῖ ὡς τὸ κάτω μέρος τῆς χώρας στὰ πλιὸ φανούμενα τερσέκια καὶ κολλοῦν ἀπο μιὰ ζουγραφία. Κολλοῦν καὶ μιὰ ἀπὰ στὴ σκάλα, στὸν τοῖχο τοῦ πρώτου τοῦ καφενεδιοῦ, γιὰ νὰ τὴ δῆ ὁ ἄντρας τῆς ἄμα ἔρτη. Ἐπέρασαν τρεῖς τέσσερις μέρες, ἄκουσαν πῶς ἤρτε ἓνα καίκι κ' εἶναι αὐτός μῆσα· σηκώνονται αὐτοὶ, πᾶγουν ἀπὰ στὸ καίκι, τὸν καλωσορίζουν, τοῦ κάνουν μιὰ ψευτοπολιτικὴ, τὸν παίρνουν καὶ τὸν βγαζοῦνε σὰ γαμπρό ὄξω. Καθὼς πᾶτῃσε αὐτὸς τὸ ποδάρι του ἀπὰ στὴ σκάλα, χτύπησε μὲ μιὰ τὸ μάτι του ἀπὰ στὴ ζουγραφία ἐκείνη, τὴν εἶδε καλὰ καλὰ, τὴ γνώρισε πῶς εἶναι ἡ γυναίκα του, μὰ δὲν ὁμίλησε τίποτε. Παγαίνου, πα-

ραπάνω, βλέπει ἄλλη μιὰ τὴν ἴδια. Προχωροῦν, ἀκόμα μιὰ. Τότε πλιά αὐτὸς δὲ βᾶσταζε, ρωτᾷ τοὺς φίλους του. Δὲ μοῦ λέτε, τί ζουγραφία εἶν' αὐτὴ, καὶ γιὰτὶ σ' ὅλα τὰ τερσέκια ἔχουν κι ἀπὸ μιὰ; Ναι, λέν αὐτοὶ. Τὴν εἶδαμε κ' ἐμεῖς ἐπρᾶχτες, καὶ ρωτήσαμε, καὶ μᾶς εἶπαν πῶς αὐτὴ ἀγαπούσε ἓνα ζουγράφου καὶ γιὰτὶ αὐτὸς γύρεψε νὰ τὴν πάρῃ νὰ φύγου, κ' ἐκείνη δὲ θέλῃσι, παρὰ ἤθελε νὰ τὸν ἔχῃ ἐδῶ, ἀπ' τὸ πείσμα του τᾶκανε αὐτὰ γιὰ νὰ τὴν κάνῃ ρεζίλι. Αὐτὸς σὰν τᾶκουσε κόντεψε νὰ λιγοθυμῆσῃ μὰ δὲ φανέρωσε τίποτε. Πᾶ στὸ σπῆτι του, ἀνοίγει τὴν πόρτα, βγαίνει ἡ μάννα του κ' ἡ γυναίκα του μὲ τὰ γέλοια καὶ μὲ τίς γαρές νὰ τὸν προπάρουν, αὐτὸς μᾶλο μαραμένο. Κοιτάζονται αὐτὲς, ρωτιοῦνται μὲ τὰ μάτια τους, τίποτα δὲν καταλαβαίνουν. Κάθεται αὐτὸς, ταιμουδιά, τίποτα. Τὸ φαρκί ἔσταζε ἀπ' τὰ χεῖλη του. Δὲ βᾶσταζαν πλιά, τονε ρώτησαν. Πρῶτα ἡ γυναίκα του. Τί ἔχεις μαθὲ κ' εἶσαι καταλυπημένος; Ἡ δουλειὰ σου δὲν ταίριασε; Ἐνοια σου, κ' ἔχει ὁ Θεός. Αὐτὸς δὲ μιλᾷ. Περνᾷ κομάτι, βγαίνει ἡ γυναίκα του ὄξω νὰ διατάξῃ τὸ φαγι, τονε ρωτᾷ ἡ μάννα του. Τί ἔχεις, γιέ μου, καὶ δὲ μᾶς τὸ λές γιὰτὶ εἶσαι τόσο συλλογισμένος; Τί νὰ σοῦ πῶ, λεί. Ἐτσι κ' ἔτσι μιὰ δουλειὰ, τῆς τὰ εἶπε ὅλα. Αὐτὴ πλιά γιὰ νὰ σκάσῃ. Ψέματα, γιέ μου, ψέμα-

καλῶ, γιατί σου φαίνεται ἡ Κλειούλα ἔνοχος ἀπέ-
ναντι στὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴν ποὺ σοῦ εἶπα, στὴν ἀλη-
θινή ἀλήθεια ;

MIMIKOS. Μὰ ὁ κόσμος δὲ ζῆ μὲ τὴν ἀλή-
θεια ἀπὸ τὴν ποὺ λές... δὲν τὴν ἔκανε ἀκόμη συνήθεια
του, κ' ἐγὼ ζῶ μέσα στὸν κόσμο, εἶμαι μέλος του...
ἔχω τὸν ἴδιο χρωματισμὸ, ποὺ ἔχουν καὶ οἱ ἄλλοι,
τὴν ἴδια ψυχὴ, τὴν ἴδια σκέψη... πῶς νὰ σ' τὸ πῶ,
εἶμαι βγαλμένος ἀπὸ τὸ ἴδιο καζάνι...

ΚΩΣΤΑΣ. Μήπως ἐγὼ εἶμαι βγαλμένος ἀπὸ
κανένα ἄλλο καζάνι ;

MIMIKOS. Δὲ λέω... μὰ ξέρω ἐγώ...

ΚΩΣΤΑΣ (Τονὲ χτυπᾷ στὸν ὤμο). Φίλε μου,
μὴ βγαίνης ἀπὸ τοὺς κύκλους τῆς λογικῆς... ὅταν
ἡ λογικὴ σου λέει πῶς ἀπὸ εἶναι κόκκινο, γιατί
ἐσὺ νὰ παραδεχτῆς ἐκεῖνο ποὺ παραδέχονται οἱ
ἄλλοι, ἀφοῦ οἱ ἄλλοι νομίζουν πῶς εἶναι μαῖο ;
Γιατί ἀφοῦ ἡ λογικὴ σου λέει, ἀφῆσε τὴ γυναίκα
σου ἐλιόφτερη, γιατί πιά δὲν εἶναι δική σου ἡ γυ-
ναίκα ἀπὸ τὴν δὲν μπορεῖς νὰ τὴν κάνης πιά ὀλοκλη-
ρωτικὰ δική σου, γιατί ἀγαπᾷ ἄλλον, θέλεις νὰ
τὴ σκοτώσης ; Δὲ σου φαίνεται, δὲ σου τὸ λέει ἡ
λογικὴ πῶς θέλεις νὰ κάνης ἀδικημα ;

MIMIKOS. Κώστα μου.

ΚΩΣΤΑΣ Ὑπαρξὲ κορίτσι τρυφερό ἡ Κλειούλα
καὶ σ' ἀγάπησε, ἀρνίεσαι πῶς σ' ἀγάπησε ;

MIMIKOS. Ὅχι.

ΚΩΣΤΑΣ. Εἶσαι βεβαιωμένος ;

MIMIKOS. Ἐχω πολλὰ δειγμάτια.

ΚΩΣΤΑΣ. Λοιπὸν σ' ἀγάπησε, εἶταν ἐφτυχι-
σμένη μαζί σου, καμμιά ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει γι'
ἀπὸ ἀφοῦ σ' ἀγάπησε... δὲ ζητοῦσι τίποτα παρὰ
τὰ φιλία σου καὶ τὴν ἀγάπη σου. Μὰ πέρασε και-
ρὸς, πολὺς, λίγος, δὲν ἔχει νὰ κάνη, κ' ἄρχισε ἡ
ἀγάπη της νὰ ξεραίνεται σιγά-σιγά στὰ στήθια της
καὶ μιὰ μέρα πέρασε. Φταίει ἀπὸ τὴν ἡ ἀγά-
πη της πέρασε ; Ἐνέργησε ἀπὸ τὴν ἐπίτηδες γιὰ
νὰ τὴν πεθάνη ; Ὅχι βέβαια. Θὰ εἶταν κουταμάρα
σου νὰ πιστέψης ἕνα τέτοιο πρᾶμα. Πῶς εἶναι δυ-
νατὸ νὰ θέλῃ νὰ κάνη ἕνα τέτοιο πρᾶμα, ἀφοῦ στὴν
ἀγάπη σου ἔβρισκε τόση χαρὰ ; Κάτι λοιπὸν σκό-
τωσε τὴν ἀγάπη της, κάτι ποὺ ἀπὸ τὴν εἶταν ἀνή-
μπορη νὰ τὸ πολεμήσῃ.

MIMIKOS. Ποιὸ ;

ΚΩΣΤΑΣ. Ὁ ἔνοχος ! Κατόπι τῆς παρουσιά-
στηκε ἀφορμὴ καὶ γεννιέται στὰ στήθια της και-
νούριος ἔρωτας, γίνεται μεγάλος, τὴν ζετρελλαίνει,

τα. Τὴ γυναίκα σου δὲν τὴν ἔχει κανεὶς. Μαζὶ κα-
θούμαστε μέρα καὶ νύχτα, ποτὲ δὲν εἶδα ἀπάνω της
τὸ παραμικρό. Πῶς ; λέει αὐτός. Τὰ μάτια μου θὰ
πιστέψω ἐγώ, ἢ ἐσένα ; Δὲν τὴν θέλω καὶ καλά. Ἐ-
σὺ ποῦ τὴ συμμαζέψης, ὅτι θέλεις κάνε την. Ἐγὼ
δὲν τὴν θέλω γιατί ὅταν εἶταν αὐτὴ καλὴ δὲ θὰ τὴν
ἔβγαζαν οἱ γονεὶς της μὲς ἀπ' τὸ σπίτι. Αὐτὴ, γιό-
καμ', εἶναι βασιλοπούλα, καὶ τέτοια πρᾶματα δὲν
τὰ κάνουν οἱ καλὲς μὴν τὰ πιστέψης. Εἶναι ἀδύνα-
το· θὰ τὴ χωρίσω, φωνάζει αὐτός, καὶ φρόντισε νὰ
τῆς τὸ πῆς. Κλαίγ' ἡ κακότηχ ἡ μάνα, σκοτώ-
νεται, ὅταν εἶδε πῶς ὁ γιὸς της δὲν ἔλλαξε σηκώνε-
ται καὶ πᾶ καὶ τῆς τὸ λέει, πῶς ὁ γιὸς μου δὲ
σὲ θέλει. Τί νὰ κάνω, κόρη μου, τόσο εἶταν κισμέτι
νὰ ζήσουμε μαζί. Καὶ γιατί, λέει ἡ κοπέλλα, τί
ἔκανα καὶ δὲ μὲ θέλεις ; Τονὲ ρώτησα, λέει, καὶ
μὲ εἶπε πῶς αὐτὸ τὸ ξέρεις ἐσὺ. Μὰ δὲν ξέρω τίπο-
τε. Μπαίνει ἡ γυναίκα του, τὸν παρακαλεῖ, τονὲ
ρωτᾷ, γιατί δὲ μὲ θέλεις, τί σ' ἔκαμα, ἐκεῖνος πλιά
μπαρούτι. Δὲν ἔχω καὶ νὰ μιῶ παραπάνω, τῆς λέει,
θὰ τὸ μάθης μιὰ μέρα. Νὰ δοῦμε, λέει ἡ γυναίκα
του, ἐγὼ θὰ τὸ μάθω, ἢ ἐσὺ. Νὰ ὁ Θεὸς ἀπὸ πάνω,
μὰς βλέπει καὶ μὰς ἀκούει... Σ' ἐκεῖνον σ' ἀφίνω
κ' ἐκεῖνος ἄς παιδέψῃ.

Καὶ βγαίνει ἡ κακότηχ καὶ φεύγει. Ποῦ πήγαι-

μ' ἄλλους λόγους νὰ τὸ πῶ πὸ παστρικά, γίνεται
ἄλλος ἄνθρωπος, ὁ παλιὸς πάει... Ποιὸς φταίει σ'
ἀπὸ τὸ ; Πῆγε νὰ ζητήσῃ τὴν καινούρια τὴν ἀγάπη ;
MIMIKOS. Ἴσως.

ΚΩΣΤΑΣ. Κι ἂν πῆγε νὰ ζητήσῃ πάλι ποιὸς
φταίει ;

MIMIKOS. Ἐκεῖνη.

ΚΩΣΤΑΣ. Ὅχι.

MIMIKOS. Πάλι ἡ φύση ;

ΚΩΣΤΑΣ. Μάλιστα, ὁ ἔνοχος !

MIMIKOS. Κώστα μου, μὲ κάνεις καὶ ζαλί-
ζουμαι.

ΚΩΣΤΑΣ. Ἄ! εἶναι τρομερὴ, πολὺ τρομερὴ ἡ
ἀλήθεια.

MIMIKOS. Τρομερὴ !

ΚΩΣΤΑΣ. Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν εἶναι πῶς ἡ
γυναίκα σου εἶναι ἄλους διόλου ἀθῶα ἀπ' ὅτι σου
συνέβηκε.

MIMIKOS (Ἐξάφεται) Κ' ἐμένα ποὺ μὲ κατα-
στρεψέ... ποῦ μ' ἔρριξε στὰ βάσανα, στὴ δυστυχία,
στὸ ὄνειδος ;

ΚΩΣΤΑΣ. Προτιμώτερο ν' ἀδικιέται κανεὶς
παρὰ ν' ἀδικῆ, λέει ὁ φιλόσοφος.

MIMIKOS. Μόνο οἱ Θεοὶ μποροῦνε νὰ τὸ κάνου-
νε ἀπὸ τὸ.

ΚΩΣΤΑΣ (Τονὲ χτυπᾷ χαιδεφτικὰ στὸν ὤμο)
Ἐ! φίλε μου, βλέπω τὴν ἀδυναμία σου καὶ λυποῦμαι
... φορεῖς καὶ σὺ τὰ γυαλιὰ ποὺ σοῦ δώσανε... Σὲ
ἤθελα ἀνώτερο ἀπὸ τὴν περίστασι...

MIMIKOS. Μ' ἔρχονται δάκρυα...

ΚΩΣΤΑΣ. Κέντρο τοῦ Συνόλου εἶναι τὸ ἐγώ...
δὲν τὸ κρίνεις ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου, ἀπὸ τὴ
λύπη σου, ἀπὸ τὴ θέλησή σου ; Γιατί θέλεις νὰ σκο-
τώσης τὴ γυναίκα σου ; Γιατί πειράχτηκε τὸ καη-
μένο τὸ ἐγώ ; γιατί θέλεις νὰ σκοτώσης τὸν ἑαυτό
σου ; Γιατί προσβάλλθηκε τὸ ἐγώ, καταστράφηκε ὁ-
πως λές... Καὶ κεινῆς τῆς μέλει γιὰ σένα, ἀφοῦ
ἔχει νὰ κοιτάξῃ τὸ δικό της τὸ ἐγώ, πῶς μποροῦσε
νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἐγώ της καὶ νὰ κοιτάξῃ ἐσένα,
ποῦ δὲν εἶσαι ἐγώ της, ἀλλὰ σὺ ; Δηλαδή κατιτίς ὀ-
ξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της, ποῦ δὲ συνδέεται μαζί σου
ὅστε κάνε μὲ μιὰ μικρὴ, ἀσήμαντη φλεβίτσα ; Ἄν
τῶκαμε, δὲ θὰ εἶταν θυσία ; Καὶ ποιά μεγαλῆτερη
θυσία ὑπάρχει ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ ἑαυτοῦ μας ;
Εἴμαστε Χριστοί ;

MIMIKOS. Ἐγὼ θὰ τῶκαμα.

ΚΩΣΤΑΣ. Δὲν μπορεῖς νὰ τὸ ξέρεις... Δυὸ σώ-

ματα καὶ μιὰ ψυχὴ, σοῦ λένε, κολοκύθια, ἀπὸ δὲν
εἶναι ὁ φυσικὸς νόμος, ὁ φυσικὸς νόμος, ὁ σωτὸς νό-
μος δηλαδή, εἶναι μιὰ ψυχὴ κ' ἕνα παιχιδάκι, κα-
τιτίς ποὺ ἐφχαριστεῖ τὴν ψυχὴ.

MIMIKOS. Καὶ ἡ κοινωνία μας τί λέγει ;

ΚΩΣΤΑΣ. Λύγια παιδικήσια. Δὲ φαντάστηκε
σὰ δημιουργοῦσε νόμους πῶς κὶ ἀλλοιώτικα εἶτανε
δυνατὸ νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἐνόητά της... Δὲν μποροῦσε
λοιπὸν κ' ἡ γυναίκα σου νὰ κάνῃ κὶ ἀλλοίως, γιατί
μπροστὰ στὰ πάθια ποὺ μὰς κυριέθουνε, ἐμεῖς τί εἴ-
μαστε ; Πλάσματα ἀδύνατα, ποὺ δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ
πᾶνε ἀλλοῦ, παρὰ μόνε ἐκεῖ ποῦ τὰ ὀδηγοῦνε τὰ ἴδια
τους τὰ πάθια... Δηλαδή ὁ ἔνοχος ! Ἄιντε, πάρε τὸ
σεντουκάκι σου καὶ πᾶμε... Διῶξε καὶ σὺ τὸν πα-
λιὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ γίνου καινούριος... ὁ παλιὸς εἶ-
ναι σαπίλα, σκουριὰ, ἀρρώστια, εἶναι θάνατος... ὁ
καινούριος ποὺ θὰ γίνῃς θάνατος ὕγιης, οἰκοδομητικός
... Ἄιντε, πᾶμε...

MIMIKOS (Ἀδύνατα) Δὲν μπορῶ... δὲν ἔχω
τόση δύναμη...

ΚΩΣΤΑΣ. Δὲ σὲ πείσανε λοιπὸν ἀπὸ τὴν ποὺ σοῦ
εἶπα ;

MIMIKOS. Εἶσαι σοβερὸς ἄνθρωπος... Μόνε νὰ
θαμάσῃ, κανεὶς, μπορεῖ...

ΚΩΣΤΑΣ. Σ' ἐπεισαν... Τὸ διαβάζω στὰ μάτια
σου... βέβαια, δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλοιώτικα...
Ἄν εἶταν ἄλλος θὰ σοῦλεγε νὰ τὴ συχωρέσῃς καὶ ν'
ἀγαπήσῃς πάλι... μὰ ἀπὸ τὸ θὰ εἶτανε κακούρ-
γημα, ἡ ψυχὴ της χωρίστηκε ἀπὸ τὴ δική σου, δὲν
μπορεῖ πιά νὰ ἐνωθῆ, γιατί ἐνώθηκε μὲ τὴν ψυχὴ
ἄλλου... Ἄιντε, σκίσε τὸ χαρτί ἐκεῖνο, σκίσε το... (Ὁ
Μιμικός πηγαίνει μηχανικὰ καὶ σκίσει τὴ διαθήκη)
Μπράβο ! Μὲ χαρὰ μου βλέπω φῶς στὸ ἀνατολικὸ
μέρος τῆς κοινωνίας... Πέταξε μακριὰ καὶ τὸ φονεῖ
ἐκεῖνο... (Ὁ Μιμικός μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀδειάζει τὸ
ρεβορβερίκι καὶ τὸ πετᾷ ἀπὸ τὸ παράθυρο) Καὶ τῶ-
ρα πᾶμε... Ἄλλοῦ, ἀλλοῦ θὰ δημιουργήσῃς καινούρια
ιδανικὰ, καινούριες ἀγάπες, καινούρια ὄνειρα...

MIMIKOS (Μὲ ἀδύνατη φωνὴ) Στάσου, ἔχω ἀ-
κόμη κάτι νὰ κάνω... Πήγαινε ἐσὺ.

ΚΩΣΤΑΣ. Καλὰ, ἐγὼ φέβγω, μὰ ἔχω τὸ λόγο
σου.

MIMIKOS (Τὸν ἀγκαλιάζει καὶ κλαίει) Ναι, τὸν
ἔχεις, ἀγαπημένε μου, μοναδικέ μου φίλε, σὺν ξε-
χάσω, σὺν ξαναγεννηθῶ σὲ σένα θὰ τὸ χρεωστώ...

ΚΩΣΤΑΣ. Τίποτα σὲ μένα... Στὴ λογική!...
Σὲ προσμένω στὸ σπίτι μου.

νε, κ' αὐτὴ δὲν τῶξερε. Στὸ δρόμο ὅμως τῆς ἦρθε
ἕνας στοχασμὸς καὶ μὲ μιὰ τ' ἀποφάσισε κιόλα.
Πάγει καὶ μπαίνει μέσα σ' ἕνα φραγκοραφτάδικο καὶ
παραγγέλνει μιὰ φορεσιὰ ἀντρίκια ρούχα. Σὺν τε-
λειώσαν, τὰ φοραίνει αὐτὴ, παίρνει κ' ἕναν ἄνθρωπο
μαζὶ της καὶ παγαίνει, παγαίνει ὅσο ποῦ βρέθηκε ἄ-
ξαρνα σὲ μιὰ χώρα μεγάλη μπροστὰ, καὶ ὅταν εἶδε
πῶς δὲν εἶχε πλιά τίποτε νὰ φοβηθῆ. πλερώνει τὸν
ἄνθρωπο καὶ τονὲ στέρνει πίσω. Τότες αὐτὴ, ποῦ
ἔγινε πλιά αὐτός, ἀρχινᾷ μὲ τὴν ἀράδα τοὺς δρό-
μους καὶ τὰ σοκάκια τῆς χώρας, καὶ βλέπει, νὰ δῆ
ποῦ μπορεῖ νὰ βρῆ μέρος νὰ δουλέψῃ, νὰ ζήσῃ. Γυρί-
ζει αὐτός, γυρίζει, βγαίνει ἀπὸ σ' ἕνα ἀλάτι μεγα-
λο, βλέπει ἕνα χτίριο ὄλο μάρμαρο, κὶ ἀπάνω ἀπ'
τὴν πόρτα μεγάλα γράμματα ἔγραφε αὐτὸ δικίον δι-
καστήριον. Πάει αὐτός ὀλοῖσια μέσα χαιρετᾷ τὸ δι-
καστή. Καθὼς εἶχε ἀνάστημα καὶ χάρη κὶ ὀμορ-
φικὰ καὶ ξυπνάδα, καὶ τίποτις δὲν ἔλειπε ἀπὸ πάνω
του, ὁ δικαστὴς ἄμα τὸν εἶδε τὸν ἄρεσε ἀπ' τὰ
φερσίματά του, τοῦ καλομίλησε, τὸν τράταξε κ' ἔ-
ναν καφέ. Λόγια ἀπὰ στὰ λόγια, τονὲ ρώτησε ἀπὸ
ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πηγαίνει. Ἐρχομαι, λέει ὁ
ξένος, ἀπ' τὴν ταδε χώρα μὲ σκοπὸ νὰ ζητήσω θέ-
ση νὰ ζήσω, γιατί ἐκεῖ ποῦ εἶμουνα φύσηξε ἡ ξε-
νολογικὰ καὶ δὲν ἄφταν ὅπως εἶχαμε ἄλλη φορὰ

θέσεις. Ξέρεις καλὰ γράμματα ; Καμμὴ ξένη γλώσ-
σα ; Ξέρω, λέει, φραντσέζικα, καὶ τὴ δική μας τὴ
γλώσσα καλὰ. Καθίσε, λέει, ἐδῶ πέρα λίγον και-
ρὸ, καὶ βλέπουμε. Καθίσει αὐτός ἐκεῖ, ἀρχίζει τὸ
γράψιμο, δούλευε, δούλευε παστρικά καὶ τίμια μιὰ
μέρα, δυὸ, τρεῖς, ἕνα μῆνα, ἕνα χρόνο, ὁ δικαστὴς
ἔβλεπε μεγάλη ξυπνάδα στὸν ξένο. Εἶταν πλιά κατ-
ευχαριστημένος μαζί του Σὺν πέρασαν τρία τέτ-
σερα χρόνια κ' εἶδε ὁ δικαστὴς πῶς εἶναι ἱκανὸς κί-
τὸς νὰ γυρίσῃ τὴ δουλειὰ ὅλη μοναχός του, τὰ γρα-
ψίματα, τίς δικές κὶ ὅλα, σκέφτηκε νὰ τὸν κάνῃ
γαμπρὸ στὴ μιὰ καὶ μοναχὴ κόρη ποῦ εἶχε, γιὰ νὰ
τραβηχτῆ πλιά κιόλα νὰ συχάσῃ ἐκεῖνος στὰ γερά-
ματά του. Ἐλα δὲ ἡ κόρη του ποῦ εἶχε πόθο νὰ
γίνῃ καλογριὰ κὶ ὁ πατέρας της δὲν ἔστρεψε ! Αὐτὴ
πλιά τὸ εἶχε μεράκι καὶ τόλεγε καὶ στίς γειτόνισσες
πῶς ἤθελε νὰ καλογερέψῃ κὶ ὁ πατέρας της δὲν
ἄνιενε. Τῆς προξένεσε ἕνα, δὲ δέχτηκε τῆς προ-
ξένεσε ἄλλον, τὰ ἴδια. Κἀθουσαν πλιά κλεισμένη
καὶ διαλογίζονταν, τί νὰ κάνῃ. Μιὰ μέρα ἀποδέ-
χεται πάλι τὸν πατέρα της καὶ πηγαίνει μέσα στὸν
ὄνατ της καὶ τῆς λέει Κόρη μου, ἔτσι κ' ἔτσι, ἕνα
ξυπνὸ πτληκάρι, καὶ θέλω νὰ σοῦ τὸ δώσω, γιατί
ὅταν ἀπεθάνω συλλογιόμμαι τί θὰ γίνῃς μοναχὴ. Αὐ-
τὴ πλιά γιὰ νὰ μὴ χαλάσῃ στὰ γεράματά του τὴν

μπορέσουμε άλλους να νικήσουμε σ' αυτό το αγώνισμα. Η συνταγή του Σέριγκ περιέχει τὰ τρία αυτά γιατρικά:

1) Να γυμναζόμεσθε

2) Να μην τὸ ρίχνουμε στὸ γλέντι πρὶν τρέξουμε.

3) Να μὴ λέμε παχιά λόγια.

Τὰ δυὸ πρῶτα θὰ μπορέσουμε νὰν τὰ κά-
νουμε. Ὅσο γιὰ τὸ τρίτο ὅμως ὁ Σέριγκ ξέ-
χασε πὼς μιλάει σὲ Ρωμαίους πού μὲ τὰ παχιά
λόγια ζοῦνε καὶ μ' αὐτὰ χοντραίνουνε.

Ὁ Κουτουλάκης ὀρκίστηκε πὼς ἢ θὰ νική-
σει ἢ θὰ σκάσει, κι ὅμως οὔτε νίκησε οὔτε ἔσκα-
σε. Ἐπεσε μοναχὰ καταμεσίς τοῦ δρόμου, ἴσως
γιατὶ παραφόρτωσε τὸ στομάχι του μὲ τέτια
παχιά λόγια — καὶ μὲ παραφορτωμένο στομάχι
δὲν μπορεῖ νὰ κουνηθεῖ κανεὶς οὔτε ἀπὸ τὴ θέση
του. Πειὸς μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ ὑποσκηθεῖ πὼς πα-
ρόμοια κατάχρησι, ἀπὸ παχιά λόγια δὲ θὰ γίνει
καὶ στοὺς ἄλλους ἀγῶνες;

ΤΗΝ

Πέμπτη τάπομεσήμερο σφυρίχτηκε ἀδιάντροπα ὁ Αὐστρια-
κὸς Στάινπαχ στὸ Στάδιο, τὴν Παρασκευὴ τάπομεσήμερο
χεροκροτήθηκε λυσασμένα. Οὔτε γιὰ τὰ σφυρίγματα
φτίζε, οὔτε γιὰ τὰ χεροκροτήματα· καὶ τὰ δυὸ τὰ χρω-
στοῦμε στὶς ἐφημερίδες· τὴν Πέμπτη μᾶς εἶπαν νὰν τὸν
σφυρίξουμε καὶ τὸν σφυρίξαμε· τὴν Παρασκευὴ μᾶς εἶπαν
νὰν τὸν χεροκροτήσουμε καὶ τὴν ἀκούσαμε.

Τέτιοι εἴμαστε· σὰν τὰ μωρὰ παιδιά, θέληση δική μας
δὲν ἔχουμε καὶ περιμένουμε μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα νὰ κά-
νουμε ὅ,τι μᾶς πούν οἱ ἐφημερίδες· καὶ τὸ χειρότερο γιὰ
μᾶς εἶναι ὅτι ξέρουμε ποιοὶ γράφουν μερικές ἐφημερίδες
καὶ γιὰ ποιοὺς ταπεινοὺς λόγους γράφουν ἴτσι ἢ ἄλλιως,
κι ὅμως σὰ νὰ μᾶς ἔχουν ποτίσει χασὶς παίρνουμε στὰ σε-
βὰρά ὅ,τι διαβάζουμε καὶ κανονίζουμε σύμφωνα μ' αὐτὰ
τὸ φέρισμό μας.

Μεγάλη ἀλήθεια κ' αὐτὸ, ὅτι τότε μοναχὰ θὰ ἴδῃ
Θεοὺ πρόσωπα ὁ Ρωμαῖος, ὅτα χειραφετηθεῖ ἀπὸ τὶς ἐφημε-
ρίδες καὶ κανονίσει ὁ ἴδιος, μὲ τὴν κρίση του, τὴν κάθε
του δουλιὰ.

AENE

καὶ τὸ πιστεύουμε, πὼς τόσο καλὰ φερθήκαμε στοὺς
ἀγῶνες ὥστε τοὺς ἔξασφάλισαμε γιὰ πάντα, ἀφοῦ
μάλιστα ἔχουμε καὶ τὸ μοναδικὸ Στάδιο μας. Ἐνα
μοναχὰ χρειάζεται νὰρχινήσουμε ἀπὸ τώρα νὰ μᾶς

τὸ μαθαίνουμε, σὰ μάθημα σὲ μικρὰ παιδιά, πὼς οἱ
ἀγῶνες δὲ θὰ εἶναι Ἑλληνικοὶ ἀλλὰ παγκόσμιοι,
καὶ πὼς ἔχουμε ὑποχρέωση, ὅσοι τοῦλάχιστο βρισκό-
μαστε μέσα στὸ Στάδιο, νὰ φανερώσουμε τὴ χαρὰ
μας καὶ νὰ χεροκροτοῦμε κάθε νικητὴ δικό μας ἢ
ξένο, γιατί στοὺς ἀγῶνες δὲν προσκαλοῦμαστε νὰ
παίζουμε πρόσωπο πατριώτη, ἀλλὰ πρόσωπο πολι-
τισμένου ἀθρώπου κι ἀμερόληπτου κριτῆ.

Ὅτα μὲ τὸ καλὸ ξαναγίνουν ἰδῶ οἱ ἀγῶνες, πρέ-
πει νὰ λείψουν μερικές τέτιες χωριατιές πού παρα-
τηρηθήκανε ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ξεγηθήκανε σὲ βάρ-
ρος μας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τίς μέρες τῶν ἀγῶνων
κάνανε ἐκκεχειρία· ἄς τοὺς μιμηθοῦμε κ' ἐμεῖς, μὴ κ'
οἱ ἀγῶνες γίνονται στὸ ἴδιο μέρος πού γινόντουσαν
καὶ τότε, κ' ἄς κάνουμε ἐκκεχειρία μὲ τὸν ταρταρι-
σμό μας.

ΑΜΟΙΡΗ

Στὸν ἀργαλιὸ μερόνουχτα
τοιμάζει τὰ προικιά της,
ρίχνει τὰ δῖμυτα παννιά
καὶ τὰ μεταξωτὰ της.

Τὴν ἀνοίξῃ πού πρόσμενε
τοῦ γάμου τὴ χαρὰ
ἀρρωστὴ, ἀγγελοφέρνεται
κ' ἡ κόρη λέει πικρὰ:

— Νυφούλα μὲ στολίσαμε,
νὰ, κὶ ὁ γαμπρὸς πού μπαίνει
ὅποις πεθαίνει σὰν καὶ μὲ
χίλιες φορὲς πεθαίνει.

ΕΑΡΜΑΤΩΜΑ

Ἴσα χυμὰ τῆς ἀπιστίας
νὰ κόψῃ τὸ λαιμὸ.

— Εἶμαι δική σου σφάζε με,
μὸν χτύπα, τοῦ λέει, ἔδω.

Καὶ δείχνει του γυμνώνοντας
τὰ στήθια, τὴν καρδιά της.
Κὶ δὲν ἢ ὀργὴ τῷ κόπηκε
στὸ γλυκοἀνάδλεμμά της.

Καὶ μόλις ἀπ' τὰ μάτια της
ἓνα της δάκρυ πέφτει,
ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ φονιά
καὶ τὸ μαχαῖρι πέφτει.

ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

να καὶ γιός. Αὐτὴ πού εἶξερε τοὺς δρόμους, ὁλόσια
στὸ σπῆτι ἐκεῖνο. Χτυπᾷ ἀνοίγουν τὴν πόρτα, μπαί-
νουμε μέσα, ρωτᾷ ἢ μάννα γιὰ τὸ παιδί της, πού
εἶναι. Ἡ νοικοκυρὰ μὲ πρῶτο λέει: "Ἀχ, καλή μου
γυναίκα, τὸ παιδί σου ἐμεγάλωσε κ' ἔγινε κοπέλλα
σωστὴ, καὶ σὰν εἶδα πὼς πέρασαν τόσα χρόνια καὶ
κανένας ἀπὸ σὲς δὲν τ' ἀνεγύρεψε, τὸ σπούδαξα, τὸ-
μαθα τέχνες, κ' ὕστερα τὸ πάντρεψα μὲ τὸν γιό μου
πού ἔλειπε τότες σὰν ἦρτες στὰ ξένα, μὰ δὲν εἶχα-
με μοῖρα νὰ ζῆ. Ἀπέθανε. Θαρρῶντας ἔτσι πὼς θὰ
τὴ γλυτώσῃ. Πότε, λέει, ἀπέθανε; Νὰ. Πρὸ 5—6
μῆνες. Καὶ πού τὴν θάψετε, λέει, νὰ πάω τουλά-
χιστο νὰ κλάψω ἀπάνω ἀπ' τὸ λάκκο της. Αὐτοὶ τ' ἔ-
φεραν τότες στενά, μὰ δὲν ὁμολόγησαν τίποτα. Τοὺς
παίρνουν καὶ πᾶν καὶ δείχνουν ἓνα μνημοῦρι. Αὐτὴ,
θὰ σκάψω, λέει, νὰ βρῶ τὰ κόκαλα τῆς κόρης μου,
νὰ τὰ φιλήσω γιὰ νὰ τὸ καταλάβῃ πὼς ἦρτα νὰ
τὴν πάρω. Βάζει καὶ σκάφτουν τὸ λάκκο, καὶ τί νὰ
δοῦν! ἓναν ἄντρα, νιαροαποθαμμένο. Ἴσως λέν οἱ ἄλ-
λοι, ἔγινε λάθος. Τάλλο θὰ εἶναι. Σκάφτουν κ' ἐ-
κεῖνο, βλέπουν μέσα μιὰ γριά. Τότες ὑποψιάστηκε
ἡ βασίλισσα. Μάνι μάνι, λέει, θὰ μοῦ πείτε τί κά-
νατε τὴν κόρη μου, καὶ μοῦ λέγετε ψέματα πὼς ἀ-
πέθανε. Αὐτοὶ καὶ καλά ἀπέθανε. Ψέματα ὁ ἓνας,
ἀλήθεια ὁ ἄλλος, λέει ἡ βασίλισσα, θὰ πάμε νὰ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

Δηλαδή, τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κόμπου εἶναι πάντα
νοτερό καὶ γιομᾶτο ὄγρα. Ὅταν οἱ τριχωπὲς οἱ μέσα
στὸν κόμπο παραγιομίζου ἀἷμα, ὅπως τοὺς τυχαίνει
συχνά, ἀρκετὸ πρὸς ἔχρωμη νεροῦλὴ οὐσία περνᾷ
τοὺς τοίχους τοὺς καὶ χύνεται μέσα στὸ σωληνάρι.
Τὸ σωληνάρι τότες γιομίζει, τὰ ὄγρα φουσκώνουν ὡς
ἀπάνου στὸ σκλιαγκωπὸ μέρος πού βρίσκεται μέσα
στὸ πάχος τοῦ ξωπετσιοῦ, καὶ τέλος ξεχειλοῦνε κατὰ
τὸ στόμα τοῦ σωληναρίου καὶ νοτίζουν τὴν ἀπανωσιὰ
τοῦ ξωπετσιοῦ. Τὰ ὄγρα ἀπτὰ τὰ λέμε Ἰδρωτα. Τὸ
σωληνάρι μὲ τὴν κομπεδεμένη ἀκρὴ τὸ λέμε Βελανί-
δα. Τὴ δουλιὰ πού τ' ἔχρωμα ὄγρα ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν
τριχωπῶν περνᾶνε μέσα στὸ ἀβλάκι τοῦ σωληναρίου
τὴ λέμε Ξελαγαρισμὸ. Καὶ λέμε πὼς οἱ ἰδρωτικὲς βε-
λανίδες ξελαγαρίζουν ἰδρωτα ἀπὸ τὸ αἷμα πού φέρουν
οἱ τριχωπὲς οἱ τυλιγμένες γύρω τους.

47. Τώρα καταλαβαίνουμε γιατί ἐσωτερικὰ τὸ
στόμα εἶναι κόκκινο καὶ νοτερό. Τὸ στόμα ἔχει πετσί
(τὸ ἴδιο καθὼς, ἄς πούμε, τὸ πετσί τοῦ χεριοῦ) μὲ
ξωπέτσι ἀπ' ἔξω, κανωμένο ἀπὸ κελιά μὰ λείπερο
ἀπὸ τριχωπὲς, κ' ἀπὸ κάτου μ' ἀληθινὸ πετσί γιο-
μᾶτο τριχωπὲς. Μὲ τὴ διαφορά πὼς τὸ στόμα ἔχει
πετσί πολὺ πολὺ ψιλώτερο ἀπὸ τοῦ χεριοῦ. Οἱ κόκκι-
νες τριχωπὲς θωρρίζουνε δικέμισό του, κ' ἡ νοτισιὰ
τοὺς ἐφκολα τὸ περνᾷ. Ἔτσι τὸ στόμα εἶναι κόκκινο
καὶ νοτερό. Ἐπειτα ἔχει καὶ πολλὰς βελανίδες πού
μιάζουν τίς ἰδρωτικὲς, ἄν κ' ἄλλιῶτικης μορφῆς ἀφ-
τὲς μάλιστα τὸ περισσότερο νοτίζουν τὸ στόμα.

Ἐπειδὴς ὅμως τὸ στόμα ἔχει ἐσωτερικὰ πετσί κόκ-
κινο καὶ νοτερό καὶ μαλακὸ, γιὰ τοῦτο δὲν τὸ λέμε πε-
τσί, παρὰ *Μυξένια Μειμπράνα*. Τὸ ἀπάνου του φύλλο
πάλι δὲ λέγεται ξωπέτσι, παρὰ *Ἐπιθῆλι*. Μὰ πρέ-
πει νὰ θυμᾶστε πὼς ἡ μυξένια μειμπράνα δὲν εἶναι τί-
ποτα ἄλλο παρὰ καθαρὸ πετσί, μὲ ξωπέτσι ψιλὸ καὶ
μαλακὸ πού λέγεται *Ἐπιθῆλι*.

Τὸ στόμα εἶναι μπασιὰ τοῦ θρεφτικοῦ ἀβλακιοῦ.
Τοῦ ἀβλακιοῦ ὅλο του τὸ μᾶκος εἶναι φοδράτο μὲ
πετσί ἢ μυξένια μειμπράνα ὅπως τὸ στόμα, ἐξὸν πού
τοῦ περισσότερο τῷ μέρους τὸ ἐπιθῆλι εἶναι ἀκόμα
φτενότερο παρ' ὅτι στὸ στόμα, κ' εἶναι μάλιστα
κανωμένο ἀπὸ ἓνα καὶ μοναχὸ φύλλο κελιά. Ὅλο
λοιπὸν τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀβλακιοῦ εἶναι κόκκινο καὶ
νοτερό, κ' ὅ,τι βρίσκεται μέσα στὸ ἀβλάκι χωρίζεται
μὲ πολὺ πολὺ φτενὸ μοναχὰ μεσότοιχο ἀπὸ τὸ αἷμα

* Κοίτατε φύλλα 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190,
191, 192 καὶ 193.

* Ἡ λέξη ἐπιθῆλι δὲ μᾶς ἀρέσει, καὶ θὰ χρωστοῦμε χά-
ρη τοῦ φίλου πού θὰ μᾶς τὴ διορθώσει.

θηκε πλιὰ ἢ κακοτυχιά της καὶ σὲ φώτισε ὁ Θεὸς
καὶ μοῦ τὰ εἶπες γιὰ νὰ πάμε νὰ τὴ βροῦμε. Ἐγὼ,
λέει ἡ βασίλισσα, δὲν ἀποκατῶ νὰ τὸ πῶ στὸν πα-
τέρα σου. Ἄμε ἐσύ κι ἀδὲ μήπως κἀνὴς τὴν καρδιά
του. Σηκώνεται τὸ παιδί, πάγει στὸν ὄντᾶ τοῦ πα-
τέρα του, τὰ λέει καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τοὺς ἀφή-
σῃ νὰ φύγουν. Ὁ βασιλεὺς εἶχε μεγάλη ἀγάπη στὸ
γιό του. Δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ τὸ ἀρνηθῆ καὶ συμφωνή-
σανε νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ πᾶνε μὲ τὴ μητέρα του νὰ
βροῦν τὴν κόρη. Παραγγέρονε λοιπὸν καὶ τοιμάζε-
ται τὸ ἴδιο του καράβι καὶ μπήκανε μέσα μάννα
καὶ γιὸς τερτίλι κ' οἱ δυὸ νὰ μὴ γνωρίζονται ποιοὶ
εἶναι, καὶ φεύγουν. Παγαίνου, ἀρμενίζου, ἀρμενίζου-
νε, φτάνουνε στὴ χώρα ἐκεῖνη πού πῆγε ἡ βασίλισσα
τότες κι ἄφησε τὸ παιδί.

Ἀρᾶζει τὸ καράβι, ἔτυχε νὰ εἶναι στὸ παναθύ-
ρι ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἡ γυναίκα ἐκεῖνη πού τόκανε ψυ-
χοπαίδι τῆς. Τρέχει μάνι μάνι, στοῦ γιοῦ της τὸν
ὄντᾶ, τραβᾷ τὰ μάγουλά της, δέρνεται, τί θὰ κά-
νουμε τώρα, γιέ μου, τοῦ λέει, πού ἔρχεται τὸ καρά-
βι ἐκεῖνο μὲ τὰ μαῦρκα τὰ παννιά πού ἦρτε τὸν τάδε
καιρὸ καὶ μᾶς ἔφερε τὸ παιδί. Μειμῆς αὐτὸς παραγ-
γέρνει καὶ τοῦ φέρνουν τόπια ἀλάκαιρα μαῦρο παννὶ
καὶ στρώνουν ὅλο τὸ σπῆτι καὶ μαυροφοραίνουν κι ὁ-
λοὶ μέσα. Ἀρᾶζε τὸ καράβι, βγήκαν ἀπὸ μέσα μάν-

κριθοῦμε. Ἄλλιως δὲ γίνεται. Σηκώνουνοι, πᾶνε στὴ
μιὰ δικαζουνοι, πᾶνε στὴν ἄλλη, τὸ δικιο δὲν ἔβγαί-
νε, γιατί! πλήρωναν κρουφὰ ἐκεῖνοι πού ἔλεγαν τὰ ψέ-
ματα. Ἡ βασίλισσα πού εἶταν πολὺ ξυπνὴ τὰ κατά-
λαβε, λέει τοῦτο δὲ βγαίνει πέρα, θὰ πάμε στὸ τάδε μέ-
ρος πού εἶναι τὸ δικὸ δικαστήριον καὶ δὲ χωροῦν ψευτιές
ἐκεῖ καὶ κατεργαριές. Σηκώνουνοι, πᾶνε σ' ἐκεῖνη τὴ
χώρα, ὅ,τι βγήκαν ἀπάνω σ' ἄλᾶνι. Ἐτυχε νὰ εἶναι
ἐκεῖνη τὴ μέρα στὸ γρασεῖο τοῦ γέρου δικαστῆ ὁ γαμ-
πρὸς κ' ἡ νύφη, πού πῆγαιναν πάντα καὶ τὸν ἐβλεπαν
τὸν πατέρα τους. Ἀπ' τὸ παράθυρο πού καθόντανε
λοιπὸν βλέπει ὁ γαμπρὸς τὴ συνοδιά, γυρᾷ καὶ λέει
τῆς νύφης. Βλέπεις αὐτονοῦς πού ἔρχουνοι; Ἐί-
ρεις ποῖος εἶναι; Αὐτὸς ὁ πρῶτος εἶναι ὁ ἄντρας μου.
Στὸ πλάγι του, ἡ γυναίκα του αὐτὴ εἶναι ἡ πεθερα
μου. Ἡ ἄλλη πού περπατεῖ ἀγάλι ἀγάλι εἶναι σὰν τὴ
μάννα μου, ἄν κ' εἶμουν πολὺ μικρὴ σὰ χωριστήκαμε.
Μὰ κείνη εἶναι μὲ τὰ γυμὰ της τὰ μάτια, μὲ τὸ
γλυκὸ της τὸ πρόσωπο. Ἀχ ἐκεῖνη εἶναι. ἸΚ' ἔτρεξαν
τὰ μάτια της, ἢ τὰ μάτια του, ἄς πούμε, γιατί εἶ-
ταν ἀκόμα γαμπρὸς. Ἐχε κ' ἓνανε στὸ πλάγι της,
ἄμ ἐκεῖνονε δὲν τότες γνωρίζω. Ἀραγε ποῖος νὰ εἶναι!

Σάζουνοι ἐκεῖ κοματάκι, βγαίνουνε δὰ στὴ σκά-
λα νὰ τοὺς προπάρουν. Ὁ γαμπρὸς βαστοῦσε κ' ἓνα
μῆλο καὶ τόπαιζε στὸ χέρι του. Ἀνεβαίνει πρῶτα

των τριχωτών, που πολύ μεγάλος τους αριθμός βρίσκεται μέσα στους τοίχους του άβλακίου. Το θρεπτικό άβλακι, όπως ξέρετε, είναι μακρύ σωληνάρι, φαρδύ κατά το στομάχι, μα στενό παντού άλλου. Παντού, σ' όλο του το μήκος, το σωληνάρι είναι κανονικό εσωτερικά από μυξένια μεμπράνα, κι' εξωτερικά από ποντίκια—ποντίκια διαφορετικά κάπως από του κορμιού και της καρδιάς, μα με την ίδια δύναμη του να μαζέβουν και μαζέβοντας να σφίγγουν τὰ μέσα στο σωληνάρι, απαράλλαχτα όπως της καρδιάς τὰ ποντίκια σφίγγουν τὸ αἷμα τὸ μέσα στὰ θαλάμια της. Τὰ ποντίκια, και μάλιστα ἡ μυξένια μεμπράνα, εἶναι καταφορτωμένα μ' αἱματόσταμνα.

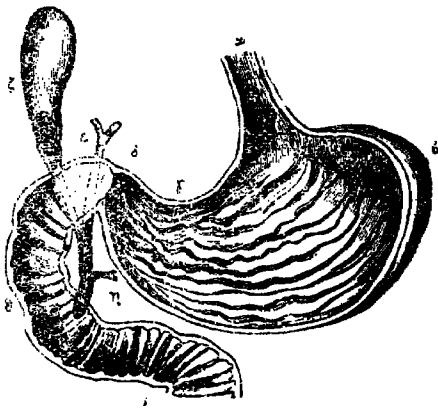
Ἄν και τὸ ἐπιθήλι της μυξένιας μεμπράνας εἶναι πολὺ φτενό, ὅμως ἡ μυξένια μεμπράνα ἢ ἴδια εἶναι χοντρή, μάλιστα σὲ μερικά μέρη δὲν εἶναι λιγώτερο χοντρή ἀπὸ τὸ πετσί του κορμιού. Κι' εἶναι τόσο χοντρή γιατί εἶναι καταφορτωμένη βελανίδες. Στὸ πετσί οἱ ἰδρωτικές βελανίδες δὲν εἶναι πάντα και τόσο κοντὰ ἢ μιὰ στήν ἄλλη, μα μέσα στή μυξένια μεμπράνα τοῦ στομαχίου και τῶν ἀντερων εἶναι στοιβασμένες τόσο πυκνά, πού ἡ μεμπράνα φαίνεται σὰ νὰ μὴν εἶναι παρὰ ἀπὸ βελανίδες.

Οἱ βελανίδες ἀφτές δὲν εἶναι παντοῦ απαράλλαχτες. Πουθενὰ δὲ μιάζουν τὶς ἰδρωτικές, γιατί καμιά τους δὲν εἶναι μακρὺ φτενό σωληνάρι κουλουριασμένο στήν ἄκρη σὰ σὲ κόμπο, και καμιά τους δὲν ἔχει νὰ περάσει παχὺ ζωπέτσι. Οἱ περισσότερες εἶναι κοντὰ πλατούτσικα σωληνάρια, και μερικές τους κλαδώνουνε στή βαθιά τους ἄκρη. Ὅλες τους ὅμως μιάζουν τὶς ἰδρωτικές με τὸ νὰ εἶναι σωληνάρια ἢ τσέπες κλειστές στὸν πάτο, μα ἀνοιχτές στήν κορφή, φαρδύτες με μόνον φύλλο κελιά και τυλιγμένες μέσα σὲ τριχωπὲς γιομάτες αἷμα. Ἀπὸ τὶς τριχωπὲς ἀφτές νοτερὴ οὐσία περνάει μέσα στὰ σωληνάρια, κι' ἀπὸ τὰ σωληνάρια μέσα στὸ θρεπτικὸ άβλακι. Τὰ ὄγρὰ ὅμως ἀφτὰ εἶναι διαφορετικὸ εἶδος ἀπὸ τὸν ἰδρωτὰ, και δὲν εἶναι τὰ ἴδια σὲ καθὲ μέρος τοῦ άβλακίου. Τὸ ὄγρὸ τοῦ ξελαγαρίζεται ἀπὸ τὶς βελανίδες τῶν τοίχων τοῦ στομαχίου εἶναι ἐνδὸ ὄγρὸ και λέγεται Γαστρικὸ Ζουμί (ἀπὸ τὸ γαστήρ=κοιλιά), και τὸ ξελαγαρισμένο ἀπὸ τὶς βελανίδες τῶν ἀντερικῶν τοίχων εἶναι ἀλκαλικὸ ὄγρὸ και λέγεται Ἀντερικὸ Ζουμί.

48. Μὰ χῶρια ἀπὸ τὶς βελανίδες ἀφτές μέσα στή μυξένια μεμπράνα τοῦ στομάχου, τοῦ στομαχίου, τῶν ἀντερων, ἔχουμε κι' ἄλλες βελανίδες πού φαίνονται σὰ νὰ μὴν τῆς εἶναι τίποτα τῆς μυξένιας μεμπράνας.

Στὸν πάτο τοῦ πετσιοῦ, κάτω ἀπὸ καθὲ ἀφτί, ἴσα ἴσα πίσω ἀπὸ τὸ σαγῶνι, βρίσκονται μαλακοὶ ὄγκοι, πού δὲ μπόρεῖς νὰν τοὺς βρεῖς ψάχνοντας, μα πού σὰ φλογιστοῦνε, σὰν πάθεις δηλαδή ὅ,τι λέμε *Λαιμὰ*, τότες πρίσκονται και ξεγκώνονται σημαντικά. Τέτοιους ὄγκους ἔχει και τοῦ ἀρνιοῦ τὸ κεφάλι, κι' ἂν τοὺς ζετᾶσεις θὰ βρεῖς πὼς τοὺς εἶναι κολλημένη ἀπὸ μιὰ σαρκένια χορδὴ πού κάτω ἀπὸ τὸ πετσί πηγαίνει πρὸς τὸ στόμα σταβρώνοντας τὸ μάγουλο. Ἄν τὴν κόψεις ἀφτὴ τῆ χορδὴ, θ' ἀνακαλύψεις πὼς κα-

θαφτὸ εἶναι στενὸ σωληνάρι πού ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ μαλακὸ τὸν ὄγκο πού εἶπαμε κι' ἀνοίγει μέσα στὸ στόμα. Κοντὰ κοντὰ στὸ μαλακὸ τὸν ὄγκο τὸ σωληνάρι χωρίζεται σὲ διὸ μικρότερα, κι' ἀφτὰ πάλι σ' ἄλλα πὶὸ μικρότερα ἀφτὰ πάλι χωρίζονται ξανά και κλαδώνουνε σὰν κλαριά μικρούτσικου δέντρου. Κι' ἔτσι ξανά και ξανά χωρίζονται και κλαδώνουν, ὁλοένα μικραίνοντας ὡς πού καταντοῦν ψιλὰ σωληναράκια με τυφλὲς φουσκωμένες ἄκρες. Ὅλα ἀφτὰ τὰ σωληνάρια, μικρὰ και μεγάλα, εἶναι φαρδύτα μ' ἐπιθήλι και τυλιγμένα μέσα σ' αἱματόσταμνα, κι' ὄντας κοντὰ κοντὰ κουβαριασμένα μαζί με συγκρατικὸ φτιάνουν τὸ μαλακὸ τὸν ὄγκο πού εἶπαμε. Ὁ ὄγκος ἀφτὸς δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ βελανίδα, και λέγεται *Σαλιωτικὴ Βελανίδα*. Καθὼς εἶδαμε, δὲν εἶναι μόνη βελανίδα ὅπως οἱ ἰδρωτικές, παρὰ κανονικὴ ἀπὸ ἕνα σωρὸ βελανίδες ὅμιες σὰ σωληναράκια και δεμένες μαζί, κι' ἔτσι τῆ λέμε *Σύνθετη Βελανίδα*. ὄντας ἀλάργα ἀπὸ τὸ στόμα, εἶταν ἀνάγκη νὰ φτάσει ὡς στὸ κούφωμα του, και φτάνει με τὸ μέσο μακρικοῦ σωληναρίου πού λέγεται *Ἀγωγὸς*. Ἀδύνατο νὰ μὴν παρατηρήσεις πὼς ἀφτῆς τῆς βελανίδας ἡ κατασκευὴ μιάζει με πλεμονιοῦ. Τὸ πλεμόνι ἀλήθεια δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ βελανίδα πού ξελαγαρίζει καρβουνικὸ ξυνο, κι' ἡ τραχιὰ ἢ λαρύγγι δὲν εἶναι παρὰ ὁ ἀγωγὸς τῶν διὸ πλεμονιῶν. Οἱ σαλιωτικὲς βελανίδες πίσω ἀπὸ τ' ἀφτὰ λέγονται *Ἀρτικὲς Βελανίδες*. Διὸ ἄλλες πού τοὺς μιάζουν πολὺ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὶς διὸ ἄκρες τοῦ σαγῶνιοῦ και λέγονται *Ἀμυγδάλες*. Ὅλες ἀφτές ξελαγαρίζουνε μιὰ νοτερὴ οὐσία πού κατεβαίνει τοὺς ἀγωγούς ὡς μέσα στὸ στόμα, ὅπου ἀνακατέβεται με τὴ νοτισιὰ τὴν ἀπὸ τὶς ἄλλες στομαχικὲς βελανίδες κι' ἔτσι γίνεται ὅ,τι λέμε *Σάλιο*.

Ἄχν. 17

- Στομάχι ἀνοικμένο πίσωθεν
 α. Ἰσορριγὸς ἢ Καταπίνας
 β. Ἡ μιὰ ἄκρη τοῦ Στομαχιοῦ
 γ. Ἡ ἄλλη ἄκρη πού σμίγει τὸ Ἄντερο
 δ. Ἀγωγὸς τῆς Χολῆς
 ε. Φούσκα τῆς Χολῆς
 ζ. Παγκρεάτικος Ἀγωγὸς
 η. Μικράντερο
 θ. Μικρίντερο

Μέσα στὸ κούφωμα τῆς κοιλιάς, ἴσα ἴσα κάτω ἀπὸ τὸ στομάχι, ἔχουμε μιὰ ἄλλη σύνθετη βελανίδα πολὺ μεγαλύτερη μὰ σ' ὅλα τ' ἄλλα απαράλλαχτη. Ἀφτὴ λέγεται *Παγκρεάτις*, και τὸ ζουμί της, ἀφτὸ πού λέμε *Παγκρεάτικο Ζουμί*, τὸ χύνει μέσα στὸ θρεπτικὸ άβλακι ἴσα ἴσα ἐκεῖ πού ἀρχίζει τὸ μικράντερο (Ἄχν. 17, η).

Τὸ ἄλλο μας μεγάλο ὄργανο, τὸ συκῶτι, ἂν και δὲν εἶναι φτιασμένο απαράλλαχτα ὅπως τὸ παγκρεάτις ἢ οἱ σκλιωτικὲς βελανίδες, ὅπως θὰ μάθουμε κατόπι, κι' ἀφτὸ ὅμως εἶναι γιγαντινὴ βελανίδα πού ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν τριχωπῶν πού κλαδώνει ἢ ξέθυρη φλέβα ξελαγαρίζει τὸ ὄγρὸ πού λέμε *Χολή*. Ἡ χολὴ περνώντας τὸν ἀγωγὸ πού λέγεται *Ἀγωγὸς τῆς Χολῆς* χύνεται μέσα στὸ ἄντερο κατὰ τὴν κορφή του (Ἄχν. 17, ε). Ὅσα δὲ χρειάζεται ἡ χολή, καθὼς ὅτι δὲν τρώμε, τότες διέχμεσα ἐνὸς πλάγιου λαγομοιοῦ γυρίζει ἀπὸ τὸν ἀγωγὸ στή *Φούσκα τῆς Χολῆς* πού λέμε (Ἄχν. 17, ζ) κι' ἐκεῖ ἀποθηκεύεται ὡς πού νὰ χρειαστεῖ.

49. Μὰ τί χρειάζονται ὅλα ἀφτὰ τὰ ξελαγαρίσματα και τὰ ζουμιά; Χρειάζονται νὰ λιώσουν τὴν τροφή.

Τρώμε καθὲ λογῆς οὐσίες, μα σ' ὅλες τους ὅσες ἀξίζουν ὡς τροφή βρίσκουμε τὰ ἴδια συστατικά πού τὰ λέμε *Θρεπτικὲς Οὐσίες*.

Τρώμε ἔξωφρα πολλῶν λογῶν κρέατα. Μὰ ὅλα τὰ κρέατα εἶναι κανονικὰ ἀπὸ διὸ πράματα μάλιστα, ἀπὸ τὴν οὐσία τῆς ποντικένιας κλωστής πού, ὅπως μάθαμε, εἶναι *Πρωτόπλαστη* οὐσία με ἔξωτο μέσα, κι' ἀπὸ τὸ πάχος πού τυλίγει γύρω τὴν ψαχνὴ ποντικένια σάρκα. Τὰ πρωτοπλάσματα ὅμως σὰ μαγερέβονται δὲ λιώνουνε μέσα σὲ νερὸ, και τὸ πάχος, καθὼς ξέρετε, δὲ γίνεται ἕνα με τὸ νερὸ. Καὶ τὰ διὸ λοιπὸν ἀφτὰ τὰ μέρη τοῦ κρέατος, κι' οἱ διὸ ἀφτές θρεπτικὲς οὐσίες, πρέπει νὰ δουλεφτοῦν πρὶν περάσουν ἀπὸ τὸ εσωτερικὸ τοῦ θρεπτικοῦ άβλακιοῦ ὡς μέσα στις τριχωπὲς διέχμεσα τῆς μυξένιας μεμπράνας.

Ἐπειτα τρώμε και ψωμί. Τὸ μεγαλύτερο συστατικὸ τοῦ ψωμοῦ εἶναι *Κόλλα* μα ἔχει κι' ἄλλο συστατικὸ, μιὰ οὐσία με ἔξωτο μέσα πού ὑπερβολικὰ μιάζει τὴν πρωτόπλαστη οὐσία τοῦ ποντικιοῦ ἢ τοῦ αἵματός.

Οἱ πατάτες κλιόνε μεγάλο ποσὸ κόλλα με πολὺ μικρὸ ποσὸ πρωτόπλαστη οὐσία. Κι' ὅλα ἀπάνου κάτω τὰ χόρτα πού τρώμε ἔχουν κόλλα με λίγη ἢ πολλὴ πρωτόπλαστη οὐσία.

Ἐπειτα τρώμε ζάχαρη, ἢ ὡς ζάχαρη ἢ με τὰ γλυκὰ παρικὰ. Τὸ ἴδιο τρώμε κι' ἄλατι μαζί με τὸ φαί μας, και μπόρεῖς νὰ πῆς, με ὅ,τι κι' ἂν τρώμε, ζωικὸ ἢ φυτικὸ—κρέας, ψωμί, πατάτες, παρικὰ—καταπίνουμε ὀρυχτές οὐσίες, δηλαδή πολλῶν λογῶν ἄλατια, καθὼς πότασσα, ἀσβέστη, μαγνησία, σίδηρο, θιασικὸ ξυνο ἢ γλωφωδρικὸ ἢ φωσφορικὸ, ἢ ἄλλα ζυνά.

Ὅλα τὰ πράματα πού μας θρέφου κλιόνε μιὰ ἢ

πρῶτα ἢ πεθερά! Ἐκανε τότες αὐτὸς πὼς φεβγατίζει κομάτι τὸ μῆλο, ἔσκυψε λίγο, και τῆραψε πριχὺ νὰ πῆσει κάτω. Ἀνεβαίνει ὕστερα ὁ ἀντρας της. Δὲ σαλεύει ἀπ' τὸν τόπο του ὁ γαμπρός. Περνᾷ ὁ ἀδερφός της πού δὲν τονὲ γνώριζε, σ' ἐκεῖνον ὁμίλησε και τοῦ εἶπε καλῶς ὄρισες. Πίσω πίσω ἀνεβαίνει κ' ἡ μάννα του. Ἐκείνη πλιά ἢ κακότηχη δὲν μποροῦσε νὰ πορπατήσῃ μάνι μάνι, γιατί ὁ κανὸς τῆς κόρης της τὴν ἔτρωγε. Αὐτὸς καθὼς τὴν εἶδε ἀπὸ κοντὰ, τῆ γνώρισε πὼς εἶταν ἡ βασίλισσα ἢ μάννα του, ἀφίνει τὸ μῆλο πέφτει ἀπ' τὸ χέρι του σκύβει νὰ τὸ πάρῃ, τῆς ἔκανε μετάνοια μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὕστερα τὴν παίρνει ἀπ' τὸ χέρι και τὴν καθίζει στὸ καλύτερο τὸ μέρος. Οἱ ἄλλοι πλιά οἱ δύο μάννα και γιὸς, ἔδαψαν. Τάχα γιατί αὐτὴ ἢ προτίμηση σὲ κείνηνα. Καθίσανε δὰ, ξεκουραστήκαν. Κι ἀμέσως ἄρχισε ἡ ὁμιλία, ἀπὸ πού εἶστε τί ἀγαπᾶτε, και τάλλα. Ὁ γέρο δικαστῆς κάθεται κ' ἐκεῖνος σὲ μιὰν κόχη, ὅμως δὲν ἐργάζεται πλιά, γιατί γέρασε. Παίρνει τὸ λόγο ὁ γαμπρός και ζητάει ἢ μάννα ἢ βασίλισσα πρῶτα πρῶτα, και λέει, παστρικά και καθάρια τὴν ἱστορία της και τὰ πάθια της. Ἐβλεπε κανεὶς ὁλοφάνερα τὸν πόνο πού ἔτρωγε τὴν καρδιά της. Ἐρχεται ἡ ἀράδα τῶν ἄλλων. Πρασινίζουν κοκκινίζουν και με πολὺ κουράγιο

τὰ μάλωσαν. Ὁ δικαστῆς, ὁ γαμπρός νὰ ποῦμε, τοὺς λέει. Καλὰ, ὅλα καλὰ τὰ λέτε, ἀμὰ σὰν πάτε ἐκεῖ πού ἀπέθανε ἡ νύφη σας μοῦ φαίνεται πὼς κάτι τι παθαίνετε. Πὼς δὲ μοῦ λέτε τὴν ἀλήθεια; Νὰ ξέρετε πὼς ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ δικαστήριον οὔτε ψευτιὲς χωροῦν οὔτε κατεργαριὲς, και προσέξτε. Θέλω νὰ μοῦ πῆτε τὴν ἀλήθεια. Αὐτὰ πού σὲ λέμε, λέν αὐτοί, εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὅχι, λέει πάλι ἐκεῖνος. Δὲν εἶναι· κι αὐτοὶ πού δικάζουν, ὅπως ξέρετε ὅλοι, ξέρουν πολλοὺς τρόπους και βγάζουν τὴν ἀλήθεια στή μέση. Τοὺς ἀνάγκασε λοιπὸ με τὸν τρόπο και με τὴν ζυπνάδα του νὰ τὰ μολογήσουν ὅλα ἕνα πρὸς ἕνα. Καλὰ λέει τότες ὁ δικαστῆς. Γιατί δὲν ζηγηθήκατε με τὴ νύφη σας; Γιατί ἐσὺ, ἀφέντη, λέει στὸν ἀντρα της, πιστεύεις πὼς ἡ γυναίκα σου εἶταν τέτοια και τέτοια, και δὲν πῆγες νὰ τῆ ρωτήσης τί τρέχει, κ' ἐγιναν αὐτὰ τὰ μασκαράλκια; Δὲ συλλογίστηκες πὼς μπορεῖ νῆγης κι ὀχτροὺς, κι ἀπ' αὐτοὺς μπορεῖ νὰ τὰ περιμένει κανεὶς ὅλα; Λέγοντας αὐτὰ ὁ δικαστῆς κι ἀκούγοντας τὰ πράματα ἐκεῖνα και τὰ πρόσωπα πού γνώριζε, θυμήθηκε τῆ γριά με τὸ σεντούκι. Νὰ δῆς, λέει, πού ἐκεῖ μέσα ἔγινε ὅ,τι ἔγινε! Ἀμέσως λοιπὸ λέει στήν πεθερά της: Θυμάσαι τὸν τάδε καιρὸ πού εἶχετε μιὰ γριά μὲς τὸ σπῆτι σας, και μιὰ φορὰ ἕνα σεντούκι πού

ἔφερε νὰ κρύψετε ὅσο νὰ πῆ και νῆρη ἀπ' τὴν κόρη της;

Ἡ πεθερα λίγο ἔλειψε νὰ λιγοθυμήσῃ. Καὶ πού ἤξερε μαθὲς ὁ δικαστῆς ἐκεῖνα τα λόγια και τα πράματα πού γινόντανε στὸ σπῆτι της τότες! Θυμοῦμαι λέει, ἀλήθεια εἶναι. Δεχούσατε λοιπὸ νὰ στείλωμε, ἂν ζῆ ἐκεῖνη ἢ γρία, νὰ τῆ φέρουμε νὰ μάθουμε ὅ,τι ἴσως δὲν ξέρι κανένος μας;

Στείλε, τοῦ λένε. Διατάζει λοιπὸν ἀμέσως ὁ δικαστῆς και πηγαίνουν και φέρουν πλιά ἐκεῖνο τὸ κούφωμα και τ' ἀνεβάζουν ἀπάνω. Τῆς τάζουν πλιά αὐγα με τα καλάθια. Καθίζει τὸ ξανκωράμα, τα λέει ὅλα! Πὼς και πὼς ἐγιναν και πὼς αὐτοὶ πού ἔκαναν τὸ φίλο εἶταν οἱ πρῶτοι ὀχτροὶ του, ὅλα πια με τὴν ἀράδα. Τότες ὁ δικαστῆς φανερώναται, δὲ βαστάξῃ πλιά, λέει πὼς εἶναι ἡ γυναίκα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου και πὼς ἀπ' τὸ καημὸ της πού δὲν εἶχε φταίξιμο ἀπεφασίσε νὰ βάλῃ ἀντίρροια νὰ φύγῃ στα ξένα. Τ' ἀκούει ὁ γέρο δικαστῆς, μένει ξερὸς γρια πάντα ἐκεῖ πού καθόταν. Φανερώναται στή βασίλισσα, λέει πὼς εἶναι κόρη της, χύνεται, τὴν ἀγκυλιαίζει τῆ φιλεῖ, κλαῖνε, φιλοῦνται, δὲν μποροῦνε νὰ συνέρτουν ἀπο τῆ συγκίνηση. Γνωρίζονται με τὸν ἀδερφὸ, ἄλλα πάλι ἐκεῖνα. Σηκώνεται ὁ ἀντρας της, γυρεύει συχώρηση, ζητᾷ νὰ τὴν παρῃ, ὅμως πού νὰ

περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀκόλουθες οὐσίες. Πρωτόπλαστη οὐσία, κόλλα ἢ ζάχαρη, καὶ πάχος, μὲ μερικὰ ὀρυχτά καὶ μὲ νερό. Μ' ἀπὸ ζοῦμε. Ὅ,τι κλεῖ εἶτε πρωτόπλαστη οὐσία εἶτε κόλλα εἶτε πάχος εἶναι χρήσιμο ὡς θροφή. Ὅ,τι ὁμως δὲν κλεῖ τίποτα τέτιο εἶναι ἀχρηστο ὡς θροφή, ἐξὸν γὰρ ἔχει μέσα του ὀρυχτά ἢ νερό.

Δὲν εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ φῶμε ὅλες ἀφτίες τὶς θρεπτικὰς οὐσίες. Μὰ πρωτόπλαστη οὐσία δὲν πρέπει νὰ μᾶς λείπει. Ἀφτὴ μόνη ἔχει ζῶτο, ἀφτὴ μόνη μπορεῖ νὰ ξαναγεῖται τὴν ἀζωτικὰ πρωτόπλαστη οὐσία πού θέλει τὸ αἷμα, καὶ λοιπὸν τὴν ἀζωτικὰ πρωτόπλαστη οὐσία πού θέλει τὸ κορμί.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΑΓΩΝΙΑ

Ὅλη τῆ νύχτα τὸ σκυλί ἀλυχοῦσε
Δὲ λείει κ' ἢ κουκουβάγια νὰ σωπάσει
Ὅζω ὁ βορρῆς μὲ λύσσα προσπαθοῦσε
Τὶς πόριες, τὰ παράθρα νὰ σπάσει.

Ὅπνος νὰ μὲ κολλήσει δὲν μποροῦσε
—Ὅ τί βαρὺ ἀγωνία πὸν μ' εἶχε πιάσει!—
Ἡ καρδιά μου εἶσι ἀταχτα χτυποῦσε
Κ' εἶσι γοργὰ πὸν πῆγαυε νὰ σκάσει ..

Οἱ ὄρες περοῦν. Ὅ νά! γλυκοχαράζει...
Σωπαίνονν ὄλα, καὶ στὰ γλέφαρά μου
Ὅ ὕπνος τώρα πλάνος φτερουγίζει.

Μ' ἀπ' τὸ σιενὸ τοιχὶ πὸν μᾶς χωρίζει
Οἱ ἀνασσαμοὶ σου φτάνουνε σὶ' ἀδιά' μου
Καὶ τὸ πρῶτο μαρτύριο ξαναρχίζει.

1906

ΠΕΤΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

ΕΝΑΣ ΟΧΤΡΟΣ ΣΤΟ ΚΑΛΑΘΙ

Χιλιάδες σπίτια καὶ χιλιάδες ἀθρώπους ἔχει ἡ χώρα καὶ μήτε οἱ δεῦτεροι μήτε τὰ πρῶτα μιλοῦνε καθόλου. Τὰ πρῶτα θεὰ μιλήσουν σὰν γένη σεισμός, οἱ δεῦτεροι σὰν σηκωθῶν τὸ πρῶτ' ἀπ' τὸ στρώμα.

Καὶ εἶναι νύχτα ἀκόμη.

Ἡσυχία καὶ ἠρημιά βασιλεύει στοὺς δρόμους.

Κάπου κάπου κανένας γάτος πηδᾷ ἀπὸ δῶμα σὲ δῶμα γιὰ νὰ νὰ διορθώσῃ τὶς ἀνορθογραφίες πὸν ἔκαμεν ὁ τεχνίτης στῶν κεραμιδιῶν τὸ ἀράδιασμα.

Χτύπος ἀκούεται: ἄξαφνα σ' ἕνα ἀπὸ τὰ σπίτια

δεχτῆ πλια αὐτῆ. Ἡ πεθερα τὰ ἴδια. Πολεμᾷ νὰ τὴν καταφέρῃ νὰ τὴν παρῆ νὰ φύγουνε. Γυρίζει τότε καὶ τῆς λέει: Ὅμιλάστε ὅτα μὲ διώξετε τί σὰς εἶπα; Εἶδετε πόσο εἶναι δικίος ὁ Θεός; Αἶντε τώρα πὸν φανερώθηκε ποιὸς φταίγει, ἀμέτε στὸ καλὸ, καὶ ὁ Θεός ἄς σὰς συχωρέσῃ. Βγαίνουν ἐκεῖνοι καὶ φεύγουνε σὰ ζεματισμένοι, ἀρραβωνιάζει κ' ἐκεῖνος, ὁ δικαστής, νὰ ποῦμε τῆ γυναῖκα του μὲ τὸν ἀδερφό, σηκώνουνται μαννα, γιός, κόρη καὶ νύφη, μπαίνουνε στὸ καραβι, βαζοῦν ἀσπρα παννια, ἀρμενίζουνε μὲ γέλια καὶ μὲ χαρὲς, πᾶνε στὴν πατρίδα τους. Ἀμὰ βγῆκαν ὄζω, στέρνει ἡ βασίλισσα τὰ καλα χαμπάρια στὸ παλατι γίνετα ντουναμῆς, βαζουνε σημαῖες, βαζουνε φαναρια, κατεβαίνει μεγαλο καὶ πολὺ ἀσκέρι, τῆς παίρνουν ἀπα στα χρυσα τ' ἀλόγατα, τοὺς πᾶνε στὸ παλατι, κ' ἐκεῖ πλια ἔγινε σωστός γαμος. Ἀπα σ' ἐκεῖνη τῆ χαρὰ παντρεύουν καὶ τὸν γιό τους μὲ τῆ γυναῖκα τοῦ δικαστῆ ἢ τῆς κόρης των πλια νὰ ποῦμε, κ' ἡ κόρη του ἐκεῖνη ἢ πολυπαθιασμένη, ἔμεινε ἢ κακότηχη καὶ καθεται ἀκόμα μὲ τῆ μαννη τῆς καὶ μὲ τὸν πατέρα τῆς.

ἐκεῖνα, καὶ ἕνα φῶς φανερόνεται. Εἶναι ὁ Πέτρος ὁ Πολλοδούλης) πὸν σηκώθηκε γιὰ νὰ πᾶν στ' ἀμπέλι.

Ἀλαφρὺς καὶ γρήγορος σὰν κάθε ἀθροπος πὸν ἐχόρτασεν ὕπνο, νίβεται, ντύνεται, παίρνει τὰ σῦνεργα πὸν θὰ χρειαστοῦν στὴ δουλειά του καὶ, πρὶν ξεκινήσῃ, ζυπνᾷ τῆ γυναῖκα του.

—Φροσύνη! Φροσύνη! Ποῦν' τὸ φαγὶ πὸν θὰ πάρω μαζί μου;

—Τί θέλεις, Πέτρο; ἐρώτησε σιγανὰ καὶ ἀργὰ ἡ Φροσύνη σὰν ἀθροπος πὸν κοιμᾶται χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ μιλήσῃ, καὶ μιλεῖ χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ ζυπνήσῃ, πὸν κρατεῖ μὲ τὸ ἕνα του χέρι τὸν ὕπνο καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ ζύπνο, πὸν καὶ τὰ δύο τὰ κάνει χωρὶς κανένα ἀπὸ τὰ δύο νὰ τὸ κἀνῃ σωστό.

Ὁ Πέτρος ἀρχίνησε τώρα νὰ κἀνῃ συμβούλιο μὲ ἕνα δεῦτερο Πέτρο, τὸν ἑαυτοῦ. Νὰ τὴν ζυπνήσῃ ἢ νὰ μὴ τὴν ζυπνήσῃ; Αὐτὸ ἦταν τώρα τὸ ζήτημα. Τὸ ὠραῖο ἐκεῖνο πρόσωπο πὸν ἀναπαυότανε στὸ προσκέφαλο, τὰ μαλλιά ἐκεῖνα τὰ ξέπλεγα πὸν ἔχοντο στὸ λαιμὸ καὶ στὸ πρόσωπο καὶ στὸ στήθος μὲ τὴν ἀταξία ἐκεῖνη πὸν εἶναι πολλὰς φορὲς ὠραιότερη ἀπὸ τὴν τάξη, ὁ ἀργός καὶ ἡσυχος ἐκεῖνος τοῦ ὕπνου ἀνασασμός, ἦτανε τόσοι δικηγόροι τῆς κοιμισμένης πὸν τοῦ φώναζαν μὴν τὴν ζυπνήσῃς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριά τὸ ἀμπέλι τοῦ φώναζε καὶ ὁ ἥλιος τοῦ ἔλεγε δὲν περιμένω.

Πρὶν τελειώσῃ ἡ κρίση, ἐξύπνησεν ἡ Φροσύνη. Ἐτριψε μὲ τὰ χέρια τὰ μάτια, ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὰ παιδιὰ τῆς, καὶ ἰσηκώθη ἀπάνω.

Ἐβαλε μέσα στὸ κλειδοπίνακο¹ τὸ φαγὶ πὸν ἀποβραδὺς ἐμαγέρεψε γιὰ τὸν ἄντρα τῆς, καὶ ἐκεῖνος ἔτοιμος τώρα ἐκατέθηκε στὸ κατῶγι νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ ζῶ του.

«Νοικιάζεται μιὰ κάμαρα» λέγει ὁ ἀθροπος ἐπειδὴ ἔχει γλώσσα. «Νοικιάζεται μιὰ ράχη» ὁ ἔλεγε, καὶ μὲ δικιο, ὁ γάδαρος ἰάν εἶχε γλώσσα. Λίγο κριθάρι, λίγος σανός καὶ δύο τρία ἀκόμη ὀρεχτικά χορταράκια εἶναι τὸ νοῖκι τῆς ράχης τοῦ ὑπομονετικῶν αὐτοῦ ζῶου.

Ὁ Πέτρος εἶν' ἔτοιμος τώρα νὰ ξεκινήσῃ.

—Καλὸ βράδυ, γυναῖκα μου.

—Ἄμε στὸ καλὸ, ἄντρα μου. Ἡ Παναγιά μᾶζι σου.

Τῶν πετᾶλων ὁ χτύπος ἀκούεται κάμποση ὥρα καὶ ἡ Φροσύνη προσέχει. Ἀγωνίζετ' ἀκόμη ν' ἀκούσῃ καὶ μὲ κόπο τὸ πιτυχαίνει. Ἀλλὰ ὡς στὸ τέλος ὁ ἀνεμος δὲ φέρνει πιὰ στὰ κῦτιά τῆς τὸν κρότο. Τὸν κρούει μέσα στὰ σπλάχνα του τώρα σὰν τὸ φιλάργυρο ὀπου κρούει τὸ μάλαμμα στὸ σιδερένιο σεντούκι του.

Πρὶν ἀκόμη ὁ ἥλιος φανῆ στὴν κορφή τοῦ βουνου, ὁ Πέτρος ἐφάνηκε μὲσ' τῆ μέση τοῦ κάμπου. Ἦταν ἐκεῖ τὸ ἀμπέλι του.

Ἡ δουλειὰ ἀρχίνησε.

Ἡ ἀξίνα ἀλύπητα μπήγεται μέσα στὰ στήθια τῆς μάνας γῆς καὶ ἀλλάζει τὴν ὄψη τῆς. Ὁ ἥλιος τοῦ θεριστῆ χαρίζει ὀλίγη ἀπὸ τῆ λάμψη του στὸ θυματουργό τοῦτο σῦνεργο καὶ τὸ κάνει νὰ φαίνεται ἀπὸ μακρὰ σὰ διαμάντι θεώρατο πὸν θαμπώνει τὸ φῶς τοῦ ἀθρώπου στέλλοντας χίλιες καὶ μῦριες ἀχτῖνες.

Ἦρθεν ἡ ὥρα νὰ κἀμῃ τὸ πρόγεμά του καὶ ἀναπαύτηκε λίγο ὁ φοβερός δουλευτής. Τὸ μεσημέρι ἐπῆρην ὀλίγες χαψιές καὶ ἀρχίνησε πάλι τὸ δειλινὸ τῆ δουλειά του μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μὴν τὴν ἀφίσῃ παρὰ μὲ τὸ τέλος τῆς μέρας.

1 Πολλοδούλης = πὸν ἔχει πολλὰς δουλειὰς (Ἑλληνικὰ: πολυάσχολος).

2 Ἄλλου λέγεται καστανά.

Ἄξαφνα κρότος παράξενος φτάνει στ' αὐτιά του καὶ φοβεροῦ μακρὸς φεῖδι παρουσιάζεται στὰ τρομασμένα τὰ μάτια του.

Ἡ στιγμὴ εἶναι φοβερή. Ὁ Πέτρος μήτε νὰ φύγῃ μπορεῖ, μήτε νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ ἕναν τέτοιον ὀχτρό ὀπου ἐμπλεξε.

Χρεωστῆ νὰ συλλογιστῆ, νὰ ἀποφασίσῃ, νὰ ἔρματωθῆ, νὰ χτυπήσῃ, καὶ ὄλα αὐτὰ εἶν' ἀνύχνη νὰ γένουνε ἀψε σῦσε.

Προφτάνει κ' ἀρπάζει ἕνα στελεῖαρι ἀξίνα.

Ὁ πόλεμος ἀρχίνη. Οἱ δύο ὀχτροὶ πικνόνται.

Ὁ Πέτρος ἀρπάζει τὸ φεῖδι ἀπὸ τὸ λαιμὸ μὲ τὸ ἕνα του χέρι καὶ μὲ τὸ ἄλλο τοῦ χώνει στὸ στόμα ὅσο μποροῦσε βαθειὰ τὸ στελεῖαρι. Τὸ θεριὸ δὲν μπορεῖ νὰ δαγκάσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ Πέτρος σκλαθώνει τὰ δύο του τὰ χέρια. Ἄλλον τρόπο δὲν ἔχει νὰ τὸ χτυπήσῃ καὶ τὸ θεριὸ, ἂν καὶ ἔχει ἀκίνητο τὸ κεφάλι του, ἔχει ὅμως καὶ ὄλη του τῆ ζωὴ. Τώρα σηκώνει τῆ φοβερὴ του οὐρὰ καὶ μὲ ὄλη τῆ δύναμή του χτυπᾷ τὸν ὀχτρό του.

Ὁ Πέτρος βλέπει πὸς κιντυνεύει ἡ ζωὴ του καὶ ἄλλο δὲν τοῦμεινε παρὰ μόνον ἡ δυνατή του φωνή. Αὐτὴ εἶναι τώρα τὸ ὕστερό του τὸ ἄρμα καὶ ἡ ὕστερνὴ του ἐλπίδα.

—Σῶστε με, χριστιανοὶ! Βοήθεια!»

Κανείς δὲν ἀκούει.

Τῆς οὐρᾶς τὰ χτυπήματα πέφτουν ἀπανωτῆ.

—Βοήθεια! Γλυτώστε με!» ὀλοένα φωνάζει ὁ ἀπελπισμένος ζωμάχος.³

Μὲ τὰ πολλὰ, ἕνας γείτονας ἀκούσε κ' ἔτρεξε γλήγορα στοῦ πολέμου τὸν κάμπο.

Τὸ μαχαῖρι ἰδοῦλεψε τώρα καὶ ὁ φοβερός δράκος ἐκομματιάστηκε.

Ὁ Πέτρος μας ἔμεινε δίχως ὀχτρό.

Οἱ γείτονοι ἐμαζεύτηκαν τώρα γιὰ νὰ ἰδοῦνε κ' αὐτοὶ τὸ στυννόμενον.

—Μωρὲ τί θεριά ἔχει ὁ κόσμος! ἔλεγεν ἕνας πὸν ἔλησμόνησε τῆ ζωολογία του... στὰ βιβλιοπωλεῖα.

—Μὰ κ' ἐμεῖς τί θεριά εἴμαστε! Τὸ συγυρῖσαμε ὅπως τοῦ ἔπρεπε, ἀποκρίθηκεν ἄλλος.

—Ναί, μὰ νὰ δοῦμε τὰ ὕστερνὰ. Σὲ λίγο θὰ ἔχωμε δεῦτερη βίζιτα. Ὅ μᾶς χαιρετήσῃ τὸ ταῖρι του.

—Τί θεὰ κάμωμε τώρα; Ἐβράδωσε κ' εἶναι ἀνάγνη νὰ πᾶμε στὰ σπίτια μας, εἶπεν ἕνας ἄλλος.

Ἐτοιμάστησαν ὄλοι τῶντοι ὅπως μποροῦσε καθένας.

Τὸν Πέτρο τὸν ἐκαθίσανε σ' ἕνα μουλάρι καὶ σ' ἄλλο ἐφόρτωσαν ἕνα καλάθι μεγάλο μὲ τοῦ φειδιοῦ τὰ κομμάτια.

Ἐξεκινήσανε ὄλοι μαζῆ.

Πρὶν ὅμως ἔμπουν στὴ χώρα, ἀκούστηκε ὁ λόγος πὸς ἕνας ἐσκότωσεν ἕνα φεῖδι δώδεκα ὀργιές μακρὴ(1) καὶ τὸν φέρνουν καθάλα.

Ἄντρες, γυναῖκες, παιδιὰ, ἐμαζεύτηκαν ὄλοι στὸ δρόμο πὸν ξέρανε πὸς θὰ περάσῃ καὶ τὰ παραθύρια ἐγέμισαν ἀπὸ πρόσωπα κάθε λογῆς καὶ κάθε ἡλικίας.

Τῶντοι ἡ συντροφιά δὲν ἔργησε νὰ φανῆ.

Τυλιγμένος σὲ ροῦχα πολλὰ, μισοπεθαμένος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πὸν τράβηξε καὶ ἀπὸ τὸ φόβο πὸς ἀπὸ στιγμὴ ὡς στιγμὴ θεὰ ναιώσῃ στὶς σάρκες δόντι φειδιοῦ, ἐπήγαινε μπρὸς ὁ φτωχὸς παλευτής τῆς ζωῆς. Δυὸ ἀθρώποι τὸν ἐκρατοῦσαν γιὰ νὰ μὴ πέσῃ ἀπὸ τὸ ζῶ. Πίσω ἐρχότανε ὁ ὀχτρός του μὲσ' στὸ καλάθι βαλμένος, καὶ παραπίσω οὐρὰ ἀτέλειωτη ἀπὸ ἀθρώπους περιέργους.

3. Ζωμάχος = ἐκεῖνος πὸν δουλεύει τῆ γῆς. (καλ. Ἑλλην. = γεωργός).

Ἡ θύρα πού ἀνοίξε τὸ πρωὶ καὶ τὸν εἶδε χαρούμενο, ἡ ἴδια ἡ θύρα ἀνοίγει τώρα γιὰ νὰ τὸνε δεχτῆ μὲ ἀγνωρίστη ὄψη.

Ὅγτὼ μέρες ὕστερα μὴ γυναικα καὶ τρία παιδάκια ἐβάνανε τὰ ρούχα τῆς θλίψης κατὰμαυρὰ πού δὲν ἐξεβάφανε μ' ὄλα τὰ δάκρυα πού ἐπέφταν ζεστά ἀπ' τὰ στρογγυλά τους τὰ μάτια.

Δ. ΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΤΟ ΒΑΓΓΕΛΙΟ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Φίλτατε «Νουμά»,

Συνήθεια εἶναι στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, τὸ Βαγγέλιο τῆς Δευτερανάστασης νὰ διαβάζεται σὲ πολλές γλώσσες, ὅπως ὄλοι ξέρουμε.

Στὴν κοινότητα πού κάνω τὸ δάσκαλο, ἔχουμε μονάχα δυὸ παπάδες κι ὁ ἕνας τους, τὴ Δευτερανάσταση κατὰ παλιὰ συνήθεια τοῦ χωριοῦ, διαβάζει τούρκικα τὸ Βαγγέλιο.

Μὰ φέτος σκευήκαμε μὲ τους παπάδες πὼς κανένας τούρκος δὲν πατεῖ στὴν ἐκκλησιὰ ἀφτῆ τῆ μέρα, ἂν κ' ἔχουμε πολλοὺς δέφτερο, πὼς κι ἂν ἀκόμα ἔρχονταν πολλοὶ τούρκοι, προτιμώτερο θῆτανε νὰ διαβάζεται στὴ γλώσσα μας τὸ ἕνα τὸ Βαγγέλιο γιὰ νὰ τὸ καταλαβαίνει ὄλος ὁ κόσμος κι ὄχι μονάχα πεντέξ % , παρὰ τούρκικα πού θὰ τὸ καταλάβαιναν Τούρκοι κι ὄχι Χριστιανοί. Μπρὸς λοιπὸ, σ' ἐνέργεια ἀφτῆ μας τῆ σκέψη. Καθίζω μὴ μέρη, μεταφράζω στὴ γλώσσα μας τὸ Βαγγέλιο (δυστυχῶς δὲν ἔχω τὴ μετάφραση τοῦ Παλλῆ μας) καὶ τὸ δίνω στὴν παπᾶ. Καὶ κείνος τῆ Μεγάλη Μέρα τὸ διαβάσει καθαρὰ καὶ ζάστερα καὶ τὸ ἔκουσε καὶ τὸ ἀγροίκησε ὄλος ὁ κόσμος καὶ φαριστήθηκε τόσο πού καὶ μὲς στὴν ἐκκλησιὰ δὲ κρατιοῦνταν ἀπὸ τὸ νὰ δείξει, τὸν ἐνθουσιασμό του.

Ἐνας μονάχα σκολαστικός, σὰ βγήκαμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, εἶπε κάπως σάδαρὰ στὸν παπᾶ:

— Πὼς τόλμησες παπᾶ, κ' εἶπες τέτιο Βαγγέλιο; δὲν ξέρεις πὼς εἶναι μπεδισμένο;

Κι ὁ παπᾶς μας μὴ χερά:

Μπα! καὶ γιατί; μήπως εἶπα τὰ ἐνάντια ἀπὸ κείνα πού λέει τὸ Βαγγέλιο; Σήμερα, καλὲ μου κύριε, εἶναι μέρα χαρμόσυνη, κι ὄλοι μικροὶ μεγάλοι πρέπει νὰ τὸ νοιώσουνε, ὄχι μονάχα τοῦ λόγου σου καὶ πέντε δέκα ἄλλοι.

— Μὰ πὼς; γένηκες καὶ σὺ μαλλιάρὸς καὶ θέλεις νὰ ἐκχυδαίσουμε τὴ θρησκεία μας; ἄς τόλεγες τούρκικα, ἄς τόλεγες...

— Μὰ πὼς, ἐβλογημένοι; γένηκες — μὴ σοῦ κακοφανεῖ — τούρκος; καὶ θέλεις νὰ τουρκέψουμε τὴ θρησκεία μας.

Ὁ ἄλλος ἔνκψε καὶ κόρωσε ἀπὸ τὸ θυμὸ του, κοκκίνησε σὰν παπαροῦνα, μὰ δὲ μπόρεσε τίποτες νάντιτάξει στὴν προπούμενη ἀφτῆ κι ἀποστομωτικῆ ἀπάντηση τοῦ παπᾶ: κ' ἔφυγε ντροπιασμένος, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καμιά δεκαριά ἀθρῶποι πετιώντουσαν κι ὄλοι μ' ἕνα στόμα:

— Καλὰ ἔκαμες, παπᾶ μου, γιὰ τὸ στόμα σου καὶ τοῦ χρόνου νὰ μὲς ζήσεις νὰ μὲς τὸ πείς. Ἄς τὸνε ἀρτόνα τὸν ψευτοκαλαμαρᾶ, νὰ πάει νὰ χάνεται.

Ἄφτὰ, φίλε μου «Νουμά», ἔχρινε καλὸ νὰ σοῦ τὰ γράψω κι ἄ θὲς ρίξε τα σὲ καμιά γωνιά τοῦ φύλλου σου.

Ὁ φίλος σου
ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΡΑΓΙΑΣ
νησιώτης

Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ἐνα ὑπερόγραφο ἀρθρου τῆς «Ἐστίας» ἀξίζει νὰ τυπωθεῖ κ' ἐδῶ, δίχως σχόλια, ἀφοῦ εἶναι τόσο χτυπητὸ καὶ φλύαρο: «Διὰ τὸς φοιτητὰς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Πανεπιστημίου. Ὁ Καναδὸς Μαραθωνοδρόμος, ὃ μετ' ὀλίγον ἐξοχώτατοι Δόκτορες, εἶναι συνάδελφός σας, εἶναι φοιτητῆς. Φοιτητῆς δ' ἐπίσης εἶναι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν καὶ Γερμανῶν καὶ Δανῶν καὶ Σουηδῶν καὶ Νορβηγῶν Ὀλυμπιονικῶν».

— Ὁ Γεωργαντᾶς δὲν παρουσιάστηκε στὸ Στάδιο νὰ πάρει τὸ βραβεῖο του. Ἐτσι μπεδέσαμε καὶ δαίξαμε στοὺς ξένους τί πρᾶμα εἶναι ὁ Ρωμιὸς πού θαρρεῖ πάντα πὼς ἀδικιέται.

— Τὴν Τετράδη τελίωσαν οἱ ἀγῶνες καὶ τὴν Πέμτη ἀρχίνησε ἡ Βουλῆ. Ὑστερα δηλ. ἀπὸ τοὺς Διεθνεῖς οἱ Ρωμαϊκοὶ ἀγῶνες, γιὰ νὰ μὴ λείπουν οὔτε στιγμή οἱ ἀγῶνες ἀπ' τὴ βλογημένη χώρα μας.

— Κάποιος ὅταν εἶδλεπε τὸν Τόρζλο στὸ Στάδιο νὰ σηκώνει τὰ 140 κοιλὰ καὶ τὸν κόσμον νὰ λιγοθυμᾶ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό, παρατήρησε λογιώτατα:

— Δὲν ξέρω γιατί ἐνθουσιάζεται τόσο αὐτὸς ὁ κουτόκοσμος, ἀφοῦ σήμερα ἐν βίντεσι δυνατὸ μπορεῖ νὰ σηκώσῃ μαζί χίλιους Τόρζλους.

— Ἄμ' ὁ διάκος πού ξεμούρλωνε τὸν κοσμάκη βεβαιώνοντας τὸνε πὼς: ἂν τὸν ἀφίνανε νὰ τρέξει: θάρτανε σὲ δυὸ ὄρες ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα;

— Πάλι οἱ φανταστικοὶ ὄχτροι τοῦ Ταρταρίου δὲ μᾶς ἀφίσανε νὰ νικήσουμε! Κρίμα!

— Ἀκούστηκε κι αὐτὸ στὸ Στάδιο:

— «Θὰ τρέξει ὁ διάκος;

— «Ὁχι, θὰ τρέξει ὁ Μητροπολίτης, κ' ἔτσι τὸν ἔχουμε πιδ σίγουρο τὸ Μαραθῶνα!»

— Βέβαια, ὁ ξενοδόχος τοῦ Ἀχάλλειου θῆναι Βούργαρος κι ὄχι Ρωμιός, γιὰ νὰ ζητήσῃ: νὰ ρεζιλέψῃ ἕνα ἄλακαιο ἔθνος κρατώντας γιὰ λίγες ψωροδραχμῆς τὰ βραβεῖα τῶ Σουηδῶν.

— Τὸ γράψαμε χίλιες φορές πὼς οἱ χειρότεροι Βαίργαροι βρῖσκονται δῶ μέσα, στὸ πλάι μας, κι ὄχι στὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας.

— Ὅλος ὁ κόσμος ἐνθουσιάζτηκε μὲ τὰ παιδάκια τῶ Σκολειῶ μας τὴν Τετράδη στὸ Στάδιο.

— Καλὰ γυμναστήκαμε, μόνο τὰ ζήτω τους ἐπρεπε νῆναι λιγότερα, γιατί μ' αὐτὸ τ' ἀγωνισμὰ εἶναι σὰ νὰν τὰ προπονοῦμε γιὰ κομματικὲς διεδήλωτες.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πωλιοῦνται τὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτο- (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὸ στὴ Βουλῆ) τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχῶν «Ταξίδι» (σελ. 502) καὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλη «Ἡλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ Φωτιάδη «Τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ Ἐφταλιώτη «Ἱστορίη τῆς Ρωμιστῆνης» (σελ. 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ Ἐρμονα «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ Φιλάντα Γραμματικῆ τῆς Ρωμείκης γλώσσας (μὲρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ Λόγγου «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο) μετφρ. Ἠλ. Βουτιερίδη (σελ. 86).

Τοῦ Εὐριπίδη «Μήδεια» μετφρ. Γιάννη Περγικλήτη (σελ. 59).

Τοῦ Σοφοκλῆ Ἰλιάς. Μετφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ (σελ. 61)

Τοῦ Χ. Ἀντοεᾶδου «Ὁ Μίγ' Ἀλέξανδρος» (σελ. 192).

Τοῦ Δ. Π. Ταγκόπουλου «Ζωντανὸ καὶ Πεθαμμένοι» δράμα — «Ἡ Χρυσουγῆ» καὶ «Τάφος στὸ Γιαλὸ» δηγήματα (σελ. 78).

Ἡ Ἰλιάδα, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Παλλῆ (σ. 416) δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικὸ.

Ἡ «ΜΑΤΙΑ» τοῦ Γ. Ἀβάζου δρ. 1.50

ΒΑΡΒΑΡΟΠАЗΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτῆ θὰ ἀραιίμε κάθε βδομάδα, σὰν κερφάλια ληστῶν, ὄλες τίς ὄσυναξίς: κι ἀνορθογραφίς πού βρῖσκονται σὲ καθερσοῦστίνικα βιβλία. Συνεργάτες τῆς στήλης αὐτῆς θῆναι ὄλοι οἱ ἀναγνώστες μας, ἀρκεῖ μοναχὰ πλάι στὸ βαρβαρισμὸ πού θὰ μᾶς στέλνουνε νὰ σημειώσουν τὸνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας πού βρῖσκεται).

«Μετὰ ταῦτα ἐκ. Πάλλης ἀπῆλθεν εἰς... προπεμφέντος ὑπὸ πολλοῦ κόσμου».

(Ἐφ. «Πατρὶς» 14 τοῦ Μάρτη 1906, σελ. 3, τηλεγράφημα ἐκ Βόλου).

«Ὁ ἐνιαῖος οὗτος ὀφθαλμὸς ἐνδεῖ... κ' ν' ὀσιν δὲ εἰς μόνος ὁ ὀμφάλιος λῶρος»...

(«Ἰατρικὸς Μηνῶνας» Μάρτη τοῦ 1906. σελ. 56 στήλ. 2).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερελίνας ἀποδοτέας εἰς ὀρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας Αἰ εἰς χρυτὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς 8 ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυτὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὀμολογίουχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὀμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῆ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου εἰς τὸ Ὑποκαταστήματι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρῃ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὀμολογιατῶν τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0,0	κατ' ἔτος	διὰ	καταθ. 6	μηνῶν
2	»	»	0,0	»	»	»	1 ἔτους
3	1)2	»	0,0	»	»	»	2 ἔτων
2	»	»	0)0	»	»	»	4 ἔτων
4	»	»	0)0	»	»	»	5 ἔτων

Αἱ ὀμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἀναλογίαν τοῦ καταθέτου νομισματικῆ ἢ ἀνόνομου.

ΦΟΝΟΠАЗΑΡΟ ΒΟΜΒΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἄπο Πέμτη δὲ Πέμτη

Ἐπιμετρητὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἀθήνα 1, Ἐπαρχίης 3.

Λαθωμοί. Ἀθήνα 8, (οἱ πέντε ἀπὸ κάρρα καὶ ἀμαξῆς), Περαιᾶς 1.

Ἀπαγωγές. Ἐπαρχίης 1.

ΣΗΜ. Πρὸς φτωχὸ τὸ σημερινὸ μας φονοπάζαρο Σὲ τοῦτο δὲ φτάνει οἱ Ρωμιοί, ἀλλὰ οἱ φημερίδες μὲς πού ἀναγκαστήκαμε, ἐπειδὴ δὲν τοὺς περῖσσει τόπος ἀπὸ τὴν περιγραφῆ τῶν ἀγῶνων, νὰ μὲς παρουσιάσουν τόσο ἄσους τις ἐπαρχίης μας.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Καλ. Καλὸ καὶ θὰ δημοσιευθεῖ. Δὲν μπορεῖς νὰ περάσεις κανένα ἀπομνημὸ ἀπὸ τὸ γραφεῖο 3—4; — κ. Στεφ. Δέλ. Ἀλεξάντρεα. Λάβαμε τὴ συντρομῆ καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε. — κ. Φ. Α. Σύφνοιο καὶ σ' αὐτὸ. Νὰ στέλνουνται ὀμως λίγο νωρίτερα, ἴσαμε τὴν Τρίτη τάπομνημὸ τουλάχιστο. — κ. Στ. Νικ. Νὰν τὸ δοῦμε πρῶτα. Πὼς μποροῦμε νὰ πορσιόσουμε γιὰ πρᾶμα πού δὲν τὸ ξέρουμε;